

ПАЛАДИЈЕ,
ЕПИСКОП ХЕЛЕНОПОЉА

ЛАВСАИК

ШИБЕНИК
2004.

СА БЛАГОСЛОВОМ ЊЕГОВОГ ПРЕОСВЕШТЕНСТВА
ГОСПОДИНА ФОТИЈА
ЕПИСКОПА ДАЛМАТИНСКОГ

ИСТИНА
ЧАСОПИС ПРАВОСЛАВНЕ ЕПАРХИЈЕ
ДАЛМАТИНСКЕ
ЕДИЦИЈА ПОСЕБНИХ ИЗДАЊА

Наслов изворника:
ЛАВСАЈК
Москва, 1992. г.

Превод са руског:
Слободан Продић
Рецензија:
свештеник Јован Д. Петковић

Предговор руском издању

Писац ове књиџе, Паладије, рођен је у Галаџији. Током неколико година путовао је по разним областима Еџипта, а затим је отишао у Палестину. Након тога долази у Вијанију, где је рукоположен за епископа Хеленуола. Био је пријатељ са светим Јованом Златоустим, кога је посетио од најада, те је због тога и сам био принуђен да се скрива једанаест месеци у једној усамљеној келији пред прогонитељима. Након тога одлази у Рим. Период Паладијевих путовања, како можемо видети из садржине самог дела, односи се на време од 388 до 404. године.

У току својих путовања, Паладије веома пажљиво прикупио сведочанства о живој блажених мушкараца и жена, а сабрана сведочанства је записао ради побуђивања ревности код оних који желе да следе за светим Оцима ради задобијања Царства небеског.

Ова књиџа је написана по жељи једног, тада познатог човека, који је при императорском двору заузимао веома важну дужност. Име тог човека је Лавс (Λαυσων), те је због тога ишло је она њему посвећена, и само дело добило данашњи назив (то Λαυσωνικον - Historia Lausaica).

Сократи (Схоластик), у четвртој књизи своје „Историје Цркве“ кратко казује о еџиптским оцима, а онима који желе да се подробније упознају са њима он препоручује књиџу коју је написао Паладије: „Ко жели да зна, како су они (оци еџиптске пустиње) живели, шта су чинили, шта су говорили на користи онима који су их слушали, а ипак и о томе како су им се поиновале звери, то може прочитати у књизи коју је написао монах Паладије, ученик Еваџрија. У тој књизи он је подробно изложио сведочанства о њим подвижницима, а ипак и казује и о женама које су у подвижничкиву ишле као и монаси, о којима је већ речено...”

О важности овог дела казује и то да је Црква одредила да се оно чита током свете Четрдесетнице, о чему казује и Тийк: „У остале дане Четрдесетнице (осим суботе и недеље) на сваком јутрењу читају се четире читања: два су из дела светог Јефрема, а два су из Лавсаика...” (погл. „Тийк“, Москва, 1838. лист 19)/

Предговор њисца

У овој књизи описано је добродетељно подвижништво као и врлински живот блажених и светих Отаца, монаха и пустињских отшелника, са жељом да се потакну на ревност они који желе истински живот Царства Божијег. У овој књизи су такође описани и подвизи жена - старица, славних богољубивих матера, које су чистом и савршеном душом издржале у подвигу, а што треба да буде свима за пример, нарочито као пример љубави према Господу за оне који желе да буду украшени венцем чистоте и благочестивости.

Ова књига је настала по жељи једног дивног човека, који је веома учен а по нарави је тих. Он је побожног срца а душе богољубиве. Он је увек спреман да помогне онима који су у невољи, те је због тога и уздигнут на највиши положај, испред многих учених људи. А тај човек, он је у свему, несумњиво, чуван силом Духа Божијег. Управо је такав човек који нам поручи да пишемо ову књигу, или, да будемо још искренији, он је подстакао наш лењи ум на озерцавање узвишених ствари и на подражавање подвижничких врлина светих и бесмртних Отаца наших, који свој век провели у богоугодном животу и великом телесном подвигу. И ми, пошто смо описали животе ових неустрашивих и непобедивих бораца, посласмо ову књигу том човеку са изображењем очевидних врлина и добродетељи свакога од ових угодника Божјих. А човек који је изразио ту богоугодну и узвишену жељу је Лавс, који је, по вољи Божијој, постављен за чувара наше побожне и благочестиве царевине.

Ја, који сам нешколован у изражавању, и као неко ко је тек ступио на пут богопознања, и који сам недостојан да опишем духовне подвиге и живот светих Отаца, уплаших се веома важне поруке, која превазилази моје могућности, и не хтедох да је примим, јер она такође захтева и светску мудрост а надасве духовно разумевање. Али, веома ценећи добродетељну ревност коју има човек који нас је потакао на ово дело, а плашећи се да не будем подвргнут опасности због непослушности, ја приписах промислу Божијем ову благородну поруку, и пошто употребих заиста силно старање око свега, приступих на тај подвиг. Али, ја сам најчешће кратко описивао, и то само највеће подвиге и чудеса угодника Божјих. И не само славних подвижника који су живели богоугодним животом, него и блажених и благородних жена које су такође живеле у узорном, хришћанском животу. Био сам удостојен да својим очима видим и неке од тих људи, а за небески начин живота оних који су се већ усавршили на пољу побожности, сазнао сам од богоносних подвижника Христових. Брижљивошћу која приличи мом побожном циљу, пешке сам обишао многе градове и села, пешчери и пустињска обитавалишта светих монаха. Неке сам речи написао након што сам лично видео, а друге по казивањима светих Отаца. Изнео сам на видело у овој књизи подвиге великих људи и жена који су са наћом у Господа, савладали своју природу (страсти). И сада шаљем ову књигу теби, чије уши воле да чују божанске речи, теби, истински и христољубиви слуго Божји, Лавсе, који си понос најбољих и богољубивих подвижника, и који си украс благочестивог и богољубивог царства. Ја сам, краткоћом која ми је својствена, поменуо и описао подвижнике Христове, и мушкарце и жене. Од небројених и веома узвишених подвига, описао сам само неке од светитеља, наглашавајући у већини случајева порекло, град и место у коме се подвизавају. Исто тако поменуо сам и оне мушкарце и жене

који су досegli до највишег степена добродетељи, али су се, због сујете и гордости, стрмоглавили у најдубљу провалију, на само дно пакла; и узвишена подвижништва, која су толико много жељена и у силном напору задобијена, уништили су за трептај ока гордошћу и обманом. Али, благодаћу Христа нашег, и провиђањем светих Отаца, уз немерљиво саучесништво духовне љубави, они беху извучени из ђавољих замки, и по молитвама светих, вратише се ранијем животу у добродетељи.

Писмо Лавсу, написано руком епископа Паладија

Похваљујем твоју жељу и заиста заслужујеш да ово своје писмо започнем са похвалом. Јер док сви трче за сујетним стварима, од којих уистину немају никакве користи, ти сабираш књиге и желиш да учиш. Једино сведржитељу Господу Богу није потребно учити се, јер је Он самобитан, и другога пре Њега не беше, а свим осталим створеним бићима потребно је да уче, јер су створена и саздана. Први ађеоски чиновни имају за учитеља свевишњу Тројицу; други се пак уче од првих, а трећи од других, и тако редом, све до последњих. Они који су савршенији у знању и у добродетељи, они то знање предају онима који су мање упућени у то знање. А они, који мисле да им нису потребни учитељи, они пате од болести незнања, које је мати за гордост, и стога се не покоравају онима који из љубави желе да их уче. Таквим људима на путу погибелји претходе демони који су управо због гордости отпали од небеског живота, и лете по ваздуху, јер и они одбацише небеске учитеље. Али, учење се не састоји само у речима и дефиницијама, јер такво учење (знање) имају и најгори људи, него у похвалним особинама карактера: добродушност, неустрашивост, негневљивост, смелост, која и речи чини пламеном огњеним. Када не би било тако, зар би Учитель рекао својим ученицима: „Научите се од мене, јер ја сам кротак и смирен срцем“ (Мт. 11, 29). Господ своје апостоле није учио красноречивошћу, него благом нарави, и никога није избличлио осим оних који мрзе учење и учитеље. Зато душа која следује за Христом треба или сама да изучи оно што не зна, или да друге научи ономе шта је научила. Уколико она не чини ни једно ни друго, онда она болује од неразумности. Почетак отпадништва је засићење учењем и презирање учења, онога за чим свагда чезне богољубива душа. Опрости, и буди здрав; а што је најважније, нека ти Бог подари познање Христово.

О авви Исидору, гостопримцу

*Го њему љоворе: Сокраиџ, „Црквена Истџорија“, 4. књиџа, 2. џлава;
Созомен, „Црквена Истџорија“, 6. књиџа, 28. џлава;
Никифор, „Црквена Истџорија“, 11. књиџа, 34. џлава/*

Прво дођох у Александрију, за време другог конзулства великог цара Теодосија (који због своје праве вере, сада обитава са анђелима Господњим), и ту сретох дивног човека, који је украшен сваким савршенством и у речи, и у нарави и у знању. То је био Исидор, гостопримац Александријске цркве. Он је, како казују, прве године младости провео у пустињи, у великом подвижништву. Видео сам и његову келију на гори Нитријској. Када сам га срео, беше му седамдесет година. Поживео је након тога још петнаест година, и у миру се упокоји. Овај свети човек до саме смрти није носио одећу од лана, осим покрова на глави. Није се купао, није јео месо и никада се није најео до ситости. А ипак, по благодати Божијој, његово тело изгледало је тако да су они, који нису знали како он живи, увек мислили да је он у некаквом изобиљу. Мени би понестало времена када бих казивао подробно о свакој добродетељи његове душе. Он је био тако кротак и човекољубив и миран да су многи од неверника који су били непријатељски окренути ка њему због вере у Христа, поштовали тог човека, чак и сенку његову, управо због немерљиве благодати. А овај светитељ имао је такву духовну благодат и познавање Светог Писма, и поимање божанских догмата, да је и за време трпезе, када је по обичају са братијом обедовао, његов ум бивао у созерцању. Замољен да нам исприча шта му се тада догађало, он је рекао: „Странствовао сам мислима, захваћен некаквим созерцавањем.“ Често сам га виђао како плаче за трпезом, а када бих га питао зашто то ради, он ми је одговарао: „Стидим се што ја, разумно биће, себе храним бесловесном храном, а требало би да сам у Рају сладости, и да се насићујем бесмртном храном, по власти која нам је дата Христом.“ Он је био познат и целом римском Сенату и женама властеле, од како је тамо одлазио, и то најпре са блаженим Атанасијем, а потом са светим епископом Димитријем. И ако је имао имање и богатство, он не написа завештање пред смрт, те својим сестрама, које беху у девствености, не остави ни новац, ни имање, него их повери Христу овим речима: „Бог који вас је створио, снабдеће вас оним што вам је потребно за живот, као што је и мене снабдео.“ Са његовим сестрама живело је у једној обитељи седамдесет девственица.

О Доротеју

*Го њему казују: Созомен, 6. књиџа, 29. џлава;
Касиадор, *Histor. trip. lib. VIII, cap. 1.*;
Никиф. 11. књиџа, 35. џлава/*

Када сам још у младости посетио овог човека (Исидора), и када сам га замолио да ме поучава у монашком животу, и пошто сам био у пуној снази и беху ми потребне не речи, него телесни подвизи и изнурeње тела, он ме, као искусни укротитељ младих коња, одведе изван града, у такозване пустињске келије, удаљене око пет миља од града, и предаде ме Доротеју, једном подвижнику из Тивеје, који је проводио шездесету годину у својој пешчери, и он ми нареди да останем код њега три године управо ради укроћења својих страсти

(Јер је он знао да је овај старац живео веома строгим животом); и рече ми да након три године опет дођем к њему, ради наставка духовне поуке. Али ја нисам могао остати три године код њега, јер ме тешка болест примора да га напустим пре тог времена. Живот старца Доротеја био је веома суров, много-трудан и веома строг: током целог дана, па и током највеће подневне жеге, он је сакупљао камење у приморској пустињи, зидајући тим каменом нове келије, и онда их давао онима који нису могли да их саграде за себе. Сваке године он је градио по једну келију. Једном рекох том старцу: „Шта то радиш, оче, када у таквој старости тим трудом убијаш своје тело и по највећој жеги?“ А он ми рече: „То тело убија мена, а ја ћу убијати њега.“ Он је дневно јео по шест унција хлеба (једна унција је 30 грама) и везу зелени, и пио би мало воде. Бог ми је сведок, и ја никада њега не видех да је испружио ноге или да је легао да спава на рогози или на постелји, него је седео читаве ноћи и од палминог прућа плео котарице (погл. Созомен, пом. дело, 6. књига, 29. глава), чиме је зарађивао за хлеб. Мислећи да је он због мене почео да живи тако строгим животом, почео сам се распитивати код других да ли се целог живота тако подвизавао (а неки од тих ученика већ су живели потпуно одвојено и већ су били познати по животу у врлинама), а они ми рекоше да он од младости живи тако, да никада није намерно легао да спава, осим што би током рада или у време јела, на трен затворио очи, те се дешавало да му и залагај испадне из уста од велике поспаности. Једном када сам покушао да овог човека наговорим да макар мало легне на рогоз, он ми узбуђено рече: „Ако анђеле наговориш да некад заспу, онда ћеш наговорити и ревнсног подвижника.“ Једнога дана, око три сата после поднева, он ме посла на бунар одакле су узимали воду. А било је већ време обеда. Када дођох на бунар, угледао сам аспиду на дну, и од страха нисам захватио воду, него отрчах к старцу па му рекох: „Пропали смо оче, јер на дну бунара видех аспиду!“ А он се озбиљно осмехну, загледа се веома пажљиво у мене, и машући главом ми рече: „Ако би ђаволу пало на памет да у сваки бунар метне аспиде или змије или неке отровне животиње, зар би ти престао да пијеш?“ И изашавши из своје келије, он узне крчаг и напуни га водом, осени воду крсним знамењем, и први се напи воде, па ми рече: „Оно шта крст осени, ту је немоћно зло Сатане.“

О Потамијени

с њравом се ѡреѡшѡстѡвља да је реч о мученици Потѡмијени о којој казује Јевсевије у „Црквеној Историји“ (6. књига, 5. глава).

Нека размимоилажења у ѡвевѡсти објашњавају се разним изворима које су кориситили састѡвљачи!

Блажени Исидор гостопримац ми је казивао да је он, приликом сусрета са светим и блаженим Антонијем, чуо о нечему шта се мора записати. У време Максимиана прогонитеља, беше код једног сладострасника веома лепа робиња по имену Потамијена. Њен господар се дуго мучио на разне начине да је заведе, али без успеха. Онда, обузет јарошћу, он је предаде тадашњем градоначелнику Александрије, рекавши да је она хришћанка, која због тадашњих прогона клеветше на цара и власт, и обећа му новац ако је осуди. „Ако је убедиш,- казивао је он градоначелнику,- да пристане на моју жељу, онда је немој дати на муке. Ако буде и даље упорно одбијала, онда је стави на муке и нека тако сконча, да се не би смејала над мојом страсном жудњом.“ Та де-

војка би изведена пред суд, а онда њено тело ставише на разне справе за мучење. Док су је мучили, наговарали су је да прихвати понуду судије, али она остаде непоколебљива. Тада судија нареди да се огроман котао напуни смолом, и да се испод њега наложи велика ватра. Када је смола била врела, немилосрдни судија рече Потамијени: „Или се покори вољи свога господара или ћу наредити да те баце у врелу смолу.” А она одговори: „Никада неће постојати тако неправедан судија, који би ми наредио да се покорим нечијем сладострашћу.” Разјарени судија нареди да је обнаже и да је баце у котао, а она му рече: „Заклињем те животом цара, кога се ти плашиш. Ако си већ пресудио, немој наређивати да ми скидају одећу, него заповеди да ме полако спуштају у врелу смолу, да би могао да видиш какво ми трпљење дарова Христос, кога ти не знаш.” И онда је безмало три сата спушташе у врелу смолу, а она издахну онда када јој смола дође до грла.

О Дидиму Слепом

/о њему казује Јероним, Lib. de vir. illustrib. cap. 109, где су ипак ове набројана његова најважнија дела; ипак ове и Сокраћ (п.о. дело, б. књига, 25. глава); Созомен (п.о. дело, б. књига, 2. глава); Касиодор, Histor. trip. lib. VIII, c. 8/

У Александријској цркви беше тада много светих мужава и жена, савршених и достојних да буду наследници земље кротких. Међу њима сигурно је и блажени писац Дидим, који беше потпуно слеп. Ја сам га видео четири пута, и то у току десет година. Када се упокојио, било му је осамдесетпет година. Ослепео је, како ми је сам рекао, у четвртој години. Није се учио писмености (граматици), нити је ишао у школу, јер је имао ум и веома развијену савест као природног учитеља. Он је себе украсио таквом благодаћу духовног знања, да се на њему испунило речено: „Господ умудрује слепе” (Пс. 145, 8). Он је од речи до речи знао књиге Старог и Новог Завета, а догмате је тако марљиво изучавао, и њихово учење тако танано и темељно излагао, да је и древне учитеље превазилазио. Једном када он покуша да ме убеди да извршим молитву у његовом дому, а ја не хтедох, он ми рече: „У ову келију три пута је улазио блажени Антоније да би ме посетио, и када сам му ја рекао да учини молитву, он је одмах падао на колена, овде у овој келији, не чекајући да ја поново кажем да се моли, и тако ме својим делом научио послушању. Тако и ти, ако желиш да идеш животом којим је он живео, пошто си монах и живиш у туђини ради стицања врлина, одбаци од себе свако честољубље.” Он ми је казивао и ово: „Када сам једнога дана размишљао о животу нечастивог цара Јулијана (Отпадника), мени је било тако тешко од тих помисли, да ништа нисам јео до касне ве-чери. И док сам седео на клупи, задремао сам и видех у виђењу неке јахаче како јуре на белим коњима и вичу: „Реците Дидиму, данас у седми сат умро је Јулијан! Устани, и једи, и реци о овоме епископу Атанасију, да би и он знао!” „И ја забележих,- рече Дидим,- час и дан, и недељу и месец, и показа се као тачно.”

О Александри

Казивао ми је Дидим о једној слушкињи по имену Александра. Оставивши град, она се затвори у једној гробници, и све што јој је било потребно за живот давали су јој кроз један отвор, и не виде ничијег лица око десет година. Десете године, ова блажена жена се упокоји, припремивши себе претходно за погреб. Жена која јој је долазила, када је позва, не зачу њен глас, те нас обавести о томе. Ми отидосмо тамо, отворисмо врата гробнице и када смо ушли, нађосмо је упокојену.

Казивала нам је о њој многоблажена Меланија Римљанка (о којој ћу говорити нешто касније): „Ја никада нисам видела лице ове блажене, него стојећи крај отвора, молила сам је да ми каже разлог због кога је напустила град и затворила се у гробницу, а она ми рече: Један човек је лудовао за мном, и да га не бих ожалостила или озлоједила, решила сам да себе затворим у гробницу, јер не приличи ми да саблазим душу која је саздана по лику Божијем.“ А када сам је упитала како подносиш то да никога не видиш, него сама ратујеш против унија и разних помисли, она ми рече: „Од раног јутра до три сата по подневу, ја сам у молитви. Онда неко време предем лан, а током осталог времена размишљам о вери светих Отаца и Патријараха, о подвизима блажених Апостола, Пророка и Мученика. Када наступи вече, онда најпре проузнесем славословље Господу моме, па поједем мало хлеба, и сву ноћ проведем у молитви, очекујући свој крај када ћу се са благом надом ослободити овога света и јавити пред лице Христово.“

Рећи ћу сада о онима који су, само привидно живели у побожности, а заправо су били охоли према својој души, а рећи ћу то да бих могао похвалити оне који су се усавршили у врлинама и да бих учврстио у предострожности своје читаоце.

О среброљубивој девојци

У Александрији је живела једна, само по имену девственица јер и ако по својој спољашњости беше смерна, у души је била тврдица, веома охола и веома, веома грамжљива на новац. Она беше пре златољубива него ли Христољубива: од свог иметка она никада ни најмању пару не даде ни странцу, ни сиротињи, ни просјаку, ни монаху, ни девственици, ни Цркви. И поред многих опомена светих Отаца, она са себе није скидала терет богатства. Имала је и родбину, а себи приграби и на васпитање кћер своје сестре, и свакога дана јој обећаваше своје имање, јер сама отпаде од жеље за небом. А и то јесте једна од ђавољих замки. Опште је познато да ђаво не води бригу о сродницима, пошто наводи људе на братоубиство, матероубиство, оцеубиство, као што се види из Светог Писма. Али и када изгледа да подстиче на бригу о сродницима, он то не чини из наклоности према њима, него да би душу увукао у неправедна дела, знајући речи апостола Павла: „Неправедници неће наследити царства Божијег“ (1. Кор. 6, 9). Онај човек кога води духовна мудрост и љубав Божија, може и поред бриге о својој души, помагати сродницима у невољи, и пружати им различите утехе. Али када човек сву своју душу подчини бризи о сродницима, пада под суд закона, јер олако се односи према својој души. И псалмопојац Давид казује о онима који се са страхом односе према својој души: „Ко ће узидати на гору Господњу, и ко ће стати на месту

светом Његовом? Невин рукама и чистим срцем, који није узалуд узео душу своју” (Пс. 23, 3-4). А олако се према својој души односе они који мисле да се она распада заједно са телом, и не брину се о духовним добродетељима.

Свети Макарије, презвитер и надзорник сиротишта за инвалиде, желећи да од лакомства излечи ову девственицу, која то беше само по имену јер далеко беше од подвижништва, смислио је следеће. Потребно је да напоменем да је Макарије у младости био брусач драгог камена. Он дође к њој и рече: „Дошпело ми је до руку неко драго камење: смарагди и јахонити. И не могу да кажем да ли су они украдени или купљени, али знам да су веома вредни. Властник их продаје за петсто златника. Ако желиш, дај ми златнике да их купим за тебе. За један од тих камена можеш купити уложене златнике, а преостале можеш употребити на украс својој сестричини.” Својом душом везана за сестричину, девственица се веома обрадова том предлогу, па паде пред ноге светом Макарију, рекавши: „Преклињем те, немој их продати некоме другом!” Тада је светитељ позва, говорећи: „Дођи у мој дом и види камење.” Али она, немајући стрпљења, даде му одмах петсто златника, рекавши: „Молим те, ако хоћеш, купи ми то камење јер не желим да се сретнем са човеком који га продаје.” Пошто узео златнике од ње, свети Макарије их употреби за сиротиште. Много времена прође, а девственица се није устручавала да опомене светог Макарија, јер је он имао велики углед у Александрији као човек веома богољубив и милосрдан (он је живео око сто година, и ја сам затекао још његових савременика). Једном приликом она га упита у цркви: „Молим те, шта је са оним драгуљима за које ти дадох златнике?” А он јој рече: „Онога истог дана, када си ми дала златнике, ја их дадох за драгуље. И ако желиш да их видиш, хајде са мном у сиротиште, јер драгуљи су тамо. Погледај их и види да ли ти се допадају, у супротном, узми назад свој новац.” Девственица се обрадова и крену ка сиротишту. Оно је имало два спрата: на горњем су биле жене а на доњем мушкарци. Када је она дошла, светитељ је уведе кроз капију, и упита: „Шта желиш прво да видиш: јахоните или смарагде?” А она рече да јој је свеједно. Старац је прво одведе на горњи спрат, и показа јој хrome и болесне жене, унакаженог изгледа, те јој рече: „Ево, то су јахонити”, а затим је одведе међу мушкарце, и рече: „Ето, ово су смарагди! Мислим да скуповеније од њих нигде нећеш наћи. Ако ти се не допадају, узми свој новац натраг.” Постиђена девственица изађе, и отиде кући, и разболе се од велике туге јер је учинила добро дело не из љубави према Богу, него против воље. После је она захваљивала свештенику, када је девојка о којој се старала, након удаје умрла без порода, и када је она сама почела користити своје имање како долечи.

О нитријским подвижницима

Пошто сам обишао многе светитеље и пошто сам живео три године у манастирима у околини Александрије, где сам видео око две хиљаде веома ревностних људи, који су украшени сваковрсним врлинама, ја сам одатле отишао у Нитријску Гору. Између ове горе и Александрије постоји једно језеро које се зове *Марија* и оно се простире на око седамдесет миља. Пошто сам га прешао, за дан и по дођох ка Нитријској Гори са јужне стране. Крај те горе налази се велика пустиња, која се простире до Етиопије, Мазика и Ма-

вританије. У тој гори живе око пет хиљада људи, који живе на различите начине, како ко може и хоће. Тамо се може живети сам (у отшелништву) или по двојица, или у заједници. На овој гори има седам пекара које служе потребама тих људи и отшелника који су се повукли дубоку у пустињу, њих око шесто. Пошто на овој гори проведех око годину, и сазнах много тога корисног од блажених и преподобних Отаца: Арсенија великог, Путуваста, Агиона, Хронија и Серапиона, ја, потакнут њиховим многобројним казивањима о древним духовним Оцима, упутих се у само средиште пустиње. У тој Нитријској Гори постоји једна велика црква. Поред цркве се налази гостопримница, у којој може наћи коначиште странац за сво време боравка на овој гори, све док сам не одлучи да оде, па макар његов боравак трајао две или три године. Њему допуштају да седам дана проведе без посла, а затим му одређују послушање или у бапти или у пекари или у кухињи. Ако је странац учен човек онда му дају да чита књиге, али му не дозвољавају да прича ни са ким све до поднева. На овој гори живе и лекари и апотекари. Овде такође справљају вино, и продају га. Сви људи ту сами себи праве одећу, и у томе не знају за оскудицу. Када наступи вече, човек може чути како из сваке келије до њега допиру молитвословља и псалми и како се молитве узносе ка небу, те није тешко помислити да се налазиш изнад овога света, чак у рају радости. У цркву се окупљају суботом и недељом. При тој цркви има осам свештеника; али док је жив први свештеник, остали не служе, не суде, не проповедају, него живе поред њега у безмолвију.

Велики Арсеније /о њему говори Созомен, ѿм. дело, 6. књиџа, 30. џлава; Никифор, II. књиџа, 73. џлава; Руфин, ѿб. II, с. 30/, и са њим многи други свети старци које смо видели, били су савременици блаженог Антонија. Велики Арсеније причао ми је да је познавао и Амуна Нитријског, чију је душу видео велики Антоније када су је узели анђели и узносили на небо. Он ми је још казивао и о томе да је познавао и Пахомија Тавениског, који је имао дар пророштва и био архимандрит над три хиљаде људи. О његовим добродетељима ћу касније казивати.

О Амуну

/о њему казују: Сокраѿ, ѿм. дело, 4. књиџа, 23. џлава;

Созомен, ѿм. дело, 1. књиџа, 14. џлава;

Касиодор, ѿм. дело, 1. књиџа, 11. џлава; Никиф. 8. књиџа/

Арсеније Велики ми је казивао како је живео Амун. Рано је остао сироче. А онда, у двадесет и другој години био је приморан од свог стрица да се ожени. Како није могао да се одупре стричевом наваљивању, он прихвати да се венча и да прихвати све брачне обреде. Када су се разишли гости који су га пратили до брачне ложнице, блажени Амун устаде, закључа врата, позва своју блажену супругу, и рече јој: „Дођи, госпођо и сестро моја. Брак који смо склопили нема ништа нарочито доброг. Добро ћемо учинити ако од овога тренутка будемо спавали одвојено, да бисмо Христу угодили, чувајући нашу девственост.“ И извукавши Свето Писмо из њедара, он га поче читати жени, која није упознала истине записане у Писму, те јој својим богоученим умом поче објашњавати већину прочитаних речи и поучавајући је животу у девствености и чести тако да она након извесног времена рече: „И ја сам, господару мој, одлучила да са радошћу живим светим животом, и да чиним

све што ми ти наредиш." Он јој рече: „Наређујем и молим те, да од сада свако од нас живи сам." Али њој то паде тешко, па каза: „Останимо у истом дому, само у раздвојеним постелама." И тако он са њом живљаше у истом дому осамнаест година. По цео дан је радио на њиви или у балзамовој шуми јер се бавио и прављењем балзе. Балза се сади као и винова лоза, и захтева много труда приликом узгајања. Увече, када би дошао кући и помолио се, он би заједно јео са супругом. Затим је проузносио ноћне молитве и молитвословља, а рано у зору поново би ишао у њиву. Пошто су тако живели, обоје су били у бестрашћу. Молитве светог Амуна имале су дејства, и жена му једном приликом рече: „Желим да ти нешто кажем, господару мој. Ако ме послушаш, уверићеш ме да ме заиста љубиш у Господу." Он јој рече: „Речи шта желиш." „Ти си побожан човек," рече му жена, и подвизаваш се у праведности, а и ја ревностно ходим твојим путем. Било би праведно дело да живимо одвојено. Много ћеш користи имати од тога. Није умесно да ти овде живиш самном и да због мене скриваш своју толику добродетелъ према подвижништву." Амон јој захвали, и заблагодари Господу, а онда рече жени: „Добро си смислила, госпођо и сестро моја. Ако желиш, остани у овом дому, а ја ћу отићи и себи саградити нови дом." И када се раста са њом, он отиде дубоко у Нитријску Гору (а тада у гори још није било пуно манастира) и сагради себи келију са два спрата. И пошто поживе у пустињи још двадесет и две године, и уздигну се до врха живота у врлинама, упокоји се свети Амун. Беше му тада шездесет година. Два пута у току године виђао је своју супругу.

Док је сам живео на Нитријској Гори, доведоше једном приликом пред њега побеснелог дечака, везаног у ланце, који се разболео од уједа бесног пса. Дечак је био ужасно болестан, а свети Амун, видећи родитеље који доведоше сина, рече им: „Људи, зашто ми задајете проблем, тражећи од мене оно шта је изнад мојих могућности? Платите удовици чије сте говеко кришом заклали, и син ће вам оздравити." Родитељи, прекорени од угодника Божјег, послушаше а по молитви Амуновој дечак оздрави.

Једном приликом дођоше два човека да посете светог Амуна. Разговарајући са њима, он рече: „Донесите ми једно буре воде, да бих је имао довољно за посетиоце." Они обећаше да ће то учинити. А када изађоше из келије, један од њих се покаја због датог обећања, те рече: „Не желим да смарам своју камилу, јер ако на њу натоварим и буре, она ће скапати." А други, чувши то, упрегну своје магарце, и уз велике муке донесе обећано буре воде. Изашавши му у сусрет, Амун га упита: „Шта се догоди са камилом твога пријатеља, те паде док си ти ишао овамо?" Овај у први мах није разумео то што га је питао старац, а када се враћао, виде у пустињи камилу коју су растргле хијене.

Овај свети човек учини још небројено чуда. О једном његовом чуду прича и блажени Атанасије Александријски, пишући житије Антонија. Наиме, свети Антоније једном приликом посла монахе да позову Амуна. Антоније се тада налазио у пустињи. Када монаси дођоше код Амуна, старац устаде и пође са њима, и дошавши са својим учеником до обале реке Ликон коју су требали прећи, беше га стид да скине одећу са себе, да себе не би видео обнаженог. И док је размишљао о томе, он се одједном нађе на другој обали, пренет од анђела Господњих на нама чудесан и необјашњив начин. Када дође пред Антонија, овај му рече: „Бог ми је о теби открио многе ствари, а такође ми откри и све о твојем упокојењу. Зато сам те позвао к себи, да бисмо, видевши се лицем к лицу, могли помоћи један другоме." И одредивши му једно веома

усамљено место, он га замоли да не одлази одатле све до свог упокојења. И када се Амун представи у својој усамљености, свети Антоније виде његову душу како ношена од анђела би узнета у небо. Такав је био живот и такво је било упокојење Амуна. А поменута река Ликон, заправо је велики рукавац огромног Нила.

О Ору

/о њему казују: Никифор, њом. дело, 11. књига, 34. глава;

Руфин, lib. II, с.2/

У Нитријској Гори беше и један велики подвижник, по имену Ор. У његовим манастирима подвизавало се око хиљаду монаха. Његов изглед беше анђеоски. И када му је било деведесет година, његово тело је још увек било веома крешко, и при првом сусрету са њим имали сте велико поштовање према њему. Он се прво подвизавао у удаљеној пустињи, али касније основа манастире у нешто ближеј пустињи. Ту је својим рукама сadio дрвеће, јер га до тада тамо није било, и тако временом ту израсте густа шума. Они који су живели са њим, казују да ту није било ни жбуна, онда када је Ор дошао из пустиње. Ту шуму он је засадио да монаси, који су се окупили око њега, не би лутали по околини за оним што им је било потребно. Он се у свему старао за братији, молећи се Богу и трудећи се за њихово спасење, да они не би трпели оскудицу ни за чим, а такође да не би имали изговора за лењост.

Док је живео у пустињи, авва Ор се хранио травама и слатким корењем, воду је пио онда када би је нашао, а сво време проводио је у молитви и славословљу Христа нашега. А када доживе дубоку старост, у сну му се јави анђео Господњи, и рече: „Ти ћеш бити међу многим монасима, и мноштво људи биће ти поверено. Помоћу тебе спасење ће задобити десет хиљада душа, и оне које овде придобијеш, они ће ти бити покорни и у будућем животу. Ни мало не сумњај, и нећеш оскудевати ни у чему што ти је потребно све до свога упокојења, кад год призовеш Господа.“ Када је то чуо, Ор отиде у суседну пустињу, и најпре сагради малу келију за себе. И у њој је најпре живео сам, хранећи се разним травама и то неретко само једном у седмици.

Био је потпуно неук, али по изласку из пустиње у насељено место, од Бога му би дата благодат, те је напамет знао Свето Писмо. Када би му братија дала текст Светог Писма, он је читао као да је писмен. Такође од Господа доби и благодат да изгони зле демоне. Многи од бесомученика радо казују о њему, и онда када старац то прећуткује. А многа исцељења се десеше његовим молитвама. Због свега тога, око њега се окупи око три хиљаде монаха. Када их угледа, он их у великој радости поздрави и целива се са сваким. Он им је такође својим рукама прао ноге, а затим давао корисне поуке о духовном животу. Веома мудро је тумачио Свето Писмо, јер је и ту благодат добио од Господа. Пошто би монасима објаснио многа места из Писма, и предао им православно учење о вери, он их је подстицао на молитву. Јер, обичај је код великих подвижника да не узимају телесну храну пре него ли своју душу нахране духовном храном, а та храна је причешћивање светим Тајнама Христовим. Након причешћа и узнете захвалности Творцу, авва Ор је сазивао братију за трпезу, а он је током обеда монасима давао важне поуке и казивао би им о спасењу.

Беше надалеко чувен и због тога што је за један дан подизао келије за монахе који су се окупили око њега. Сазивао је сву братију, те би једни пра-

вили цигле, други блато, трећи би доносили воду, четврти би доносили дрва... И када би келије биле готове, он је онима који су дошли давао све што им је било потребно. Једном к њему дође и један лажни монах са оделом које је сакрио, али авва Ор га изобличи пред свима, и од тада нико пред њим више није лагао јер су сви знали колику благодат он има, а коју је задобио дугим животом у подвигу. То мноштво монаха које се подвизавало са њим, личило је на хорове анђела Господњих који непрекидно славослове Бога.

Сва братија сведочи о многобројним добродетељима авве Ора, а нарочито слушкиња Господња, Меланија, која је пре мене дошла у Нитријску Гору. Ја старца нисам затекао живог. Причајући о његовим врлинама, Меланија је рекла и да он никада није лагао, никада се није клео, нити је проклињао некога, а такође да никада није говорио нешто без потребе.

О Памву

*/о њему казују: Сокрајџ, ѿм. дело, 4. књиџа, 23. ѓлава;
Никифор, 9. књиџа, 14. ѓлава/*

У Нитријској Гори такође је живео и блажени Памво, учитељ епископа Диоскора, Амонија, браће Јевсевија и Јевтимија. Он је такође био учитељ и Оригену, Драконтовог братанца, иначе човека славног и дивног. Овај Памво био је удостојен великих врлина али међу свим тим добродетељима, истицало се његово презрење према злату и сребру, управо онакво какво захтева реч Божија. Блажена Меланија ми је казивала следеће: „Пошто убрзо по свом доласку из Рима у Александрију чух од блаженог свештеника Исидора о Памву, и његовом врлинском животу, ја отидох у пустињу са Исидором, и однесох му ковчежић са неких седамдесет и пет ока сребра, и замолих га да прими тај мој иметак. А он, седећи и плетући гранчице палме, само ме благослови речима: „Бог нека те награди“. А затим рече свом ученику Оригену: „Узми то и подели братији која живи у Либији и по острвима, јер то су манастири који су сиромашнији од осталих.“ Такође му рече да не даје братији из Египта, јер њихова је земља плоднија од других. „Ја сам,- казује даље Меланија,- стајала и чекала да ме удостоји благослова, или можда неке речи похвале због таквог дара. Али, пошто ништа такво не чух, рекла сам: „Треба да знаш, господине, да ту има доста сребра.“ Он ни тада не подиже главу, него ми рече, а да ни не погледа у сребро: „Чедо, Онај коме си то принела, нема потребу да Му казујеш колико ту има, јер Он је измерио горе, и провалијама је дао њихову дубину, а како неће знати колика је тежина тог сребра. Да си га дала мени, било би добро да си рекла и тежину, али кад си га принела Богу који није одбацио ни две удовичине лепте, него их оцени као узвишеније од других дарова, онда ћути и буди спокојна.“ Недуго потом упокоји се угодник Божји, без болести и без телесних страдања. Плео је котарицу и послао је монаха по мене. Када је уплео последњи прут, рече ми: „Узми ову котарицу из мојих руку, као спомен на мене, јер друго ништа немам да ти оставим.“ Он се упокоји без болести, предавши дух свој Господу у својој седамдесетој години. Пошто сам светитељево тело обавила платном, и положих га у гроб, ја сам напустила пустињу, а котарицу ћу чувати до своје смрти.”

Такође казују да је овај Памво на самртном одру рекао Оригену и Амонију, људима знаменитим, који су стајали крај његовог одра: „Од како сам дошао на ово место у пустињи, и саградох ову келију и настаних се у њој, нисам про-

пустио ни један дан да не радим рукама својим, нити се сећам да сам икада улудо јео хлеб поклоњен од другогa. Не кајем се ни за једну реч коју сам изговорио до сада. И сада одлазим Господу, као да Му још нисам ни почео служити." Ориген и Амоније, казују и ово о авви Памву: „Када су га питали о нечему из Светог Писма, или о нечему другом, он никада није одмах одговарао, него би рекао да још не нађе одговор на то питање. Он је због богобојажљивости био веома опрезан у одговорима, и сви смо његове одговоре примали са великим страхом, као одговоре самог Господа. Овом врлином, опрезношћу у казивању речи, он је по сведочењу многих, превазишао све светитеље, па чак и Антонија Великог."

О Пиору

Између осталог, казује се и о овом делу светога Памва: једном приликом дође к њему, носећи свој хлеб, блажени Пиор. А када га Памво прекори зато што је то учинио, Пиор му рече: „Зато да те не бих оптерећивао." Не говорећи ништа, Памво се растаде са њим. После неког времена, Памво отиде у келију авве Пиора, носећи са собом хлеб који је био наквашен. Упитан од Пиора зашто га је поквасио, Памво одговори: „Поквасио сам га, да ни ја тебе не бих оптерећивао."

О Амонију

О њему казују: Созомен, ѿм. дело, 6. књиџа, 30. џлава; Касиодор, Hist. trip. lib. X, c. 7; Никифор, ѿм. дело, 11. књиџа, 32. џлава/

Амоније, који је био ученик великог Памва, заједно са три брата и две сестре, пошто је досегао највиши степен богољубља, настани се са њима у пустињи и саградише два засебна манастира, један мушки и један женски. Браћа су устројила мушки манастир, а сестре женски, и то на довољној удаљености један од другогa. Амонија су, због његове учености, становници једнога града пожелели да им он буде епископ. И посланици из тог града дођоше код блаженог епископа Тимотеја, са молбом да рукоположи Амонија за епископа. А он им рече: „Доведите га к мени, и ја ћу вам га поставити за епископа." Али када ти посланици у пратњи још много људи кренуше да доведу Амонија, он се даде у бег. Видећи да ће ипак бити ухваћен, он стаде и поче да их моли. Али, пошто ни то није помогло, он се заклео да неће напустити пустињу, нити да ће прихватити епископство. Но, пошто ни то није помогло, он наочиглед свих узе маказе, и себи одреза лево уво, рекавши: „Сада се морате уверити да нећу примити чин на који ме приморавате, јер закон забрањује да буду рукоположени они којима је одсечено уво." После тога они га оставише на миру, а када су дошли код епископа, испричаше му све. Он тада рече: „Тај закон нека држе Јудеји, а што се мене тиче, ја ћу достојног по животу, ако буде доведен пред мене, рукоположити, па и ако је без носа." Они људи опет отидоше код Амонија, и молише га. Али он се није дао наговорити, а када су силом покушали да га одведу, он им рече: „Ако ме будете приморавали, одсећи ћу и језик." Тада га оставише и отидоше.

Од своје ране младости, па све до упокојења, Амоније је употребљавао само пресну храну, јер никада није јео нешто што је припремљено на ватри (осим

хлеба). Стари и Нови Завет је знао напамет, а од дела славних писаца, знао је Оригена, Дидима, Пијерија и Стефана. О томе сведоче велики Оци пустиње. Такође казују и о његовим пророштвима, као и о томе да је као нико у пустињи давао утеху монасима. Блажени Евагрије, човек веома строг у расуђивању, овако говори о њему: „Од Амонија никада нисам видео човека са мање страсти.“ У време доласка авве Амонија у Константинопољ ради потреба пустињака, на заузимање светих епископа који су дошли из разних области, и пустиножитеља, он је крстио Руфина, тадашњег префекта Преторије, који је и сам много пута молио за то. Крштење је обављено у присуству епископа у храму који је сам Руфин саградио ради сахрањивања светитеља. У свему послушан авви Амонију, Руфин је указао достојно поштовање према Евагрију због његовог узвишеног живота. Након извесног времена упокоји се Амоније, и би сахрањен у цркви коју су звали Руфинијана. Казују да се над његовим гробом догађају многа исцељења.

О Венијамину

/о њему казују: Созомен, ѿм. дело, 6. књиџа, 29. џлава; Касиодор,

Hist.trip.lib.VIII, с.10;

Никифор, ѿм. дело, 11. књиџа, 35. џлава/

У Нитријској Гори подвизавао се и један чудесни монах, по имену Венијамин. Његов врлински живот трајао је осамдесет година. Због небројених подвига, он је био удостојен исцелитељним даром, тако да је сваки болесник, на кога би он ставио своје руке или му давао благословени јелеј, потпуно оздрављао. И тај човек, удостојен таквог дара, разболе се од „водене болести“ осам месеци пре свога упокојења, и његово тело толико би отекнуто да је по патњама био попут праведног Јова. Епископ Диоскор, у то време свештеник Нитријске Горе, поведе мене и блаженог Евагрија, рекавши: „Дођите да видите новог Јова, који и са тако болесним телом, сав у болести, и даље је у безграничном благодушју.“ Отишли смо и видели његово тело које је било тако отекло, да шакама обе руке не би могли обухватити мали прст његове руке. Пошто нисмо могли да гледамо толику патњу, ми окренусмо своје очи од њега. А тада нам блажени Венијамин рече: „Помолите се, децо, да се не разболи мој унутрашњи човек. Јер од овога тела, и онда када сам био здрав, нисам видео неку корист. А сада, када сам болестан, нећу видети штету.“ Током тих осам месеци, он је стално седео у столици која је била огромна, јер није могао да лежи на одру. Али, и сам болујући од тако страшне болести, он је и даље исцељивао друге.

Желео сам да напишем о страдању тог човека, да се не би чудили када и праведнике достигну невоље. Када се упокојио овај уздник Божји, морали су склонити врата да би могли изнети његово тело из келије, јер тако беше отечено тело блаженог и славног авве Венијамина.

О Аполонију

Го њему казују: Созомен, ѿм. дело, 6. књиџа, 20. џлава; Касиод. lib. VIII, с. 1.; Никифор, ѿм. дело, 9. књиџа, 14. џлава и 11. књиџа, 35. џлава.

Трговац по имену Аполоније, остави свет и настани се у Нитријској Гори. Пошто је већ био човек у година, није могао да изучи занат, нити да научи да пише, али се зато у току свог двадесетпетогодишњег подвига у Нитријској Гори, подвизавао на овај начин: купујући у Александрији за свој новац, који стече својим трудом, разноврсне лекове и сваковрсне келијске потребштине, он је њима снабдевао братију за време болести. Догађало се да он од раног јутра па до три сата по подневу, обилази испоснице и манастире, и све тамошње келије, и гледа да није ко у болести. А носио је са собом суво гроџђе, јабуке (нар), јаја, пшенични хлеб, све оно што је било потребно болесницима. На тако користан начин овај угодник Божји живео је до дубоке старости. Пред упокојење, он предаде све ствари једном монаху који је био попут њега, и замоли га да настави његово дело. Јер је и такав подвиг потребан у Нитријској Гори, у пустињи, на којој живи пет хиљада монаха.

О Пајсију и Исаји

Го њима казује Никифор, „Црквена Историја“, 9. књиџа, 14. џлава

Живела су два брата, Пајсије и Исаија. Они су били синови једног шпанског трговца. Када им се упокоји отац, они поделише покретно имање, које се састојало од пет хиљада златника, у намештају и робовима. И почеше да размишљају и да се саветују: „Какав начин живота ћемо изабрати, брате мој? Ако изаберемо трговину, којом се бавио наш отац, онда ће наш труд после смрти остати другима. А могу нас снаћи и зла од разбојника или од буре на мору. Хајде, брате, да изаберемо монашки живот, да би смо на користан начин употребили очево имање а да не изгубимо душе наше.“ И обојици се допаде монаштво, али се догоди да се разликују у начину како да остваре ту своју жељу. Поделише новац и преосталу имовину, сваки са жељом да угоди Богу, али на различите начине. Један подели све на манастире, цркве и тамнице. Затим изучи занат којим ће себи зарађивати за хлеб, и посвети се животу у подвигу и молитви. Други брат од новца који је имао сазида манастир, прикупи нешто братије, и поче примати сваког намерника, лечити болесне, збрињавати старце, сваком несрећнику давати помоћ, а суботом и недељом имао је три или четири трпезе за сиротињу.

Када су се упокојили, братија је на разне начине величала и једног и другог, пошто обојица беху савршени у добродетели. Некима се више допадало оно што је чинио Пајсије, а другима оно што је чинио Исаија. А када међу братијом настаде препирка о животу блажених и око тога ко је достојнији похвале, они отидоше ка блаженом Памву, испрличаше му све, те га замолише да он пресуди. Тада им Памво рече: „И један и други су савршени пред Богом. Јер, ако је један, прихватајући и збрињавајући све, извршио Авраамово дело, а други, да би угодио Господу, прихвати се неумољиве Илијине ревности, тада су обојица велики пред Сведржитељем.“ Тада они који су више ценили подвижника, повикаше: „Падамо ничице пред тебе, и кажи нам како они могу бити једнаки? Овај је, продавши све и поделивши то сиротињи, испунио заповест Јеванђеља, и непрекидно се подвизавао у молитви, свакога дана и

ноћи, носећи крст свој и ходећи за Спаситељем." А друга група, говорила је: „Онај који је показао толико милосрђа према невољнима, да је излазио на путеве, сабирао их и помагао. И он је, лечећи болесне и помажући их, успокојавао не само своју душу, него и душе многих других људи." Тада им блажени Памво рече: „Поново вам кажем да су обојица исти пред Господом. И ви се сви морате сложити са мном у вези тога. Пајсије, да није био тако велики подвижник, не би био достојан да се по доброту упореди са нашим Спаситељем, а Исаија, дајући коначиште намерницима и служећи беднима, исто се тако, по својим могућностима, уподоби Господу који је рекао да није дошао да му служи, него да служи. Исаија је такође служио, иако изгледа да му је труд био тежак, ипак му је уједно давао и спокој. Сачекајте мало, док ја добијем од Бога откривење о њима, и после тога дођите, и сазнаћете." После неколико дана, они поново дођоше код Памва, и он им рече: „Ја видех обојицу где стоје заједно пред Богом у Царству Небеском!"

О Макарију, који нехотице изврши убиство

Io њему казују: Созомен, ѿм. дело, 6. књиџа, 29. џлава; Касиодор,

Hist. trip. lib. VIII, c. 1;

Никифор, ѿм. дело, 11. књиџа, 35. џлава/

Један младић, по имену Макарије, онда када му беше око осамнаест година, напасао је стоку поред језера званог *Марија*, и у игри са својим вршњацима, нехотице усмрти једнога од њих. Не казавши никоме ништа, он отиде у пустињу, и луташе тако сав у страху од Бога и људи, да није ни осетио како проведе три године у пустињи без крова над главом. А та земља је сува и пуста, као што знају сви који су слушали или пак живели у њој. Овај Макарије потом начини себи келију, и пошто у њој проживе двадесет и пет година, би удостојен такве благодати да је побеђивао демоне и да је волео живот у усамљености. Живећи неко време са њим, ја сам га питао шта мисли о своме греху? Он ми рече да је то убиство уједно разлог за његову тугу и за његову захвалност јер: „Нехотично убиство постаде повод спасењу." И наводећи сведочанства из Светог Писма, он рече да је и Мојсије не би био удостојен виђења Господа, и небројених великих дарова, да није побегао из страха од Фараона, управо због убиства које учини у Египту. Ја ово казујем не из разлога да бих некога навео на убиство, него да бих указао да постоје добродетељи које зависе од околности, када човек приступа добру не по свом слободном расположењу. Јер, неке добродетељи зависе од слободног избора, а неке од околности.

О Натанаилу

Међу древним монасима био је и један подвижник по имену Натанаил. Ја га не затекох живог, а упокојио се петнаест година пре мог доласка у Нитријску Гору. Али, у сусретима са саподвижницима и савременицима овог угодника Божијег, радо сам се распитивао за доброчињења овог човека. Они су ми показивали и његову келију, у којој нико не живи, јер је близу насељеног места (а блажени старац је ту подиже онда када отшелници још беху ретки у Гори). Између осталог, они ми испричаше да је он у великој истрајности живео у келији, како никада не би одступио од свога циља. Ђаво, који све об-

мањује и све саблажњава, саблазни у почетку и њега, опседајући га уни-
јем, и натера га да промени келију ставивши пред њега помисао да је та
келија и сувише чамотна. Он је напусти, и сагради другу, која је ближе селу.
Када је довршио келију, настани се у њој и након три или четири месеца, јави
му се једне ноћи држећи волујски бич као целат, а имао је изглед неуредног
војника, те поче махати бичем. Наљутивши се на њега, блажени му рече: „Ко
си ти, да тако нешто радиш овде где ја живим?“ Ђаво му рече: „Ја сам онај
који те је наговорио да изађеш из прве келије, а сада сам дошао да те испе-
рам и из ове.“ Када Натанаил сазна да је преварен, врати се одмах у своју пре-
ђашњу келију, и за тридесет и седам година ни једном не прекорачи праг,
противећи се ђаволу који му је приказивао необичне ствари, а које је немо-
гуће ни изрећи, само да би га наговорио да изађе из келије. Између осталог,
мрзитељ сваког добра, употреби и ово лукавство, да би угодника Божијег
одвратио од његовог правила.

Седморица епископа једном приликом посетипше Натанаила, или по про-
мислу Божијем или по делу кушача, тако да он за мало не наруши свој завет.
Када се епископи на крају посете помолише, и изађоше онда из келије, под-
вижник их не испрати ни један корак изван келије, да не би уступио пред
искушењем. Тада ђакони који су били у пратњи епископа, рекоше: „Ти авва,
гордо поступаш што не испраћаш епископе како приличи.“ А он им рече: „Ја
епископе много уважавам, и сав црквени клир ценим, а ја грешни, само сам
трунка међу људима. Али по свом завету, ја сам умро за све то и за сав живот.
Имам скривени циљ за који само Господ зна, Господ који зна тајне мога срца,
због чега нисам испратио епископе.“ Пошто беше поражен у овом покушају,
ђаво узе на себе други облик. Девет месеци пре Натанаиловог упокојења,
ђаво се појави у облику десетогодишњег дечака у близини подвижникове ке-
лије. Онда учини да изгледа као да магарац паде, а ђаво у облику дечака
повика: „Натанаиле, смилуј се на мене и пружи ми руку!“ А старац, чувши
ђавољи глас, отвори врата келије, и стојећи унутра, рече: „Ко си ти, и шта
хоћеш да учиним?“ Ђаво рече: „Ја сам послушник једног монаха, и носим
хлеб. Ти знаш за тога брата, а сутра он спрема агапу (вечеру љубави), и сутра,
рано у суботу, биће му потребне просфоре. Молим те, немој ме оставити, да
ме хијене не растргну!“ А заиста, ту беше мноштво хијена. Блажени Ната-
наил је стајао у недоумици. Силно сажалење се распламта у њему, срце му се
узбуди милосрђем и, мислећи шта да учини, казиваше у себи: „Или морам
нарушити заповест о љубави према ближњем или одступити од свог правила
да не излазим из келије.“ Промисливши побожно о томе, он рече себи: „Боље
је да не нарушим своје правило које толико година упражњавам, да бих
посрамио и победио ђавола.“ Затим, помоливши се Господу подвижник рече
ђаволу у облику дечака: „Слушај дечаче, или ма ко да јеси, ја верујем и
служим Ономе који господствује над свецелом твари. Ако је теби заиста
потребна помоћ, послаће ти је Бог, и нити ће ти хијене, нити било шта друго,
нашкодити. А ако си ти искушење, то ће ми сада открити Бог мој.“ И
затворивши врата, он се повуче у келију, а ђаво, посрамљен и овим поразом,
претвори се у ветар и ишчезну у великом хуку који је сличан оном који
ствара крдо коња када јури. Таква беше битка блаженог Натанаила, такве
беху његове подвижничке добродетељи и таква би његова непобедива борба
са непријатељем сваког добра. Такав је био његов живот, а такав и крај
славног живота.

О Макарију Египатском

/о Макарију Еџипајском и Макарију Александријском казују и:

Сокрајт, ѿм. дело, 4. књиџа, 23. џлава;

Созомен, ѿм. дело, 3. књиџа, 14. џлава; Касиодор, ѿм. дело, 8. књиџа, 7. џлава; Никифор, ѿм. дело, 9. књиџа, 14. џлава, 11. књиџа, 42. и 43. џлава;

Руфин, Histor. monach. c.28/

Плашим се да казујем и да пишем о многим великим, а за неверујуће готово невероватним, подвизима којима беше испуњем врлински живот светих и бесмртних Отаца: Макарију Египатском и Макарију Александријском, славним мужевима и непобедивим подвижницима, управо да ме не би сматрали за лажова. А Дух Свети ја јасно објавио да Господ потире оне који лаж казују (Пс. 5, 7).

Али ја, по благодати Божијој, не лажем, и ти, у Христа верујући Лавсе, не сумњај у подвиге светих Отаца, него свагда прослављај ове славне и заиста блажене људе, који добише и имена што оправдавају свете подвиге њихове добродетељи (јер Макарије значи: блажени).

Први подвижник Христов, по имену Макарије, родом беше Египћанин; а други по времену, но први по монашким врлинама, и он с именом Макарије, беше из Александрије, грађанин тога града који продавао посластице.

Понајпре ћу ти казивати о добродетељима Макарија Египатског, који је живео пуних деведесет година, а од којих шездесет проведе у пустињи. Дошавши у пустињу у својој тридесетој години, и ако по животном добу беше млађи од других, он је током десет година са таквом истрајношћу подносио напоре подвижништва, да је био удостојен да га назову „детестарцем“, јер је његово узрастање у врлинама било брже него ли што претпоставља (допушта) његов узраст. Када му је било четрдесет година, он доби власт над духовима, да исцељује од болести, а такође доби и дар пророштва. Био је удостојен и свештеничког чина. Дубоко у унутрашњости пустиње зване Скит, са њиме су живела два ученика: један је био његов послушник, и увек се налазио поред њега због оних који су долазили ради исцељења, а други је живео у засебној келији.

Након извесног времена, проникнувши у будућност својим проницљивим очима, светитељ рече своме послушнику, који се звао Јован и који је доцније постао свештеник уместо светога Макарија (који је, заборавих да кажем, био удостојен свештенства): „Брате Јоване, чуј ме, и добродушно прими овај савет јер ће ти бити од користи. Ти се налазиш у искушењу и куша те дух среброљубља. И знам да ћеш тим, ако примиш искрено овај мој савет, постићи савршенство у подвигу Божијем на овоме месту, и прославићеш се, и никаква пошаст се неће приближити келији твојој. А ако ме не послушаш, са тобом ће се десити исто оно што и са Гијезијем (погл. 4. Цар. 5, 1-27), чијом болешћу си и ти заражен.“ Догоди се да је Јован, након упокојења блаженога Макарија, прекршио савет овог угодника Божијег, и послуша онога који је среброљубљем Јуду навео на издају и самоубиство. А када прође око двадесет година, он, који задржаваше код себе имовину сиромаша, би заражен таквом губом, да на његовоме телу не би ни једнога здравог места, на који би се и прст могао ставити. Ето како се обистини пророштво светога Макарија.

Сасвим је излишно казивати о томе какву је храну и које је пиће употребљавао блажени Макарије, када је потпуно немогуће наћи помен о прождрљивости не само међу монасима, него и међу и оним безбрижнима који су обитавали у тим крајевима. То је било због оскудице у храни али и због ревности која је красила оне који су тамо живели, јер се свако од њих старао да другога превазиђе већим подвигом.

Рећи ћу и о другим подвизима овог небеског угодника, блаженог Макарија. Казује се да је овај светитељ стално био у духовним виђењима, и да је више времена проводио у созерцавању небеског него ли што је био са поднебесном твари. Прича се и о разним чудима његовим.

Неки разуздани Египћанин загледа се у једну удату жену. Пошто није успео да је заведе јер је она остајала верна свом мужу за кога се удала као девојка, овај бесрамник се обрати врачару, говорећи: „Или учини да ме она заволи, или том својом вештином изведи да је муж отера од себе.” Врачар, добивши од њега велики новац, употреби све своје мађије и чаролије. Али пошто није могао учинити да у срцу те жене распали љубав према оном разузданом човеку, учини да она изгледа као кобила оним који гледају у њу. Када њен муж дође кући, угледа своју жену у облику кобиле. И када леже у постељу, он са запрепашћењем виде да кобила лежи поред њега. Човек поче да јадикује, не знајући шта се то дешава. Он јој се обраћаше речима, али она му ништа не говораше. Тада позва тамошње свештенике у кућу и показа им, али ни они нису могли да разумеју шта се догађа. Током три дана она нити је јела траву као кобила, нити је јела хлеба, као људско биће. Најпосле, да би се прославио Бог, и да би се пројавила добродетелъ светога Макарија, муж се сети да жену одведе у пустињу код светитеља. И повевши је као коња, он је доведе у пустињу где се подвизивао угодник Божји. А када дођоше, окупи се братија око келије светог Макарија, и не пуштајући мужа к светитељу, рекоше: „Зашто овамо доведе кобилу?” Несрећник рече: „Да би јој помогле молитве праведника.” Они га тада упиташе шта се догодило, а он каза: „Ова кобила коју видите, то беше моја несрећна жена, и не знам како се она претвори у коња. Ето, већ три дана није окусила ништа од хране.” Када то чу братија, испричаше све блаженом Макарију, који се за ту жену већ молио у келији, јер док она беше на путу, њему то би откривено од Бога. Старац се молио да му Бог открије узрок због кога се све то десило. И за време моливе он сазнаде све. Зато свети Макарије рече братији која каза да је неки човек довео коња: „Ви не гледате својим очима, јер ово је жена онаква каква је створена, и није се претворила у кобилу, него само изгледа таква људима чије су очи опсењене” /код Руфина наилазимо на овакав превод: „Ја у њој не видим ништа скојско (живојинско). То о чему ви казујете, то није њено тело, него је то до очију оних који гледају у њу. То је демонска обмана, а не њено истинско биће (тело)” - *Histor. monachor. c.28l.* И када је приведоше к њему, он благослови (освешта) воду и, изливши је на њену главу, помоли се над њом, и одједном сви је видеше поново као жену. Онда заповеди да донесу хране, и он јој даде да једе. Исцеливши је на тај начин, он је отпусти да се врати кући са својим мужем, а сви заблагодарише Господу. Тој жени светитељ рече: „Никада не остављај пркву; никада себе не удаљуј од светог причешћа. А ово ти се догодило јер пет седмица ниси приступила пречистим Тајнама Спаситеља нашега.”

Ево и другог дела овог великог угодника Божијег. Дуго времена он је копао подземни ходник који се од његове келије протезао пола стадије и на крају

тог ходника, он начини себи велику пешчеру. Онда када би га многобројни посетиоци узнемиравали, он би се потајно повлачио из келије у пешчеру, и нико га није могао пронаћи. Један од његових ученика, познат по ревности, казивао нам је да је светитељ, док је ишао тим подземним ходником до пешчере, да је чинио двадесет и четири молитве, а исто толико и када би се враћао у келију.

О њему се казивало да је васкрсавао мртве, да би убедио неког јеретика који је одбацивао могућност васкрсења тела *по овоме њојодробно казује Руфин у њоменуиом делу*. И ово сведочанство о њему било је веома препричавано у пустињи.

Једном код Макарија доведоше младића који је био мучен демонима. Довела га је његова мати, која је горко плакала, а младића су морали да чврсто држе два мушкарца. Демон који је био у дечаку, имао је огромну силу, јер је, пошто би појео три мере хлеба и попио „киликијско“ ведро воде, повратио и једно и друго, претворено у пару. Све што би он појео, бивало је уништено као неким огњем (јер заиста постоји једна врста демона који се зову „огњени“. Међу демонима, исто као и међу људима, постоје разлике. Али оне не долазе од разлике у суштини, него од покварености њихове воље). Тај младић, када од мајке не би добио одређену количину хране, често би јео и сопствени измет. А мати, пошто силно плакаше због неисказане несреће свог детета, много је молила и преклињала угодника Божијег, а Макарије, тај истински јунак Христов, узео младића к себи и усрдно се Господу помоли за њега. И после пар дана демон га престаде мучити. Тада светитељ рече мајци тог младића: „Колико желиш да једе твој син?“ Она каза да жели да једе око две и по оке хлеба (?). Чувши то, Макарије је озбиљно прекори те јој рече: „Жено, шта то говориш?“ И моливши се за њега са постом седам дана и изгавши из младића љутог демона многоједења, светитељ одреди да младић једе три четвртине оке хлеба, и то је морао јести радећи свој посао. На тај начин, уништитељ сваке демонске замисли и дела, подвижник Христов, Макарије, по благодати Божијој и својим богоугодним животом, исцели тог младића и врати га његовој мајци.

Ова необична чуда учини Бог преко Свога истинског угодника Макарија, чија је бесмртна душа сад међу анђелима. Ја нисам видео тог светитеља, јер се годину дана пре мог доласка у пустињу, он упокојио.

О Макарију Александријском

Саподвижник његов (Макарија Египатског) у делима вере, а који је носио исто, часно име - свети Макарије Александријски, беше свештеник у тзв. „Келијама“ онда када дођох код њега. У тим Келијама ја сам провео девет година, од који три проведеох у безмолвију са блаженим Макаријем. Био сам очевидац неких његових дела и знамења, а за нека сам сазнао од оних који су живели заједно са њим, а за нека сам чуо од многих других.

Једном свети Макарије виде у оца Антонија пробране палмине гранчице (који је од њих плео котарице), и затражи један свежањ тих грана. Антоније му рече: „Писано је: Не пожели ништа што је ближњег твога (Изд. 20, 17)“, али чим он то рече, све гранчице се одмах осушише као од највеће суше. Када то виде, Антоније рече Макарију: „На теби почива Дух, и ти ћеш бити наследник мојих добродетељи.“

У пустињи затече ђаво светог Макарија веома уморног телом, те му каза: „Ти си добио благодат Антонијеву. Зашто не користиш то и не тражиш да ти Бог да хране и снаге за твоја путовања?“ Макарије му рече: „Моја снага и слава је Господ, а ти нећеш искушати слугу Божијег.“ Ђаво онда начини привиђење у облику камиле која лута пустињом, натоварена многим потребитинама. Видевши Макарија, камила дође пред њега. А светитељ Божји, наслућујући да је то ђавоље искушење (као што и јесте), помоли се, и та камила одједном неста у земљи.

Овај Макарије се једном сrete и са Макаријем Великим (Египатским), и како је требало да пређу Нил, догоди се да уђоше у један брод у који такође уђоше и неки властелини са великом помпезношћу: беху ту кола украшена бакром и коњи са златним уздама, такође беше ту и мноштво војника који су их чували, као и неки младићи украшени некакавим огрлицама и појасима од злата. Када ти властелини угледаше у углу монахе који су седели, и који беху одевени у поцепане мантије, почеше да хвале њихову једноставност, а један од властелина рече: „Блажени сте јер презресте свет.“ Тада им рече Макарије Александријски: „Јесте, истина је да смо презрели свет, а вас свет презире. Знај да ти те речи ниси рекао од своје воље, него пророчки, јер и један и други, које нас видиш, зовемо се Макарије (блажени).“ Тај властелин, поражен тим речима, када се вратио кући, скиде са себе световну одећу и замонаши се, те учини многа дела милосрђа хришћанског.

Једном приликом послали су Макарију грозд свежег грожђа (јер су знали да је волео грожђе). Али он, показујући уздржање, посла поклон једном брату који је био на послу, а који је такође волео грожђе. Овај са великом радошћу прими поклон, али желећи да сакрије своје уздржање посла грозд трећем брату, као да сам није жељан да једе. Тај трећи монах поступи исто и на тај начин тај грозд прође кроз руке многих монаха да би на крају гроз поново био у рукама Макарија. Макарије препозна грозд, и распита се о свему шта се догодило, и онда заблагодари Господу за такво уздржање братије, па га ни сам поново не хтеде појести. Такво је било подвижништво блаженог старца, од кога сам се, као и многи други, учио и ја. Када би чуо да је неки од монаха учинио какав подвиг, он је желео да и сам то чини. Тако, на пример, када је од некога чуо да тавенски монаси једу само некувану храну током Четрдесетнице, овај угодник Божји одлучи да не једе ништа што је зготовљено на ватри у наредних седам година, него да се храни само поврћем и бобом. И у току тих седам година он ништа друго није окусио. А када је чуо од неког монаха да једе само по четврт оке хлеба, он одлучи да тако поступа: изломи своје сухарике (двопекe, пексимите) у комаде и спусти их у посуду, са одлуком да једе само онолико колико рука може да захвати. Беше то велико мучење тела. Говорећи у шали о томе, рекао би нам: „Дешавало се да захватим неколико комада, али их нисам успевао да провучем кроз уски грлић на посуди и тај крчаг беше као неки цариник.“ Три године је провео у таквом уздржању, једући по четврт оке хлеба и пијући одмерену количину воде. Зна се да је за читаву годину у храни употребљавао једва мало више од децилитра уља.

Ево још једног подвига овог угодника Божијег: он реши да победи сан, и о томе је овако казивао: „Читавих двадесет дана и ноћи ја нисам улазио под кров, управо да бих победио сан. Преко дана ме је морила жега сунца, а ноћу сам се смрзавао. Да онда не отидох под кров, и себе окрепио сном, мозак би

ми се исушио, да бих заувек полудео. У сваком случају, колико је зависило од саме природе, којој је нужен сан, ја сам уступио.”

Када је свети Макарије једном пред зору седео у својој келији, дође један комарац на његову ногу и уједе га. Осетивши убод инсекта, он га удари руком и уби га. Али тада се старац поче кајати због тога и одлучи да шест месеци седи наг у мочварама Скита која се налази усред пустиње. Тамо су комарци велики, и својим убодима чак насрћу и на дивље свиње. Ти комарци су старца тако изуједали по целом телу, да су многи мислили да је губав, а заправо су то били отоци од уједа. А када се након пола године вратио у келију, само су по гласу препознавали да је то велики Макарије.

Једном је блажени старац одлучио, како нам је сам казивао, да оде до гробнице Јана и Јамврија, чаробњака који су живели у време Фараона, да их види или да се сретне са тамошњим демонима. Причало се да су ова два чаробњака силом својих враџбина населили то место веома моћним и opakим демонима. Ову гробницу су подигла та браћа, Јана и Јамврије, који су због тих својих чаробњачких способности у то време били веома цењени пред Фараоном. Имајући због тога велику власт у Египту, они сазидаше грађевину од четвртастог камена, начинише у њему гробницу и ставише много злата. Такође су засадили разноврсно дрвеће, јер место је било мочварно, и ископаше велики бунар. Све су то урадили у нади да ће, након смрти, уживати у том врту. Слуга Христов, Макарије, није знао пут до тог места, управљао се звездама, као што то чине морепловци. Тако светитељ прође кроз пустињу, а узео је и свежањ трске те је на одређеним местима забатао у песак по једну стабљику, да би могао пронаћи пут у повратку. Пошто је за девет дана прешао пустињу, он приђе том врту, али како је наступала ноћ он стаде да се одмори уз мало сна. Тада зловни демони, који свагда насрћу на угоднике Божије, док је Макарије спавао надомак врта, сакупи све стабљике трске и стави их поред главе Макарија. Када се светитељ пробудио, угледа трску поред себе. Можда је то Бог допустио, призивајући Макарија на већи подвиг, да се не био ослањао на трску као на путоказе, него на благодат Бога који је помоћу огњеног стуба водио Израилски народ четрдесет година кроз сурову пустињу. „Када се приближих гробници,- казивао је Макарије,- из ње ми изађе у сусрет седамдесет демона у најразличитијим облицима: једни су викали, други су скакали, трећи у бесу љуто шкругаху зубима, четврти попут огромних птица су летели изнад мене, вршћећи: Шта хоћеш, Макарије? Шта хоћеш, монаше? Зашто си дошао? Зар нисмо ми и неке монахе мучили? Ти си, са себи сличним монасима, завладао нашом пустињом и протера из ње наше сроднике. Ми ништа заједничко немамо са тобом. Зашто долазиш у наша станишта? Као монах, буди задовољан пустињом, а они који саградише ово место, предадоше га нама, и ти не можеш овде остати. зашто хоћеш да уђеш на место где ни један жив човек није ушао од времена како сахранисмо браћу која су га сазидала? И још много тога су викали демони, а ја им рекох: Ући ћу само да погледам, па ћу изаћи. А демони рекоше: Обећај нам то по својој савести. И слуга Христов рече: Обећавам!” „И ушавши унутра,- казивао нам је светитељ,- погледао сам све, а између осталог угледах једну већ зарђалу посуду од бакра, обешену на гвозденом ланцу над бунаром, и неколико нарова, изнутра потпуно празних јер као да се беху сасушили од сунца.” Затим изашавши мирно одагле, светитељ се за двадесет дана врати у своју келију. Али када му понестале хлеба и воде, он се нађе у великој невољи јер

путујући пустињом тих дана он готово ништа није јео. Можда је он управо тиме био искушаван у свом трпљењу, а тако се у ствари и показало да јесте. Када би већ потпуно малаксао, њему се јави неко, како је касније сам говорио, у облику девојке која је била обучена у чисту хаљину и која је у рукама држала крчаг пун воде, која је капала кап по кап. Она је била далеко од њега око једне стадије, и он је ишао три дана, гледајући ту девојку како носи крчаг са водом и зове га к себи, али је никако није могао стићи, управо онако као што се то дешава у сну. У нади да ће утолити жеђ, он је храбро подносио свој умор. После тога се појави једна биволица (а њих има много у тој области); и једна од њих, која је имала теле, стаде испред монаха, а из њеног вимена потече млеко. „Ја сам пришао,- говорио је Макарије,- и напих се млека. А Господ, да би ми још више показао своју милост и дајући поуку мојој малодушности, нареди биволици да ме прати све до келије. И она, у послушности, ишла је иза мене, хранећи ме, а не допуштајући свом телету да је сиса.“

Када је једном приликом овај светитељ Божји копао бунар за монахе, њега уједе аспида која беше веома отровна. Светитељ, ухвативши аспиду обема рукама за чељуст, растрже је, рекавши: „Када те није послао Господ, како си се усудила да приђеш?“

Када је Макарије чуо за подвиге тиваидских монаха, преруши се и одену се у обично световно одело, и идући пустињом петнаест дана, стиже у Тиваиду. И дошавши у манастир, потражи архимандрита по имену Пахомије, монаха веома познатог због врлина и који је имао пророчки дар. А овоме светитељу не беше откривено ко је Макарије. Када се сретеше, Макарије му рече да га прими у обитељ. Пахомије, гледајући дошљака, рече: „У тако старим годинама, како се можеш подвизавати? Братија се овде од младости подвизава и подноси велике напоре јер су се навикли на њих. Ти у тим годинама не можеш подносити искушења живота у подвижништву. Саблазнићеш се, и отићи ћеш из обитељи оговарајући нас.“ И Пахомије га не прими. Није га примио ни другог дана, и тако све до седмог. А Макарије је био постојан у својој одлуци, сво време постећи. На крају он рече Пахомију: „Авва, прими ме. Ако не будем постио као они, и не будем радио као они, онда нареди да ме избаце из обитељи.“ Пахомије некако убеди братију да приме странца (а у овој обитељи и данас се подвизава око хиљаду четресто душа). Тако, Макарије ступи у овај манастир. Након краћег времена наступи Четрдесетница. И виде Макарије да сваки монах на себе узима неки подвиг: један једе само увече, други једе на сваки пети дан, трећи читаву ноћ стоје узносећи молитве а онда су читав дан на тешким пословима... Макарије, наломивши велику количину палминих гранчица, отиде у угао, и за све време Четрдесетнице све до Васкрса, није узео ни хлеба ни воде, нити седе, нити леже, нити ишта окуси осим неколико листова свежег купуса, а и њих је узимао само недељом и то зато да би га видели да једе, и да не би пао у себе-узвिसивање. А када би некад, због неке потребе, излазио из келије, враћао би се што пре, и настављао свој посао. Не разговарајући ни са ким, он је стајао ћутке и ничим се није бавио него казивањем молитве у срцу своме и плетењем гранчица које је имао у рукама. Када су то видели монаси те обитељи, почеше роштати на свог игумана, говорећи: „Зашто нам ти доведе овог бестелесника на нашу осуду? Или га отерај одавде, или ћемо ми напустити манастир“. Када је то чуо, Пахомије се поче распитивати о том човеку. И

пошто није сазнао ништа, молио је Бога да му открије ко је тај дошљак. И њему би откривено да је то монах Макарије. Тада га Пахомије узне за руку, изведе из келије, и уведе у храм, где се налази њихов жртвеник, загрли га и рече: „Ходи овамо предивни старче! Ти си Макарије, и скривао си то од мене. Већ дуго желим да те сретнем јер сам слушао много о твојим подвизима. Молим те, врати се у своју келију јер си нас много тога научио. Моли се за нас.” Тада, по жељи игумана Пахомија, и на молбу његове братије, Макарије отиде од њих.

Овај бестрасник казивао нам је и ово: „Када сам испунио сав подвижнички подвиг, као што сам желео, у мени се појави друга духовна жеља: пожелело сам да се ум што само за пет дана не одвраћа од Бога, те да ни о чему другоме не размишља, него да само буде устремљен ка Њему. И пошто одлучих да то чиним, затворих се у своју келију и њено двориште, да не бих морао да дајем поуке и одговоре никоме. Почех ја то од следећег дана, наредивши своје уму ово: Гледај, не силази са неба јер тамо имаш Анђеле, Арханђеле, све вишње Силе, Херувиме, Серафиме, и самог Бога, Творца свега. Тамо обитавај, не силази с неба, не падај у чулне помисли. И пошто тако проведех два дана и две ноћи, силно сам раздражио демона, тако да он постаде огњени пламен и спржи све што ми је било у келији. И сам рогоз на ком сам стајао би захваћена ватром, и изгледало ми је као да сав горим. На крају, поражен страхом, трећег дана сам одустао од ове намере, јер нисам био у стању да свој ум сачувам нерасејаним, и вратих се у созерцавање овога света, да ми се то не би приписало у гордост.”

Једном сам дошао к великом Макарију, и нађох неког свештеника са села како лежи поред његове келије, а глава му је била сва изједена болешћу званом рак, да му се видела кост темена. Он је дошао Макарију ради исцељења, али монах није хтео ни да га види. Почео сам да молим Макарија да се смилује на тог патника и да му да неку утеху, а светитељ ми рече: „Он је недостојан исцељења. Господ му је послао ту болест да би га уразумио. Ако хоћеш да он буде исцељен, реци му онда да никада више не врши свете Тајне.” То ми би веома нејасно, и замолих старца да објасни то, а он рече: „Чинио је блуд и служио Литургију. Због тога је сада тако кажњен. Ако, дакле, он из страха Божијег престане чинити оно што је радио до сада, Бог ће га исцелити.” Када сам то испричао оном несрећнику, он ми се закле да више неће свештенодејствовати. Тада га Макарије прими к себи, и рече му: „Верујеш ли ти да постоји Бог од кога ништа није скривено?” „Верујем!”- рече свештеник. „Ниси требао да се тако подсмеваш Богу”- рече Макарије. „Нисам требао, господине мој,”- одговори свештеник. Тада му рече Макарије: „Ако сазнајеш свој грех и Божју казну, којој си подвргнут због греха, онда више не греши.” Свештеник исповеди свој грех и даде обећање да више неће грешити и да више неће служити олтару, него ће бити међу мирјанима. Затим светитељ стави своје руке на њега, и свештеник оздрави за неколико дана, и отиде свом дому, славећи Бога и благодарећи великог Макарија.

Овај угодник Божији је имао разне келије у пустињи, у којима је чинио подвиге добродетељи: једну у Скиту, усред пустиње, једну у Ливији (у тзв. Келијама), и једну у Нитријској Гори. Неке од њих беху без прозора. У њима је, како казују, Макарије проводио Четрдесетницу у мраку. Друга келија је била тако узана да је у њој било немогуће опружити ноге. Трећа келија беше нешто пространја, и у њој је примао оне који су долазили к њему.

Овај богољубиви монах исцелио је много оних који су мучени демонима, толико да их је тешко избројати. Док смо ми били тамо, доведоше из Солуна (који је у Ахаји) једну девојку, племенитог рода и богату, која је многе године боловала од парализе. Они који је донесоше, оставише је крај светитељеве келије. Макарије се сажали на њу и, помоливши се, својим рукама је намаза освештаним јелејем, и мољаше се без прекида за њу, и то највише у својим мислима, и кроз двадесет дана она се здрава врати у свој град. Када је својим ногама дошла кући, посла богате дарове монасима.

Гледао сам својим очима када су светоме Макарију, духовном исцелитељу од свих безумних страсти, довели дете у коме је био зли дух. Пошто му стави десницу на главу, а леву руку на срце, светитељ се све дотле молио за то дете, док се не подиже у ваздух. Дете се, попут меха, толико наду свим својим телом, постаде тешко и, повикавши силно, поче да избацује воду из себе. А када се то оконча, оно поново беше исте величине као и пре. Затим, пошто је дете помазао освештаним јелејем и освећеном водом, Макарије га предаде његовом оцу и нареди да оно у току четрдесет дана не једе ни меса нити да пије вина. И тако отпусти дете, исцељено.

Једном приликом Макарија почеше да узнемиравају славољубиве мисли, које су покушавале да га извуку из његове келије и које су га наговарале да оде у Рим, тобож ради користи другима и исцељења тамошњих болесника. У њему је благодат Господња била веома делотворна против нечистих духова. Дуго су га узнемиривале ове мисли, али он не поклекну пред њима. Када су га још силније нашале, светитељ паде на праг своје келије, пружи ноге преко прага, па рече демонима славољубља: „Демони, вуците ме, ако можете, јер ја својим ногама нећу отићи на друго место. Ако ме тако можете однети, поћи ћу куда желите. Овако ћу лежати до вечери. Док ме не покренете, ја вас нећу послушати.“ Пошто је лежао дуго и остао непомичан, он на крају, кад наступи вече, устаде. А ноћу га демони поново почеше узнемиравати. Макарије тада устаде, узне велику исплетену корпу, натовари је камењем и стави себи на леђа, па тако ходаше по пустињи. Срете га Теосевије стројитељ, који родом би из Антиохије, па га упита: „Авва, шта то носиш? Дај мени тај товар да га понесем, да се не мучиш.“ А Макарије му рече: „Ја мучим онога који мене мучи. Јер, будући безобзиран, он ме наговара на путовање.“ И пошто је тако дуго ходао, он се врати у своју келију, казвивши своје тело.

Ученик овог великог подвижника, слуга Христов по имену Пафунтије, казивао нам је да је једнога дана, када је блажени Макарије седео у дворишту своје келије и беседио са Богом, дође хијена и донесе му своје младунче које је било слепо. Гурнувши главом врата на огради дворишта, она дође к Макарију и спусти младунче пред његове ноге. Макарије узне малу хијену у руке и плуну јој у очи, па се помоли Богу, и младунче одмах прогледа. Онда га хијена нахрани, и отидоше. Идућег дана хијена пред келију донесе кожу неке велике овце, а светитељ, када угледа ту кожу, рече хијени: „Откуда теби ово? Сигурно си неком растргла овцу. Нећу да примим оно што је добијено на неправедан начин.“ Хијена сагну главу до земље и онда дође до Макаријевих ногу, вукући ону кожу. Он јој рече: „Рекох ти да нећу примити, ако не престанеш да ожалостујеш сиромаше хватајући им овце.“ А она на то саже главу, показујући да прихвата оно што Макарије рече, и тек тада он прими ону кожу. Макарије ту кожу остави светом Атанасију Великом. А блажена слушкиња Христова, Меланија, казивала ми је: „Од светог Макарија ја сам

узимала ону кожу која се називала хијениним даром.” И шта је чудно у томе, ако људима, који се распеше свету, животиња, којој су они чинили добро, доноси дарове у славу Бога и у част слугу Његових? Онај који је пред пророком Данилом укротио лавове, и овој хијени подари разум.

Казују о Макарију, да од како се крстио, никада није пљуноо на земљу. А сада већ има шездесет година од његовог крштења. А овај слуга Божиј, крстио се онда када му беше четрдесет година.

По својој спољашњости, овај непобедиви подвижник Христов, блажени Макарије (а то треба да нагласим, слуго Христов, ја недостојни, познавао сам старца јер му бејаш савременик), био је овакав: погрбљен и сув. Имао је ретке бркове и нешто мало браде на подбратку. Од силних подвижничких трудова, њему чак ни брада није расла.

Једном, када сам био у великом унијију, ја отидох ка блаженим, и рекох: „Макарије, шта да радим? Смугују ме помисли које ми говоре да ништа не чиним и да идем одавде.” Старац ми тада рече: „Кажи својим помислима: Христа ради, ја чувам ове зидове!”

Од небројених чудеса и подвига овог славног угодника Божијег, ја сам ти поменуо само ове, христољубиви и знања жељени слуго Божији.

Овај дивни муж Макарије, казивао нам је још и ово чудо у време причешћивања (а он је био свештеник): „Приметио сам да за време давања светих Тајни Христових ја никада нисам давао Тајне Марку подвижнику, него ју је анђео Господњи узимао са Жртвеника и давао је њему. И ја сам примећивао само руку која му је давала причешће.”

О Марку

/о њему казују: Созомен, ѿм. дело, 6. књиџа, 29. џлава; Касиодор, Hist. trip. lib. VIII, c. 1;

Никифор, ѿм. дело, 11. књиџа, 35. џлава.

О ѿм ѿдвижнику казује се и у ѿрејходном ѿџлавлју/

Марко је још од младости напамет знао читаво Свето Писмо. Био је веома кротак и веома смирен, као ретко ко. Једнога дана, пошто сам имао времена, ја сам отишао к њему (а тада је већ био веома стар), седох код врата његове келије (као почетник, ја сам га сматрао за нешто више од човека, шта он заправо и јесте био), и почех прислушкивати оно шта он говори и шта ради. Сам у својој келији, стогодишњи старац који је све зубе изгубио, он се и даље борио са собом и са џаволом: „Шта хоћеш ти, зли старче? Ти си пио и вино, и зејтин си користио за храну. Шта још хоћеш да ти учиним? Прождрљив си, стомакоугодитељ си, обестан си!” А џаволу је говорио: „Одлази од мене, ти си заједно са мном остарио у нераду. Под изговором телесне немоћи ти си ме наговорио па сам употребио зејтин и вино сам пио, те ме учини сластољубцем. Зар ти нешто дугујем? Ништа у мене не можеш наћи шта можеш да украдеш. Зато, човекомржче, одлази од мене!” А затим, као да дражи себе, говорио је сам са собом: „Еј, прождрљивче и брбљивче! Изјелицо стара, докле ћу бити са тобом?”

О Мојсеју Етиопљанину

10 њему казују: Созомен, ѿм. дело, 6. књиџа, 29. џлава; Касиодор, ѿм. дело, 8. књиџа. 1. џлава;

Никифор, ѿм. дело, 11. књиџа, 36. џлава/

Човек по имену Мојсеј, Етиопљанин по рођењу, црне пути (коже), био је слуга код неког чиновника. Господар га отера због његове распусности и разбојништва. Казују да је чак и убијао. Мислим да је потребно да кажем његова зла дела, да бих затим могао да кажем каква је била његова добродетелъ када се покајао. Људи причају да је он био вођа неке велике дружине разбојника. Од његових разбојништвава, помиње се, између осталог, и да је он мрзео неког чобана који је својим псима омео неко његово разбојништво. Желећи да га убије, он је пратио где чобан чува своје овце, и онда сазнаде да је то са друге стране Нила. А како река би велика, и имала је у ширини око једну миљу, он узе мач и стави га међу зубе, стави одећу на главу, па тако преплива реку. Док је он пливао, пастир се сакри на неко тајно место. Видевши да је преварен, Мојсеј узе четири најбоља овна и закла их, повеза и поново преплива реку. И када дође до неке колибе, он одра овнове, поједе најбоље комаде меса, а коже даде у замену за вино које попи, па се врати својој дружини, која се налазила педесет миља одатле.

Онда, поражен неким несрећним догађајем, овај вођа разбојника се повуче у манастир, и предаде се покајању да је и самог ђавола, који га је од младости наговарао на зло и саучествовао у свим његовим грешним делима, натерао да против воље призна Христа. Између осталог, казују да су једном приликом, док је био у келији, на Мојсеја напала четворица разбојника, не знајући да је то некадашњи разбојник. Блажени свеза ту четворицу, и ставивши их себи на леђа као џакове, однесе их међу братију, па рече: „Пошто ми није допуштено да икоме чиним неправду, шта да чиним са овима који су ме напали?“ Ухваћени разбојници исповедише свој грех пред Богом, а када сазнаше да је то Мојсеј, некадашњи разбојник, прославише Христа, и дирнути његовим покајањем, одрекоше се света и постадоше врли монаси, расуђивајући: „Када се овај силни и у разбојништву прослављени човек толико побојао Бога, зашто ми одлажемо спасење својих душа?“

На блаженог Мојсеја (а њега треба тако називати) нападоше демони разуданости, покушавајући да га врате у некадашњи живот, препун блуда и раскалашности. Они су га тако силно искушавали да је он, како је сам казивао, умало напустио своје монаштво. Тако, он отиде Исидору, који је живео у Скиту, и исприча му о својој борби са блудним помислима. Исидор му рече: „Ништа се не бој, брате. Тако је само у почетку. Они су те силно напали, јер желе да те врате у твоје раније навике. Као што пас, када се навикне да буде уз месницу, не може без ње, али ако се та месница затвори, и нико му ништа не даје да једе, он је онда напусти, тако и ти, ако устрајеш у подвигу уздржања, умртвивши своја чула и затворивши улаз стомакоугађању, које је мати раскалашног живота, онда ће демон блуда, не имајући више хране која би га распламсавала, са тугом отићи од тебе.“ Онда се Мојсеј затвори у своју келију, и поче се веома великим подвигом подвизавати, уздржавајући се од хране, једући само мало хлеба, а радећи заиста много, чинећи по педесет молитава. Али, и поред свега, његово се тело распаљивало, нарочито у сну. И опет он ушита једног монаха, који беше веома искусан, шта да чини, а овај му

рече: „Пошто ум свој још ниси одстранио од маштања о томе, то си и подложен тој гадној похоти. Учини оно што ћу ти рећи: постепено се навикавај на бдење, усрдно се моли, и брзо ћеш бити ослобођен тога искушења.” Мојсеј послуша тај савет, врати се у келију, и зарече се да неће спавати целе ноћи, нити да ће колена преклонити за време молитве, само да би избегао мучење у сну. Тако он проведе у својој келији шест година, стојећи целе ноћи, непрестано се молећи Богу и не заклапајући очију својих. Али и то чинећи, он није успео да савлада похоту. А то је заиста необузdana страст, јер ма како себе изнуравао подвизима, ипак не беше у стању да је одагна од себе. После свега тога, он одлучи да себе стави на још веће подвиге. Излазећи ноћу, овај противник Сатане (јер је на различите начине он ратовао против њега), обилазио је келије оних монаха који, пошто беху стари у подвижничким напорима, више нису били у стању да себи донесу воде, те је узимао њихове крчаге и пунио их водом, а да они не знају. А на том месту воду доносе из далека; понекад и са пет миља. А демон, који није могао поднети Мојсејево издржљивост, вребаше га непрекидно и једне ноћи, док је угодник Божи ишао по воду, и само што се саже над бунаром да напуни крчаг, удари га тако јако неким дрветом по леђима, да се овај онесвести. Идућег дана дође неко од монаха да захвати воде, и наиђе на Мојсеја који је лежао у несвести. Онда отиде и рече о томе великом Исидору, свештенику Скитском, који поведе још неке од монаха и отидоше до бунара, па узеше Мојсеја и донесоше га у манастир. Читаву годину Мојсеј би веома болестан, да једва ојача телом и душом. Тада му Исидор, велики свештеник Христов, рече: „Брате, престани да се бориш са демонима, и не нападај на њих, јер у подвижништву постоји мера и у подвизима против демона.” Тада му Мојсеј рече: „Нећу престати да се борим са њима све док не престану маштања у сновима.” „У име Христа,- рече му Исидор,- од овога часа су престали твоји нечисти снови. Сада се смело причести светим Тајнама. Да се ти не би понео помишљу да си својим сопственим подвизима победио похоту, ђаво је и показао своју власт над тобом. Али, то је на твоју корист, да не би пао у охолост.” После тога Мојсеј се врати у своју келију, и спокојно је проводио дане у умереном подвижништву. А када после нека три месеца свештеник Исидор ушита подвижника, да ли га узнемирава онај дух, Мојсеј рече: „Од онога часа, када си се ти, слуго Божи, помолио за мене, није се десило ништа.”

Овај светитељ био је удостојен великог дара против демона. Као што се ми током зиме не плашимо мува, тако, и мање од тога, плашио се демона овај Христов ратник. Такав је био живот овог подвижника и непобедивог јунака, Мојсеја, који пореклом би из Етиопије, душе која је украшена божанском благодаћу. По славним делима својим, он је приборан лику великих Отаца. Упокојио се у Скиту када му је било седамдесет и пет година. Био је и свештеник, и оставио је за собом седамдесет ученика.

О Павлу Ферманском

/о њему казују: Созомен, ѿм. дело, 6. књиџа, 29. џлава; Касиодор, ѿм. дело, 8. књиџа, 1. џлава,

Никифор, ѿм. дело, 11. књиџа, 36. џлава;

Касијан, collat, VII, cap. 26 de Paulu apud Panephyisin./

У Египту постоји једна гора која се зове Ферма, а преко које води пут у пустињски Скит. На тој гори живи око петсто подвижника, а међу њима беше и један велики монах, по имену Павле, који је непрекидно живео на следећи начин: никада ни за какав посао није примао ништа друго осим најнеопходније хране. А такође, његово подвижништво беше и непрекидна молитва. Пошто се прихватио да дневно врши по триста молитава, он је сакупљао по триста каменчића, и држао их уз себе, и чим би проузнео једну молитву, он би одбацио један камен.

Једном овај угодник Божји отиде к светом Макарију Александријском ради духовне помоћи, те рече: „Авва, ја сам веома потиштен.“ Макарије га упита за разлог, а овај каза: „У једном селу живи девственица која се подвизава већ тридесет година. Многи су ми казивали да она, осим суботом и недељом, ништа не једе, него проводи тако дане чинећи и по седам стотина молитава. Када сам то чуо, почео сам корити себе: ето, ја сам човек који је обдарен јачим телом, а нисам у стању да чиним више од триста молитава.“ Тада му Макарије одговори: „Ја већ шездесет година чиним по сто утврђених молитви, својим рукама зарађујем оно што ми је потребно за храну, и по дужности примам братију у посету, па ипак ме не кори савест што сам занемарио своју дужност. А ако тебе, који чиниш по триста молитви, кори твоја савест, то значи да се ти или не молиш чистим срцем, или да се можеш више молити, а не молиш се.“

О Евлогију и богаљу

Кроније /Никифор, „Историја Цркве“, 11. књиџа, 23. џлава/, Нитријски презвитер, казивао ми је следеће: У својој раној младости, због унинија сам побегао из обитељи свога архимандрита и, лутајући, дођох до горе светог Антонија. А овај угодник Божји живео је између Вавилона и Ираклије, у великој пустињи која се простире до Црвеног мора, на тридесет миља од реке. Када сам дошао у његов манастир који се налази поред реке, у месту Писпир, где су живела и два његова ученика, Макарије и Аматас (који су сахранили блаженог Антонија), ја сам пет дана чекао да видим старца. Рекли су ми да он посеђује манастир у размацама понекад од десет, понекад од двадесет а понекад и од пет дана, онако како му Бог стави у срце да помогне онима који долазе у манастир. Овога пута се сабрало много братије са разним нуждама, а међу њима беше и Евлогије, један монах из Александрије и са њим неки богаљ. Они беху дошли због следећег: Евлогије је био учен човек. Потакнут Божанском љубављу, и жељом за вечним животом, он одбаци световну буку, и пошто подели своје имање, остави за себе нешто мало новца, јер беше неспособан за рад. Павши у униније због тога, он не хтеде да ступи у општежиће, нити да се упусти у усамљенички живот, него на тргу нађе богаља који није имао ни руку ни ногу, и у кога само језик не беше повређен, да би пролазнике могао молити за милостињу. Евлогије, када га

виде, стаде поред њега, помоли се Богу, и даде овакав завет: „Господе, у име Твоје узеху овог богаља и старају се о њему све до смрти његове, да бих се помоћу њега и ја спасао. Подари ми, Господе, трпљења, да бих му послужио.” И онда приђе богаљу, те му рече: „Хоћеш ли, пријатељу, да те узем у дом свој, и да се старам о теби?” „О, када би ме удостојио тога, - рече богаљ, - али ја то не заслужујем”. Евлогије му рече да ће довести магарца да би њиме однео богаља, и то заиста учини. Тада отидоше кући и Евлогије поче у свему да се стара о несрећнику. Тако прође петнаест године. Евлогије се о богаљу старао као о оцу, с љубављу га је умивао, мазао уљем, угађао му у свему, носио га на рукама... Али по истеку петнаест година, уђе демон у богаља са жељом да Евлогија одврати од његовог завета, и да богаља лиши збринутости и захвалности Богу. Богаљ поче да напада Евлогија, казујући многе погрде: „Крвниче и бегунче! Ти си туђи новац покрао. Ти си, можда као роб, покрао свога господара, и сад желиш да се сакријеш иза мене, примивши ме у свој дом под видом добротинства.” Евлогије га је умиривао, говорећи: „Не, пријатељу мој, немој тако да говориш. Реци ми чиме сам те увредио, и то ћу поправити.” На то му богаљ дрско одговори: „Не желим твоју негу! Врати ме на трг, где ми је и пре било добро.” „Молим те, пријатељу, - говорио му је Евлогије, смири се, и ако сам те нечим увредио.” Богаљ, и даље сав бесан од гнева, рече: „Не могу да подносим твоју подлост и твоју лицемерну негу. Одврати ми је овај бедни и цицијашки живот. Желим да једем меса!” Евлогије отиде, и донесе му меса. Богаљ, када то угледа, у својој зловољи рече: „Досадно ми је да живим само са тобом. Хоћу да гледам људе.” Евлогије рече да ће позвати много братије, богаљ, опет са негодовањем рече: „Не могу да гледам твоје лице, а ти желиш да ми доведеш себи сличне ленштине. Не, ја желим поново на трг!” И да је имао руке, богаљ би себе сигурно убио, јер толико га демон беше разбеснео. Након тога Евлогије отиде код суседних подвижника па им рече: „Богаљ о коме се бринем, страшно ме је бацио у бригу, и не знам шта да радим. Да га избацим? Плашим се, јер сам дао завет Богу. Да га не избацим? Али он ми неће дати мира ни ноћу ни дању. Не знам шта да чиним.” Монаси му онда рекоше: „Пошто је још жив Велики (а тако су звали Антонија), иди к њему. Стави богаља у чамац, и однеси га у манастир и сачекај да Велики дође из пустиње, па нека он каже шта мисли о томе. Како он каже, тако поступи јер ће Бог говорити кроз њега.” Евлогије послуша савет и стиже заједно са богаљем до великог Антонија. Догоди се да Антоније, како казује Кроније, дође у манастир другог дана, касно увече, оденут у кожни огртач. Чим дође у манастир он, по свом обичају, дозвола Макарија и упита га: „Брате Макарије, нису ли овде дошла нека браћа?”, а Макарије рече да су дошла. „Да ли су Египћани или Јерусалимљани?” - упита Антонија. А Антоније је још пре рекао Макарију: „Када видиш да су у манастир дошли неки немарни људи, онда реци себи: то су Египћани; а када видиш да су то побожни и разборити људи, тада реци: то су Јерусалимљани.” Када би Макарије рекао да су дошли Египћани, Антоније би наредио: „Спреми им сочива и дај им да једу”, па би их отпустио и помолио се за њих, а када би Макарије рекао да су Јерусалимљани, Антоније би са њима провео сву ноћ, казујући им поуке о спасењу.

Оне вечери, казује Кроније, Антоније седе и дозвола к себи све. Већ је било касно увече, када он гласно повика: „Евлогије! Евлогије! Евлогије!” и ако му нико не рече име тог човека. Али Евлогије не одговори, мислећи да зове

некога другог. Антоније тада рече: „Теби говорим Евлогије, теби који си дошао из Александрије.“ Евлогије приђе и упита: „Шта заповедаш, молим те?“ Антоније га упита за разлог доласка, а Евлогије каза: „Онај који ти је открио моје име, откриће и разлог доласка.“ „Знам зашто си дошао,- рече Антоније,- али испричај пред свима, да сва братија чује.“ Повинујући се заповести светитеља Божијег, Евлогије рече пред свима: „Овог богаља нађох на тргу, како лежи одбачен и незбринут. Сажалио сам се на њега, те се помолих Господу да ми подари благодат трпљења у служењу том богаљу. И узевши га к себи, ја дадох завет Господу да ћу неговати богаља, да бих се и ја спасао помоћу њега а он збринуо помоћу мене. И ето, петнаест година је како живимо заједно, као што је теби откривено старче, али сада, након толико година, он ме страшно вређа, а не знам разлог томе. И ја сам решио да га напустим, јер ме приморава на то. Ето, због тога сам дошао к теби, да ме посаветујеш шта да чиним, и да се помолиш за мене, јер ме ужасно вређа.“ Антоније тада рече врло строгим и суровим гласом: „Евлогије, ти ћеш га оставити? Али Онај који га је створио, неће га одбацити. Ти ћеш га одбацити, али ће Бог наћи бољег од тебе, и он ће му помоћи.“ Када ово чу, Евлогије заћута и силно се уплаши. А онда Антоније поче речима шибати богаља и викати на њега: „Ругобо, гаде недостојни ни неба ни земље, хоћеш ли престати да ратујеш са Господом и да љутиш брата свога? Зар не знаш да теби служи Христос? Како се усуђујеш да против Христа тако говориш? Није ли он ради Христа посветио себе на служење теби?“ И пошто је тако прекорио и изобличио богаља, Антоније их остави, и поче разговарати са братијом о њиховим проблемима. Затим се опет окрете Евлогију и богаљу, рекавши им: „Не тумарајте више децо, него идите у миру. Не растајте се! Одбаците сваку увреду коју демон ставља између вас, и са чистом љубављу вратите се у келију у којој сте толико времена проживели. Бог већ шаље по вас. Ово искушење на вас је навео ђаво, јер он зна да сте обојца већ пред крајем живота и да ћете бити удостојени Христових венаца: он помоћу тебе, ти помоћу њега. Не мислите ни о чему другом. Ако анђео, када дође по вас, не затекне вас на истом месту, бићете лишени венаца.“ Чувши то, они се брзо вратише у своју келију. Није прошло ни четрдесет дана, а блажени Евлогије се упокоји и отиде Господу. Три дана касније, упокоји се и богаљ.

Кроније, пошто је провео неко време у Тиваиди, сиђе у манастире у Александрији. Догоди се да је братија већ одслужила четрдесетодневни помен за блаженог Евлогија и тридневни за богаља. Када је Кроније сазнао за то, би поражен, и узевши Јеванђеље, стави га међу братију ради тога да би их уверио да је Антоније унапред знао за њих и за оно шта се догодило, и рече заклињући се: „При овом њиховом разговору ја сам преводио, јер блажени Антоније не зна грчки. Пошто знам оба језика, речи Евлогија сам преводио са грчког на египатски, а речи Антонија, са египатског на грчки.“

Беседа блаженог Антонија

Кроније исприча и ово: „Оне ноћи када велики Антоније отпусти блаженог Евлогија, пошто га помири са богаљем, рече ми ово: Целу годину сам се молио да ми се открије место праведних и грешних. И ја видех огромног црног дива који беше до облака и рукама додирује небо. Испод њега беше језеро, велико као море. Затим видех душе људи где лете попут птица, и оне

које су прелетеле руке и главу дива, беху сачуване од анђела. А оне које је он ударио својим рукама, оне су падале у језеро. И чух глас, који ми је говорио: Оне душе које видиш да прелећу, то су душе праведника, и њих анђели чувају у рају; а оне које падају у језеро, оне бивају одведене у ад, јер су их телесне жеље вукле доле, и оне су се предавале злопамћењу.”

О Павлу Простом

/о њему казују: Созомен, ѿм. дело, 1. књиџа, 13. џлава; Касиодор, Histor. trip. lib. 1, cap. 11; Никифор, ѿм. дело, 8. књиџа, 40. џлава/

Сада ћу казивати о ономе шта сам чуо од Јеракса, слуге Христовог, од Кро-нија и од многобројне друге браће. Неки Павле, земљорадник, једноставан и безазлен човек, оженио се женом која беше лепа али веома покварена. Она је дуго времена грешила, али је то скривала од мужа. Једном, када се Павле промисао обрати то на корист Павлову, и видећи своју жену у таквом сраму, он се благо насмеја, па им рече: „Добро, ништа ме се не тиче. Христа ми мога, ето ти она и деца, а ја одлазим и бићу монах.” И не рекавши ништа ником, они обиђе осам манастира, и када дође к блаженом Антонију, покуца на његова врата. Блажени изађе и упита га шта жели, а Павле рече: „Хоћу да будем монах.” Антоније тада рече дошљаку: „Ти си стар човек. Имаш шездесет година и не можеш бити овде монах. Боље је да се вратиш у своје село. Ради и даље на замљи, благодарехи Господа, јер ти не можеш поднети тескобу пу-стиње.” Павле, стојећи пред старцем, рече: „Шта год кажеш да урадим, учинићу.” „Рекох ти да си стар,- понови Антоније,- и да не можеш бити монах. Иди кући. Али ако заиста желиш да будеш монах, онда иди у манастир у коме је општежиће, где има много братије, који ти могу помоћи у нево-љама. Ја овде живим сам, једем сваког петог дана, и то никада до ситости.” Оваквим и сличним речима Антоније је одбијао Павла. И пошто га више није могао одговарати, он затвори врата, и три дана не изађе због њега. А Павле је сво време стајао и четвртог дана, приморан потребом, Антоније отвори врата келије, и видевши Павла како стоји испред врата, рече: „Одлази, старче! Зашто досађујеш? За тебе овде нема места.” „За мене је немогуће умрети на другом месту,- рече Павле, осим овде.” Пошто га погледа и виде да уз себе нема ни хране ни воде, те да четири дана и ноћи није ништа јео ни пио, Антоније се помоли у себи, да странац, ненавикнут на пост, не би умро. Ста-рац га прими, и рече му: „Можеш се спасти, ако будеш послушан, и ако чиниш све оно што ти кажем.” А Павле рече: „Чинићу све како ми кажеш.” И Антоније поче водити још строжији живот, онакав какав није живео ни као млађи. Испушавајући Павла, рече му: „Стани овде и моли се док се не вратим и не кажем ти шта да радиш.” И ушавши у пешчеру, посматрао је Павла како непомично стоји, без обзира на врелину дана. И тако прође седам дана. За-тим, пошто је наквасио палмине гранчице, рече му: „Узми и плети уже, као што ја чиним.” Старац је плео до три сата после поднева, и исплете уже које је дугачко двадесет и осам метара. Погледавши на исплетено уже, велики Антоније није био задовољан њиме, па рече „Ниси добро сплео. Расплети, па поново плети.” Павле већ четири дана није ништа јео, а Антоније га опте-рећиваше великим пословима, да би га извео из смирења, и да би онда овај напустио монаштво. Али, Павле расплете уже, па га поново исплете, од оних

истих гранчица, без обзира што је то неупоредиво теже јер се палмине гранчице брзо осуше и буду круте. Када Антоније ви-де да старац ни једнога трена није роптао, нити да клону духом, нити се увреди, нити се измени у лицу, сажали се на њега и када је залазило сунце, рече: „Хоћеш ли старче да узмеш мало хлеба?“ Павле одговори: „Како ти благоволити, авва.“ Ово још више дирну Антонија, па му рече: „Онда, постави трпезу.“ Павле послуша, а Антоније стави на трпезу четири двопека, од којих је сваки тежио око сто осамдесет грама, и покваси један за себе, а остале за Павла. Затим Антоније поче да пева један псалам, и отпева га дванаест пута, учини дванаест молитви, да би и у овоме испробао Павла. А старац се мољаше заједно са Великим, и још усрдније од монаха. После дванаест молитава, Антоније рече: „Хајде, једи.“ Али, чим је сео за трпезу и узео хлеб, Антоније рече: „Седи и немој јести до вечери, него само гледај у хлеб.“ А када наступи вече, и Павле не узе ништа да једе, Антоније му рече: „Устани, и помоли се, и иди на починак.“ И уставши од трпезе, Павле учини тако. У поноћ га Антоније пробуди ради молитве, и молили су се све до трећег сата по подневу. Поново спремивши трпезу, Антоније позва Павла, и они касно увече седоше да једу. Антоније поједе један двопек, и не узе други. Павле, који је јео спорије, још не поједе свој двопек. Антоније сачека да он поједе, па му рече: „Павле, поједи и други двопек.“ „Ако ти будеш јео,- рече Павле, јешћу и ја.“ „Мени је довољно,-рече Антоније, јер ја сам монах.“ „И мени је доста,-одговори Павле, и ја хоћу да будем монах.“ Тада усташе и проузнесоше дванаест молитви, и отпеваше дванаест псалама. И после тога одспаваше сасвим мало, па опет устадоше и певаху псалме, од поноћи до сванућа. Затим Антоније посла Павла да обиђе пустињу, рекавши: „Врати се овамо после три дана.“ Павле учини тако, и када се врати након три дана, затекао је код Антонија неку братију и замоли га да му нареди шта да ради. Антоније му рече: „Ћутке служи братију, и ништа немој јести ни пити док братија не крене на пут.“ Братија упита Павла због чега ћути, а овај им ништа не каза. Тада му рече Антоније: „Зашто ћутиш? Разговарај са братијом.“ И тек тада Павле проговори.

Једном приликом Павлу су донели зделу меда, а Антоније рече: „Полупај зделу и нека сав мед исури.“ Павле га послуша. А онда Антоније рече: „Сад покупи мед.“ Павле поново послуша. Затим му Антоније рече: „Поново процеди мед, тако да нема ни трунке нечистоће у њему.“ Павле поново послуша.

Једном му Антоније нареди да читав дан вади воду из бунара, а једном да са себе поцепа сву одећу, па да је поново сашије.

И овај човек стекао је такво послушање да му од Бога би дата власт да изгони демоне. И када Антоније виде да Павле у свему следује његовом подвижничком животу, рече: „Ето, брате мој, ако можеш свакога дана тако да се подвизаваш, онда остани са мном.“ Рече му Павле: „Можда има још нешто што ћеш ми показати, али што сам до сада видео да ти чиниш, чиним и ја без тескоба.“ Следећег дана му рече Антоније: „У име Господа, ето, ти већ постаде монах.“

Пошто се након неколико месеци Антоније најзад увери да је Павле слуга Христов, и ако веома прост и необразован, потпуно савршен душом, авва му, уз садејство благодати Божије, изгради келију на удаљености око четири миље од његове, те му рече: „Ето, ти си, уз помоћ силе Христове, постао монах. Сад живи сам, да би био искушаван од демона.“ Пошто сам проживе

једну годину, Павле Прости, због великог савршенства у добродетељи, беше удостојен дара да изгони демоне и да исцељује сваку болест.

Једном приликом довели су пред блаженог Антонија једног младића који страховито би мучен главним демоном, који и сама небеса проклињаше. Погледавши тог младића, Антоније рече онима који га беху довели: „Ово није дело за мене јер ја нисам удостојен власти над главним чином демона. Ту власт има Павле Прости.“ Блажени поведе младића и људе који дођоше са њим к Павлу, те му рече: „Авва, истерај овога демона из човека, да би он исцељен отишао својој кући и прославио Господа.“ Павле одговори: „Зашто ти то не учиниш, оче?“ Антоније рече: „Немам времена јер имам други посао.“ И рекавши то, Антоније се врати у своју келију. Тада незлобиви старац, пошто се усрдно помоли, позва младића мученог демоном, те му рече: „Авва Антоније рекао је: Изађи из човека, да би он био здрав и славио Господа. А демон, ругајући се, узвикну: Нећу да изађем, зли и брбљиви старче.“ Тада Павле узме свој монашки огртач и њиме удари младића по леђима, рекавши: „Авва Антоније је рекао да изађеш!“ Демон тада још ружније поче казивати о Антонију и Павлу: „Ви, велики матори лењивци, спавалице, незаситници! Ви који никада нисте задовољни својим! Шта имате заједничко са нама? Зашто нас мучите?“ Павле му поново рече: „Изађи, или ћу ја отићи и рећи Христу. Ако не изађеш, Христа ми, овога часа отићи ћу Господу моме, и онда тешко теби!“ Разгневлени демон тада поче да ружи и Христа, вичући да неће да изађе. Наљутивши се на демона, Павле изађе из своје келије у само подне. А у то доба дана, поготово у тој области Египта, жага је тако силна као у вавилонској пећи. И стојећи на стени попут непомичног стуба под отвореним небом, он се молио: „Исусе Христе, који си распет у време Понтија Пилата, ти видиш да нећу сићи са ове стене, нити ћу јести, нити пити, док не умрем, ако ме сада не услишиш и не изгнаш овог демона из младића, и не ослободиш га од овог нечистог духа.“ Још док је Павле призивао Христа, и пре него што је изговорио све те речи, демон поче да врши: „Одлазим! Одлазим! Изађи ћу, оставићу овога човека и никада му се нећу приближити. Смирење и простодушност Павлова ме изгоне и не знам куда да кренем.“ И одмах изађе демон, и претвори се у великог змаја, па се обруши у Црвено море да би се испуниле речи Светога Духа да праведник пројављује откривену веру (Приче Солом. 12, 17), и речи пророка Исаије да ће Господ погледати на смирене и кротке, и на оне који дрхте због речи Његових (Ис. 66, 2).

Обично ниже демоне изгоне људи велике и чврсте вере, а главне демоне изгоне људи пребогати смирењем. Таква су чудеса простодушног и у мудрости смиреног Павла, и још многа, већа од ових, а њега је сва братија увек звала и зове Прости.

О Пахону

/о њему казују: Созомен, ѿм. дело, 6. књиџа, 29. ѓлава; Касиодор, Hist. trip. lib. VIII, с. 1; Никифор, ѿм. дело, 11. књиџа, 36. ѓлава; Vincent., Spec. hist. lib. XVII, cap. 79/

У Скиту се подвизавао један човек по имену Пахон, који је имао око седамдесет година. Десило се да је мене, по дејству демона, мучила блудна похота тако да нисам био у стању да се борим са помислима и виђењима која су ми се дешавала током ноћи. Силно гоњен страшћу, ја сам због тог искушења био

спреман да напустим пустињу, али о томе нисам говорио Оцима поред мене, ни свом учитељу Евагрију, него сам се у тајности запутио у најзабаченију пустињу, и тамо сам провео петнаест дана, посећујући оце у Скиту, који беху остарели у пустињи. Међу њима сам срео и Пахона. Пошто сам видео да је потпуно незлобив а искусан у подвижничком животу, усудио сам се да му откријем све оно шта ме је мучило. А тада ми светитељ Божји рече: „Нека те све то не смуђује јер то што трпиш, не трпиш због немарности. О томе сведочи место, оскудица у свему најнужнијем и немогућност да сретнеш жене. Напротив, то је ђаво навео на тебе због твоје ревности и добродетељи. Јер, блудна напаст је тројака: некада нас напада наше тело, које је добро неговано, некада нас нападају наше страсти кроз помисли, а некада нас напада ђаво из зависти. Ево, као што можеш видети, ја сам стар човек, а четрдест година живим у пустињи, у овој келији, трудећи се око свога спасења. Али, и поред толиких мојих година, мене и сада нападају искушења. У току дванаест година, од када сам напунио педесету годину живота, није прошао ни један дан нити једна ноћ, а да ме ђаво није напао. Мислећи да ме је Бог оставио, те због тога ђаво има толику власт нада мном, ја претпоставих да пре умрем него ли да се препустим срамној страсти тела. И изашавши из своје келије, ходао сам по пустињи и наиђох на хијенину јазбину. У њој сам читао дан го лежао, да би ме звери, када дођу, појеле. И када наступи вече и, као што је записано: „сунце познаје залазак свој, и настаје ноћ, у њој излазе све звери шумске, и себи храну од Бога траже“ (Пс. 103, 20-21), звери, мужјак и женка, дођоше и оњушише ме и облизаше од главе до пете. И када сам помислио да ће ме појести, они отидоше. Целу ноћ сам тамо лежао, али не бих поједен. И помислих да се Бог смиловао на мене, те се вратих у своју келију. А демон, стрпивиши се неколико дана, поче ме поново нападати, још страшније него прошли пут, те умало не похулих на Господа мог. Демон се претвори у девојку из Етиопије, коју сам срео у младости једног лета док је скуљала сено. Сада ми се учини да ми она седи на колону, и демон ме толико обузе, да се мени чинило да грех чиним са њом. Избезумљен, ја ударих ту прилику, и она нестаде. Веруј ми, брате мој, две следеће године нисам са својих руку могао спрати ужасни смрад зла. Због тога још више клонух духом, и у великом очајању сам почео да лутам пустињом. Наишавши на малу аспиду, ја је узех и принесох свом телу да би ме она ујела и тако умро. Принео сам њену главу к моме телу, том узроку искушења, али ме она, по промислу Божијем, не уједе. После тога сам чуо глас који је говорио у моме срцу: „Пахоне, иди и бори се. Ја сам допустио да демон има толику власт над тобом због тога да се ти не погордиш, мислећи да си у стању да сам савладаш демона. Сада, сазнавши немоћ своју, свагда прибегавај Богу, молећи се за помоћ!“ Умирен овим речима, ја сам се вратио у келију. Од тада осећам поуздање и, ненападан више оном блудном жељом, проводим у миру своје дане. Посрамљени демон, видевши моју одвратност према њему, није ми се више приближавао.”

Овим речима охрабри ме Пахон да наставим своју борбу са демонима. Охрабри ме за подвиге, научи ме да лако подносим и рат са демоном блуда, и отпусти ме у миру, поручујући ми да свагда будем одважан у тој борби.

О Стефану

*/о њему казују: Созомен, ѿм. дело, 6. књиџа, 29. џлава; Касиодор, ѿм. дело, 8. књиџа, 1. џлава;
Никифор, ѿм. дело, 11. књиџа, 36. џлава/*

Извесни Стефан, који беше родом из Либије, неких шездесет година је живео између Мармирике и Мареота. А када се усвршио у подвижничком животу, он би удостојен великог дара разликовања душа те сваки тужан и жалостан човек, након беседе са њим, одлазио би са великом утехом. Њега је познавао и Антоније Велики, а био је жив и у наше време, али ја га нисам срео пошто је живео веома далеко. Њега су видели ученици светога Амонија и светога Евагрија, те су ми ово казивали о њему: „затекли смо га болесног, онда када се на његовој кожи појавила опасна болест звана рак. Видели смо да га лечи неки лекар, али и тада, док га је лекар лечио, он је и даље рукама плео котарице и разговарао са нама. И док је лекар са његовог тела одстрањивао неке израслине, он није показивао никакав бол, и као да су то резали са нечијег туђег тела, непрекидно благодарећи на помоћи Божијој. И док смо ми истовремено и туговали и негодовали што таквог човека напада болест, и мора трпети такве болове, блажени Стефан, као да је знао наше помисли, рече: Децо, нека вас то не саблажњава јер Бог никад ништа не чини на зло, него свагда на добри циљ. Можда ови делови мог тела заслужују казну, и боље је да пострадају овде, него када одем из овог живота. Пошто нас утеши на тај начин, и овим речима нас учврсти у трпљењу, поучио нас је и да будемо истрајни у невољама.” Ово сам записао због тога да се не чудимо када видимо или чујемо да и неки светитељи страдавају у великим болестима.

О Валенту

Валент, родом из Палестине, био је горд попут Коринћана, јер је блажени апостол, у својој посланици Коринћанима, те људе прекоревао због порока гордости (1. Кор. 5, 2). Овај Валент је много година са нама живео у пустињи, веома је изнуривао своје тело, и по начину свога живота заиста беше велики подвижник. Али, обузет демоном самопоуздања и охолости, он паде у велику гордост тако да су се демони радо играли са њим. Захваћен том погубном страшћу званом самопуздање, он, полако обмањујући себе, поче високо да мисли о себи, тобож да га анђели посећују и служе му у сваком његовом делу. Једнога дана, казивали су ми људи који су га добро познавали, када је он касно увече, у мрклом мраку плео котарице, испала му је игла којом је радио. И када је не нађе, демон учини да се одједном појави нека лампа у келији, те он лако нађе иглу. Због тога он се још више погорди, и занет том болешћу, поче веома високо мислити о себи. А та болест је расла па он поче да презире и саме Тајне Христове. Тада се догоди да су дошли неки странци и да су у храм донели слаткише за братију. Блажени Макарије, наш свештеник, прими их, и свакоме брату посла у келију по прегршт слаткиша. Када Валент доби слаткише, он изгрди брата који их донесе к њему: „Иди и реци Макарију: ја нисам гори од тебе да ми ти шаљеш благослов.” Дознавши тако да се Валент налази у прелести, Макарије отиде следећег дана к њему да га посаветује, и рече му: „Брате, ти си у прелести! Прекини с тим, и помоли се Богу.” Али Валент не обрати пажњу на савет Макарија, и старац веома тужан отиде од

њега, јер беше му жао Валентовог пада. Када се демон уверио да се Валент у потпуности предао његовој обмани, тада на себе узе облик Спаситеља, и заједно са мноштвом демона дође код несрећника. Тада му показа некакав огњени точак, а Валенту се учини да у средини тог точка види Спаситеља, а један од демона (који је узео облик анђела), рече монаху: „Својим подвизима и слободом живота, угодни си Господу! Он је дошао да те види. Изађи из келије, и ништа друго немој чинити, него стани подаље, погледај га и падни на земљу, поклони му се, па се врати у своју келију.” Валент изађе, и опчињен свиме, паде на земљу и поклони се Сатани. У силној прелести, он сутра отиде у цркву и братији која се сабрала, рече: „Мени не треба причешће јер сам данас видео Христа!” Тада га свети Оци везаше ланцима, и за годину дана га излечише, уништавајући његову гордост небројеним молитвама, подвизима и суровим животом, свагда имајући на уму да се болести лече оним што им је супротно. Сматрам да је у овај спис потребно унети и житија оних људи који су пали у прелест, ради предострожности читалаца (пошто и у Рају, међу добрим дрвећем беше дрво познања добра и зла), да се они, ако и учине неки подвиг, не би погордили због своје добродетељи. Јер и доброчињења често постају повод за пад, онда када их ми не чинимо са духовном мудрошћу и не са благочестивим циљем, као што је написано: „Видех праведника који пропада у правди својој; и то је таштина.” (Проп. 7, 16)

О Ерону

Ерон је био мој сусед, а беше родом из Александрије, младић веома образован, даровит и напасве чистог живота. Он, након небројених подвига и добродетељног живота, такође би узнет гордошћу на врх безумља, те се одатле стропошта у жалосном паду, и погуби себе. Потакнут самопоуздањем, он се погорди пред светим оцима, па их поче врећати, а међу њима и блаженог Евагрија: „Оне који слушају твоје учење, обмањују себе, јер не треба имати друге учитеље осим једног Христа.” Он је и Свето Писмо злоупотребљавао са циљем да оно послужи његовој заблуди, и говорио је да је Христос рекао не зовите се наставници на земљи (Мт. 23, 10). На крају, његов ум се толико помрачи, и он тако паде, да су и њега ставили у ланце, пошто из гордости није хтео да приступи светим Тајнама. Треба рећи истину: Еронов живот, по казивању многих, био је веома строг и веома подвижнички. Неки који су га боље познавали казују да он није јео и по три месеца, узимајући само свето причешће и по коју свежу травку, ако би наишао на њу. И ја имам једно искуство о њему, онда када сам са блаженим Алвинијем био на путу за Скит. Од Скита смо били далеко око четрдесет миља и не више од три пута да смо јели и пили воде, а он није окусио ништа. Идући пешке проузнесе наизуст петнаест псалама, затим велики псалам, посланицу Јеврејима, Исаију и одломак из књиге пророка Јеремије, а онда Лукино јеванђеље и Приче. И при томе он је тако корачао да га ми једва пратисмо а касније да смо га с тешкоћом сустизали. На крају, лукави демон, тако је овладао њиме да он, као гоњен неком огромном ватром, није могао бити у келији, него, по промислу Божијем, отиде у Александрију и, као што казују, истера клин клином, наиме, он својом вољом се препусти равнодушности, а затим нађе спасење. У Александрији поче да посећује позоришта и хиподром, а такође и да проводи време по крчмама. И тако, једући и пијући преко сваке мере, он паде у муљ

сладострашћа. И када је чекао прилику да згреши, он ступи у везу са глумицом, и код њега се од тога појави нека рана. Од таквог живота он, по промислу Божијем, паде у неку страшну болест, и боловао је пола године, а иструлели делови његовог тела отападаху сами од себе. А када је оздравио, без оних делова тела, он се трже и поврати се у побожно расположење духа, и исповеди пред светим Оцима све оно шта се збило са њим. И након неколико година, он се упокоји.

О Птоломеју

Један подвижник, по имену Птоломеј, живео је тако побожним животом да је то и речима тешко описати. У почетку он је живео иза Скита, у месту по имену Климакс. Ту није могао живети ни један монах, јер није било воде, а најближи бунар беше удаљен осамнаест миља. Тамо је одлазио Птоломеј и у великим крчазима доносио је воду за пиће. Током децембра и јануара он је пио росу коју је са камења сакупио у посуде (јер тих дана тамо је била велика роса). Тако је живео петнаест година. За све то време он се скоро ни са ким није сретао, и лишен духовне поуке и заједнице са светим Оцима, и користи која бива од тога, а такође лишен и постојаног причешћивања светим Тајнама, он у многе одлута са правог пута да попут неких безбожника, и он поче да тврди да све у свету бива само од себе. А то је казивао због тога пошто је њиме управљао демон заблуде. Овај непријатељ човека подметну му да казује и ово: да дела немају никаквог значаја, већ да се све у свету дешава тек тако, само од себе, случајно. Затим се демон увуче у његову душу, и шапташе му: Пошто је тако, зашто онда изнураваш себе? Шта ће ти то Птоломеју, када не постоји награда? А и када би постојао онај ко награђује, зар би те он могао на прави начин наградити за толике подвиге? И какав је то суд којим Свето Писмо прети, када се све дешава без промисла?

Та сатанска навођења сатрла су Птоломеја до те мере, да он потпуно изгуби памет, и до сада, како казују, он тумара по Египту, предавши се стомакоугађању и пијанству. Он, кажу, не беседи ни са ким, него као глувонем шета по трговима, показујући се хришћанима као жалостан и тужан призор, а такође служећи за збијање шала онима који не знају наш живот. И ова неисцљива несрећа сустиже Птоломеја због његове бесмислене гордости. Обманут демоном, он је мислио да зна више од свих светих Отаца. Погорден, он као непријатељ себе самога, потону у провалију погибељи, те никада није разговаро ни са једним од светих Отаца, тих мудрих путеводитеља, нити је обраћао пажњу њиховом духовном учењу, него, немајући крмароша (кормилара), захваћен силовитом буром, он потону на дно. Или, он се може упоредити са дивним дрветом које се, препуно лишћа и плодова, за трептај ока лиши свега тога, и осуши. И са њим се деси оно шта казује Писмо: „Где нема савета, пропада народ...” (Приче Солом. 11, 14).

О девственици из Јерусалима

У Јерусалиму сам упознао једну девственицу, која је шест година носила кострет. Затворена у својој келији, она се својом вољом одрекну свега што чини задовољство међу женама, и проводила је своје дане у великом подвижничком уздржању. Али касније њу напусти Божја помоћ и то због њене

претеране гордости, те задојена тим великим злом, она паде. Једном, отворивши врата своје келије, она прими к себи човека који ју је послуживао те згреши с њим. А то се догодило јер се она није подвизавала из духовне побуде и из потпуне љубави према Богу, него из сујете и да би је људи видели као подвижника. Демон сујете, одвративши је од благочестивих мисли, подстакну је да силно осуђује друге људе. Када је демон потпуно подчини себи, она се поче наслађивати гордошћу, а тада од ње одступи анђео Господњи, чувар њеног целомудрија.

Ја сам ти, побожни човече, описао животе оних што су истрајали у врлинама и добродетељи, а такође и животе оних који после многих подвига, због нехата беху повучени ђаволом у његове небројене мреже. То сам учинио, да би свако у своме животу могао препознати прикривене замке добромрца и вешто их избегавати. Било је много искусних мушкараца и жена који се у почетку ревносно подвизаваху у добродетељи, али их на крају савлада непријатељ добра. Од мноштва таквих, ја спомињем само део њих, а већину ћу прећутати, јер превише се бавећи њима, ја нити бих њих исправио, нити бих користио себи, а такође бих се показао као непажљив према правим подвижницима Христовим.

О девственици Пиамуни

Пиамуна је била девственица, која је све дане свога живота провела са својом мајком, једући једном у току два дана, и то само увече, а преко целог дана је прела лан. Она од Господа би удостојена дара пророштва, а ево једног примера о томе: догоди се једном у Египту, за време поплаве Нила, да једно село нападне друго јер тада беху честе свађе око канала којима су наводњавали њиве. У тим свађама нису биле реткост ни туче, па ни убиства. Тако, једном неко село нападе на село у коме је живела Пиамуна, и велики број људи дође носећи коље и мотике. Али блаженој девственици, анђео Господњи откри оно шта се припрема. Она, позвавши старешине села, рече: „На вас иду људи из суседног села. Изађите им у сусрет и молите их да одустану од своје зле намере, да не пострада неко.“ Али, старешине се уплашише, и падоше пред њене ноге, молећи је: „Ми не смемо да им идемо у сусрет, јер знамо њихово пијанство и безумље. Ако имаш милости према нама, и према селу, и према дому своме, изађи им ти у сусрет, и умири их.“ Угодница Божија не пристаде на то, него уђе у своју собу и сву ноћ престаја на молитви, молећи се Богу и говорећи: „Господо који судиш читавој земљи, коме никаква неправда није по вољи, када ова молитва узиће к Теби, нека света сила прикује за земљу оне људе тамо где их буде затекла.“ И догоди се тако, због молитве ове угоднице Божије. Око једног сата, када нападачи беху на око три миље од села, на том истом месту они су приковани за земљу и нико од њих се није могао померити. И тим истим људима који су долазили ради туче, би откривено да се то десило посредством молитве блажене Пиамуне, и зато они послаше у њено село, тражећи мир и поручујући људима: „Захвалите Господу и искреним молитвама праведне Пиамуне, које и нас и вас спасише и одвратише од великог греха.“

О Пахомију, и о онима који су живели са њим

/о њима казују: Созомен, „Историја Цркве“, 3. књига, 13. глава; Никифор, „Историја Цркве“, 9. књига, 14. глава/

У Тиваиди постоји место које се зове Тавенис. У том месту био је неки монах по имену Пахомије, један од заиста највећих подвижника, који је био удостојен даром пророштва и анђеоских виђења. А тај монах беше веома човекољубив и силно је волео сиромаштво. Док је једном седео у својој пешчери, јавио му се анђео Господњи, и рече му: „Пахомије, ти си извршио своје дело. Зато је непотребно да си у пешчери. Изађи и окупи све младе монахе, и живи са њима, управљајући уставом који ћу ти дати.“ И заиста, анђео му даде таблицу од бакра, на којој је написано:

„Допустићеш свакоме да једе и да пије према својој моћи. Послушање у послу одређуј свакоме према његовим силама. Не забрањуј никоме ни да пости ни да једе. Тешке послове дај онима који су јачи и који више једу; а мање послове онима који су слабији телом и који се нису навикли на подвижништво. Начини засебне келије у једном здању, и нека у свакој келији живе по тројица. Храна нека се свима даје на једном месту. Нека не спавају лежећи, него нека себи начине столице са наслонима и, ставивши на њих своје покривце, нека спавају седећи. Ноћу нека на себи имају ланене хитоне и појас. Сваки од њих нека има бели огртач (милот) од козе. Без њега не треба ни да једу, ни да спавају. Светом причешћу нека суботом и недељом приступају само са кукуљом, раздрешивши појас и скинувши милот са себе.“

Анђео затим рече да кукуљ буду без подвеза, као за децу, а такође нареди да на њих (кукуљ) буде стављен (извезен) знак крста, и то пурпурне боје. И заповеди анђео да се братија раздели на двадесет и четири реда, према броју слова алфавита. Тако, када би архимандрит поставио питање, или се интересовао за неког од братије, он би питао свог помоћника: „Шта је са редом алфа или редом вита?“, или: „Однеси благослов реду ро.“ Свако би слово указивало на ред које оно означава.

Затим анђео рече: „Простодушнијим и безазленијим монасима дај име јота, а оне који су непокорнији и крући, њих назови словом кси.“ И тако, саобразно природи, наклоностима, нарави и начину живота сваког реда, он даде слово за сваки ред. Шта значе ови знаци, биће познато само духовним (људима), а на таблици беше написано и ово:

„Ако дође гост из другог манастира, где се подвизавају по другом уставу, он нека не једе са њима, нити нека не пије са њима, нити нека не улази у манастир, осим ако је заиста на путу.“ Јер, ко једном уђе у манастир, дужан је за свагда остати са њима (монасима). Таквог (новопридошлог), не стављај на више подвиге у следеће три године. И тек након тог времена, пошто обави тешке послове, нека ступи на то бојиште.

„Када једу, нека своје главе покрију кукуљом, да брат не види брата како жваће. Монаху није допуштено да разговара за трпезом, или да очима гледа даље од зделе или трпезе.“ И прописа анђео да они током свакога дана чине по дванест молитава, а тако исто и увече, ноћу дванаест, и три у девет сати. А када братија нађе за сходно да приступи трпези, нека се пред сваку молитву отпева псалм - тако нареди анђео.

Када је Пахомије рекао анђелу да је мало молитви, анђео Господњи му рече: „Ја одредих толико, да би и слаби без муке могли испуњавати ово правило. А

савршенима није нужно прописивати правило јер, боравећи у келији, они сав свој живот проводе у созерцању Бога. Устав сам дао за оне који још немају зрео ум, да би они, макар и као немарне слуге, из богобојажљивости, испуњавали опште правило живота, и тако живели живот у слободи.”

Пошто је ово заповедио, и тиме испунио дату му дужност, анђеоски Господњи отиђе од Пахомија. Овај устав су прихватили многи од манастира, они који броје и по седам хиљада монаха. Први га прихвати велики манастир, у коме је живео сам блажени Пахомије, и од кога посташе и други манастири. А Пахомијев манастир имао је око хиљаду и триста људи.

О Афтонију

Међу монасима Пахомијевог манастира био је и слуга Божји, по имену Афтоније, мој добар пријатељ, који сада заузима друго место у том манастиру. Њега, као монаха који је неприступачан за саблазни, шаљу у Александрију због потреба манастира, и то или да прода манастирске производе или да купи потребне ствари. Има и других манастира, у којима живи по двеста или по триста душа. Један од таквих манастира, у коме живи по триста душа, ја сам нашао када сам ушао у град по имену Панополис. Ту видех петнаест кројача, четири столара, дванаест камилара, петнаесторицу оних који су ваљали сукно. Ту се занимају разним занатима, а што им преостане од зараде, они дају за издржавање женских манастира или поклањају онима који су у тамницама.

Уставши рано, сви одлазе на своја послушања: неки раде у кухињи, неки у трпезарији, неки на њиви, неки се баве конзервирањем маслина, справљањем сира... Тако чине до трећег часа. Једном дневно се сабирају за трпезу. Они који још нису навикли на строг живот, они се сабирају за трпезу у шести час, они који су слабог здравља у седми час, а други или у осми или у девети час, а неки опет једу касно увече. Сваки зна свој ред и придржава га се. Исто је и са пословима: једни обрађују земљу, други башту; једни су у ковачници, други у пекари; једни су у столарској радионици, други у ваљаоници сукна; једни штаве кожу, други плету котарице... Док раде, сви уче наизуст Свето Писмо.

У Пахомијеве манастире спада и женски манастир, који има око четресто монахиња. И у њему се придржавају устава, али не носе мушке огртаче. Монахиње живе на једној обали Нила а монаси на другој. Када се нека девственица упокоји, остале је спреме за упок, изнесу је и ставе на обалу реке. А монаси, пошто је пренесу на другу обалу са палминим и маслиновим гранчицама и уз појање псалама, сахрањују је на своме гробљу. Осим свештеника и ђакона нико не улази у женски манастир, али и ови то чине само недељом ради богослужења.

О оклеветаној девственици

У том женском манастиру десило се и следеће: неки лаик, кројач по занату, пређе реку и, из незнања, затражи посао. Једна млада девственица изашавши неким послом из манастира, нехотице се срене са њим и када је овај упита, она му рече да они имају своје кројаче. Друга сестра виде овај сусрет, и после неког времена, по наговору ђавола, настаде свађа између њих две, а ова од велике зловоље и гнева, оклевета пред сестрама ону која се срела са кро-

јачем. Њој се придружише још неке, такође ношене злбом. Не могавши да поднесе такву клевету, када јој грех није ни пао на ум, кришом се баца у реку и удави се. Клеветница, када се освести и увиде да је због своје пакости оклеветала сестру, и тиме направила велики грех, отиде те се обеси. Када у манастир дође свештеник, и сестре му све рекоше о томе, он забрани да се чине било какви помени за преступнице, а оне сестре које су знале за све, а клеветницу нису одвратиле од злог дела него су и поверовале њеним речима, одлучио је од причешћа на седам година.

О јуродивој девственици

У том истом манастиру била је и једна девственица, по имену Исидора, која беше јуродива Христа ради, изабравши тај подвиг због великог смирења и самоунижења који је имала. Друге сестре је толико омрзоше због тога, да су избегавале и да једу са њом. Али и то она примаше са радосћу. Ходајући по кухињи, она би обављала свако послушање за све сестре, попут слушкиње, спремна на сваку службу, испуњавајући тако речи Светог Писма да онај који хоће да буде већи међу вама, треба да буде слуга свима (Мк. 20, 26; Мк. 10, 43-44), а такође: „ако неко међу вама мисли да је mudar у овоме веку, нека буде луд да би био mudar“ (1. Кор. 3, 18). Друге монахиње, као већ пострижене, носиле су кукуљ на глави, а њена коса увек је била повезана једном старом марамом. И тако она обављаше све послове. За сво време њеног живота, ни једна од четири стотине монахиња, никада не виде да ова једе. Она никада није седала за трпезу, нити икада узме кришку хлеба, него је била задовољна оним мрвама које је налазила када би брисала сто и остацима приликом прања посуђа. Ова монахиња никада није носила обућу, никога није вређала, нити је икада узроптала, и ако су је много пута вређали, грдили и презирали.

О Питириму

Питириму, који је живео као отшелник у Порфириту, човеку који је био веома познат као велики подвижник, дође анђео Господњи и рече му о преподобној Исидори: „Зашто се поносиш својим подвизима живећи на овом месту? Хоћеш ли да видиш жену која је побожнија од тебе? Иди у женски манастир у Тавени, и тамо ћеш срести једну монахињу која носи круну на глави. Она је боља од тебе јер и ако се непрекидно носи са тим мноштвом, и свима служи на разне начине, и мада је многи презиру, она никада не одступи својим срцем од Господа. А ти, седећи овде и никад не живећи у свету, мислима блудиш за неким градовима.“ Чувши то, Питирим отиде до Тавене, и замоли тамошње учитеље да га одведу до женског манастира. Прешавши реку, они се усудише да га одведу, јер беше познат међу Оцима, и остарео у подвижништву. И пошто се помолише, он изјави жељу да види све девственице. Када се све сабраше, међу њима не беше Исидоре. Питрим им поново рече да жели да их види све, а када оне рекоше да су све дошле, он рече: „Нема оне за коју ми каза анђео Господњи.“ Тада оне рекоше: „Имамо једну која је луда. Она је у кухињи.“ Старац рече да је доведу. Оне га послушаше, али Исидора не отиде, осетивши о чему се ради. Можда јој је било откривено. Онда је сестре силом почеше вући, говорећи јој: „Свети Питирим жели да те види.“ А име његово беше познато. Када је ипак доведоше, светитељ погледа

у њено лице и стару мараму повезану око њене главе, паде пред њене ноге и рече: „Благослови ме, амма (αμμας - духовна мајка)“. Она такође паде пред старца, и рече: „Благослови и ти мене, господине мој!“ Видевши то, сви се запашише и повикаше: „Оче, не допусти да те вређа, јер је луда!“ Тада Питрим рече: „Ви сте луде, а она је боља и од мене и од вас, јер она је наша мати! Молићу се да се нађем раван њој у дан Суда!“ Чувши то, сестре падоше пред ноге старца, плачући и исповедајући како су на разне начине вређале угодницу Божју. Примивши њихово покајање, свети Питрим се заједно са Исидором помоли за њих, и утешивши слушкињу Христову, отиде из манастира.

Након неколико дана, не могавши да подноси славу и почести које су јој сестре указивале, и мучећи се због њиховог извињавања, блажена Исидора кришом напусти манастир. Када је отишла, где се сакрила и где се упокојила, нико осим Свезнајућег, није сазнао.

О Јовану Ликопољском

У Ликопољу је живео неки Јован, који је још као младић изучио занат дрводеље, а његов брат молерски занат. Касније, када му је било двадесет и пет година, он се одрекну света, и пошто по разним манастирима проведе пет година, повуче се у гору Лико, на чијем врху за себе изгради келију са три собе, и заида се у њима. У једној соби се молио, у другој је радио и јео, а трећа му беше за телесне потребе. Пошто је тако провео тридесет година, сво време примајући потребно од једног послушника, он би удостојен даром пророштва, и постаде познат многима. Између осталог, он је послао различита предсказања цару Теодосију. Тако, он цару откри устанак побуњеника и њихов брзи пораз. Такође му предсказа о Максиму тиранину, да ће га победити у Галији и да ће се свечано вратити. Предсказа и о тиранину Евгенију, да ће Теодосије и њега победити, и да ће сам тамо окончати своје дане и оставити царство своме сину. О светости овога човека прочу се свуда, зато га цар Теодосије поштоваше као пророка.

Једном неки војсковођа дође код старца да сазна да ли ће победити Етиопљане, који су тада продрли у Сијену, у Горњој Тиваиди, и силно су пљачкали. Јован му рече: „Ако поћеш на непријатеље, савладаћеш их, и победићеш их и покорити, и бићеш веома поштован и од цара и од народа.“ Тако се и збило. Догађаји потврдише пророштво. Он исто тако претсказа да ће благочестиви цар Теодосије умрети природном смрћу. Свети Оци, који су живели са њим, и који су знали за његов свети живот, они никада ништа пристрасно казивали о Јовану, него су често казивали у најкраћем облику о свему. Неки властелин дође к њему и мољаше Јована да му допусти да доведе своју жену која је дуго боловала, и сада, пошто се спрема да путује за Сијену, жели да види угодника Божјег, да се он помоли за њу, и отпусти је са његовим благословом. Светитељ је одбио да види жену, пошто он, тада деведесетогодишњи старац, безазлено живи у својој пешчери већ четрдесет година, и никада није допуштао да му пред очи долазе жене. Чак ни један човек никада није ушао код њега, јер је он благосиљао кроз прозор и поздрављао се са људима, и тако разговарао са сваким о невољама које су их мучиле. Властелин је био упоран у томе да доведе жену (авва је живео у пустињи која је била на гори, на пет стадија /једна стадија износи 177,6 метара/ од града),

али Јован не пристаде. Међутим, жена свакодневно досађиваше мужу и заклињаше се да неће отпутовати док не види пророка. Када муж рече Јовану о жениној заклетви, светитељ, видећи њену веру, рече: „Ове ноћи ћу јој се јавити у сну, само да не тражи да види моје лице.“ Муж рече жени, и заиста, она виде у сну пророка који јој рече: „Шта је теби жено? Зашто желиш да видиш моје лице? Зар сам ја пророк или праведник? Ја сам човек грешан и слаб, као и ви. Молио сам се за тебе и за твога мужа, да вам све буде по вери вашој. Идите, дакле, у миру.“ И пошто то каза, удаљи се. Жена, пробудивши се, исприча мужу шта јој пророк рече, описа његов изглед, и посла њему мужа да се захвали. Кад га Јован угледа, предухитри га рекавши: „Ето, ја испуних твоју молбу: видео сам твоју жену и убедих је да више не тражи да ме види, него јој рекох: идите с миром.“

Жена неког чиновника требала је да се породи, онда када овај није био код куће. Онога дана када се она породила, њен муж је био код Јована, и она се од туге силно разболе. Светитељ му рече радосну вест, говорећи: „Када би ти знао дар Божји, и да ти се данас родио син, ти би прославио Бога. Само, његова мати је у опасности. Када дођеш кући, дете ће већ имати седам дана. Надени му име Јован. Васпитавај га брижно до седме године, а онда га пошаљи монасима у пустињу.“

Таква је чуда чинио Јован за оне који су долазили са разних страна. А својим суграђанима, који су му често долазили због својих невоља, он предсказиваше будућност, откриваше свачија скривена дела, а такође је предсказивао поплаве Нила и да ли ће година бити родна. Исто тако, он је објављивао и о казнама Божијим која им је претила, и изобличавао је кривце. Јован није јавно вршио исцелења, него је давао јелеј, којим је исцелио небројене болеснике.

Тако жена неког сенатора ослепи од неке болести ока („бела павлака на оку” - највероватније мрена) и молила је мужа да је одведе к Јовану. Он јој је говорио да старац никада не прима жене, а ова га замоли да онда оде код монаха, да се овај помоли за њу. Светитељ се помоли за болесну жену и посла јој јелеј. Она је три пута дневно тим јелејем мазала очи и након три дане болести нестане, и јавно захвали Богу.

Нас је било седморо браће у Нитријској Гори, сви дошљаци: ја, блажени Евагрије, Албин, Амоније и други. И настојали смо да тачно дознамо у чему се састојала добродетел Јованова. Евагрије тада рече: „Желео бих да од некога, ко је вичан у оцени духа и речи, сазнам какав је он човек. Ако сазнам, задржаћу се код њега. Ако не сазнам како живи, нећу отићи у гору.“ Када сам то чуо, ја никоме ништа не рекох, и у миру проведох један дан, али другога дана закључах келију и, поверивши себе Господу, кренух у Тиваиду. Стигао сам тамо након осамнаест дана, путујући и пешке али и чамцем по реци. Али, то би време поплава, онда када су многи болесни. Разболех се и сам. Стигавши Јовану, ја нађох двориште његове келије затворено (јер братија је пред келијом направила велико двориште, у коме се могло сместити око сто људи). То двориште они закључавају, отварајући га само суботом и недељом. И када сам сазнао зашто је двориште затворено, сачекао сам суботу, и у осам сати пре поднева, посетио сам праведника. Затекао сам га како седи поред прозора кроз који је, по свему, разговарао са посетиоцима. Пошто ме поздравил, он ме преко преводиоца упита одакле сам и зашто сам дошао, додајући да му личим на оне из Евагријевог братства. И док смо разговарали, уђе

управитељ те области, који се звао Алипије. Тада старац прекину разговор са мном, и ја се повукох мало у страну, да им не бих сметао. Пошто њихов разговор потраја, мене спаде досада, у којој почех да ропћем на доброг старца, јер ме је заборавио а указа поштовање управитељу. У тим мислима ја већ одлучих да са презиром напустим старца, али слуга Христов позва к себи преводиоца, који се звао Теодор, те му рече: „Иди, реци ономе брату: не клони духом, ја ћу одмах отпустити управитеља и разговараћу са тобом.” Тако сам сазнао да је он човек од духа, и да у напред зна све. Охрабрен тиме, ја сам чекао. Када је управник изашао, Јован ме позва к себи и рече: „зашто си се наљутио на мене? Шта си на мени нашао а да заслужије љутњу, па си помислио оно што ми није својствено, а нити то доликује теби? Зар не знаш да је у Писму речено да болесни требају лекара (Мт. 9, 12). Ја тебе могу наћи кад год зажелим, а ти мене? Ако ти и не дам поуку, даће ти друга браћа и Оци. Али овај човек, предат ђаволу због својих светих дела, једва нађе слободан трен, попут роба који је умакао суровом господару, те дође мени да нешто корисно добије. Зато је било неумесно да њега оставим и да пажњу посветим теби, човеку који се свагда брине о своме спасењу.” Ја га онда замолах да се помоли за мене. Тада, благога лика, он ме кротко помилова својом десницом по моме левом образу, и рече: „Тебе очекују многе невоље. Много пута си био у искушењу да напустиш пустињу. Био си уплашен, и побеђивао си. Али демон те нагони под видом побожних и умних разлога, јер ти он подмеће жељу да се сретнеш са својим оцем и да наговориш свога брата и сестру да ступе у монаштво. Ја ти јављам благу вест: обоје су спашени, јер су се одрекли света. Отац твој, живеће још седам година. Ти остани у пустињи и немој желети да се због њих враћаш у оцабину, јер је писано: „Ниједан ко је метнуо руку своју на шлуг па се обазире назад, није приправан за Царство Божије” (Лк. 9, 62). Тако добивши поуку од богонадахнутог старца, ја захвалих Богу што разлози који су ме наговарали да оставим пустињу, беу уклоњени од мене пророштвом старца Јовама. Затим, он ми рече: „Желиш ли да будеш епископ?” Ја му одговорих: „Већ јесам.” „Где?” - упита старац. Одговорих му: „Надзирем (επισκοπος) кухиње, радионице, столове... Ако је, рецимо, вино кисело, ја га онда стављам у страну. Исто тако надзирем посуде, те ако је, рецимо у некој мало соли или других зачина, додајем потребно. Ето, то је моје епископство, а рукоположило ме је стомакоугађање.” Старац се насмеши и рече: „Немој се шалити. Ти ћеш бити рукоположен за епископа. Многе ћеш муке и туге доживети. Ако желиш да их избегнеш, не излази из пустиње, јер те тамо нико не може рукоположити за епископа.”

Отишавши од њега, вратио сам се у пустињу, у своје драго обитавалиште, и све ово рекох светим Оцима. После два месеца они отидоше, и посетише овог блаженог човека. А ја, несрећник, заборавио сам на његове речи. После три године сам се разболео од панкреаса и желуца, и братија ме из пустиње посла у Александрију, јер је моја болест претила да се претвори у „водену болест”. Лекари ме посаветоваше да ради промене климе отпутујем из Александрије у Палестину, јер је тамо ваздух другачији него у нашим крајевима. Из Палестине сам дошао у Витинију, и ту, а не знам како то да објасним, да ли по људској ревности или по вољи Божјој, само Бог то зна, ја бих удостојен рукоположења које је изнад мојих сила. Пошто сам узео учешћа у делу блаженог Јована (Златоуста), био сам приморан да се једанаест месеци скривам

у мрачној келији, и ту сам осетио да ми онај блажени старац Јован предсказа оно што сада подносим.

Тај велики подвижник рекао ми је још и ово, са жељом да ме тиме још више учврсти у одлуци да нипошто не напуштам пустињу: „Ја сам четрдесет и осам година провео у келији, и за то време нисам видео женско лице, нити новац, нити икога како једе или пије, нити је неко други мене видео како једем или пијем.” Већ сам поменуо да су два месеца после мене, оци из наше пустиње отишли код Јована, а они су о томе рекли ово: „Када смо стигли код њега, све нас је поздравио, обративши се свакоме веселог лица. И ми га одмах замолисмо да се најпре помоли за нас, јер такав је обичај код египатских монаха, а затим нас упита да није неки клирик међу нама. Када смо рекли да нема таквога, он нас све поново погледа и откри да има један клирик који се скрива. А заиста са нама беше и један ђакон, али о томе није знао нико осим његовог брата, коме је он, из смирења, забранио да казује о томе, видећи себе као недостојног не само чина него и имена хришћанског. Показавши на њега руком, старац рече: Ено ђакона! А овај, када је желео да сакрије свој чин, поче да одриче старцу, а Јован дође и узе га за руку, загрли га са прозора, и благо му каза: Чедо, не одбацуј благодат Божију, нити лажи одричући се самога Господа, јер лаж је туђа Христу и хришћанима, па и ако је речена за малу или за велику ствар. Ако чак и зарад доброг циља говоре лаж, и то није похвално, јер је лаж, по Христовим речима, од ђавола (Јн. 8, 44). Ђакон је ћутао и прихвати кротки приговор старца. А када завршисмо молитву, један од наше браће, који је већ три дана силно боловао од грознице, мољаше авву да га исцели. Блажени му рече да ће му та болест послужити на корист, и да га је сустигла због његовог маловерја, али му даде јелеја и заповеди да се њиме маже. А када овај то учини, он поврати све што му је било у стомаку, и грозница га прође, те он својим ногама отиде у манастирску гостопримницу.”

Јован је тада имао деведесет година, и тело му беше веома суво од великих подвига, а и брада му више није расла. Он није јео ништа друго осим воћа, и то тек онда када сунце зађе. У тим годинама и после толиких подвига, он није јео ни хлеба нити било шта друго припремљено на ватри. Братија ми је даље казивала о њему: „Када нам заповеди да седнемо, заблагодаримо Господу због сусрета са њим. Он нас прими као најрођеније, и радосног лица нас упита о томе одакле смо и из које земље долазимо? А када му рекосмо за своју отаџбину, и да смо из Јерусалима дошли к њему ради духовне поуке, и да би смо очима видели оно што о њему до тада слушасмо (а ушима се мање верује него ли очима. Оно што се срцем прими, често се заборави, а сећање на виђено не заборавља се, и тај догађај као да се јаче учвршћује у души), Јован нам рече: Шта ћете необичног видети, љубљени, па превалисте толики пут и толику муку поднесте? Пожелели сте да видите људе смирене и убоге, који нису достојни ни гледања, нити имају било шта необично. Они који су достојни хвале и дивљења налазе се свуда где се у црквама читају Пророци и Апостоли, које треба следовати (подражавати). Дивим се вашој ревности, што сте и поред толиких опасности, које презресте, овамо дошли ради поуке, а ми, из лењости, не желимо да изађемо из своје пешчери. Али и сада, мада сте учинили похвално дело, не мислите да је оно довољно, него следујте за добродетељима Отаца ваших. Ако сте чак и њихове врлине стекли (што ретко бива), ни тада се не ослањајте на себе, јер неки, који су се успели на сам врх добродетељи, због самопоуздања стрмоглавише се у преисподњу. Пазите

да ли се добро држите у својим молитвама. Пазите да се не помрачује чистота вашег разума. Пазите на то да ли блуднички ваш ум када сте на молитви. Нека ваша мисао, када уђе у вашу душу, не скреће вашу пажњу на нешто друго. Не узмућује ли вашу душу помисао на неке неумесне жеље? Обратите пажњу на то да ли сте се заиста одрекли света, да нисте овамо дошли да уходите нашу слободу. Пазите на то да не тражите у својим добродетељима сујетну славу, желећи да се људима покажете као следбеници наших дела. Обратите пажњу, да ли вас не узнемирава каква страст, почасти, слава и људска похвала, самољубље или лажна побожност. Не сматрајте себе за праведне, не хвалите се праведношћу. Током молитве немојте себе подавати сећању на родбину, не подајте мисли ни о чему другоме, па ни о самом свету, јер у супротном, узалудно је дело ваше, када се ви за време беседе са Богом подајете мислима које вас вуку доле. Такво падање ума сналази свакога који се није у потпуности одрекао света, него још увек настоји да му угоди. Телесне и замаљске бриге расплињују његову душу мноштвом помисли, и душа, опхрвана страстима, не може Бога видети. Али такав човек и не треба да се ревносно стара о томе да дође до богопознања, да не би, будући недостојан тога већ удостојен само мале мрве, помислио за себе да је све постигао и на тај начин потпуно пропао. Богу се свагда треба постепено приближавати и у страху, онолико колико свако може умом ићи ка вишњем, и онолико колико је то човеку доступно. Они који трагају за Богом, треба своју душу да одврате од свега другог, управо по речима Писма: „Отпочините, и познајте да сам ја Бог“ (Пс. 45, 11). Онај ко буде удостојен делимичног богопознања, јер нико у потпуности не може познати Бога, он заједно са тиме бива удостојен и познања о свему осталом: он види тајне јер их му Бог открива, види будућност, созерцава откривења попут светитеља, чини чуда, постаје пријатељ Божији и од Бога добија све оно што тражи.”

„И још много тога је казивао Јован: и о подвижништву, и о томе да је смрт потребно ишчекивати као прелаз у бољи живот, и да се не треба бринути о немоћном телу, нити стомак пунити било чиме јер преједен човек пати од оних истих прохтева од којих пате и сластољубци. Казивао нам је да је потребно да се трудимо трудом подвижника ради стицања слободе од страчних жеља. Да нико не тражи удобност у животу и одмор, него да сада трпи тескобу и напоре, да би наследили Царство Божије, јер нам кроз многе невоље ваља проћи зарад тога Царства, како каже Писмо (Дела ап. 14, 22; Мт. 7, 13-14). Казивао нам је да се не бринемо о овдашњем, јер после мало времена одлазимо у вечни покој. Да не треба да се поносимо својим подвизима, него да се стално смирујемо, да се удаљујемо у најзабаченије пустиње, онда када осетимо гордост у себи. Јер живот у близини насељених места често је био штетан и савршенима. Зато је Давид, који је то искусио, и рекао: „Где, удаљих се бежећи, и настаних се у пустињи. Чеках Бога, Који ме спасава од малодушности и од буре“ (Пс. 54, 8-9). Многи су од наше браће подлегли овом искушењу, и отпадоше због сујете.”

Беседа авве Јована о брату који се покаја

„У једном граду, казивао је старац Јован, живео је неки младић који је многа зла починио. Али, по тајанственом милосрђу Божијем, он се скрупи у своме срцу због небројених својих греха, па се настани на гробљу и поче плакати због свог ранијег живота. Падајући лицем на земљу, он се није усуђивао да каже ни једне речи, нити да изговори име Божије, нити да се моли, јер је сматрао да није достојан што је жив. Он се затвори у гробницу и, одрекавши се живота, само је јецао из дубине свога срца. Пошто је тако провео недељу дана, устадоше демони на њега, они који су га наговарали на зла дела, и викаше: „Где је онај покварењак, пресићен свакојрсним телесним наслађивањима? Сада се показао као наш непријатељ, јер је заволео целомудреност и доброту, желећи да постане истински хришћанин, а нема снаге за то. Ти си испуњен нашим злом и какво онда добро очекујеш за себе? Поћи ћеш ти са нама на наша зла дела! Очекују те блуднице и крчмари! Хајде, поћи са нама да се наслађујемо сладострашћем, јер свака нада је изгубљена за тебе. Брзо ће те стићи суд што тако уништаваш себе. Зашто убрзаваш своју казну, јаднице? Ти си наш, јер си се сјединио са нама чинећи многе неправде. Зашто ћутиш? Зар нећеш са нама?“ Али младић, непрестано јецајући, није их слушао, нити им одговори и једне речи. Када ништа нису успели, демони га онда ухватише и почеше га тући, и након многих мука, оставише га једва живог. Лежећи непомичан тамо где су га демони оставили, он када се освести поче да јеца. Родбина која га је тражила, када га нађе, и када сазна шта му се догодило, хтела је да га однесу кући, али он није пристао на то. Следеће ноћи демони га нападоше поново, овај пут још јаче. И родбина га поново нађе измрцвареног али он не хтеде да пође кући. Говорио им је да му је боље умрети, него да живи у нечистоти греха. И треће ноћи демони дођоше, тукоше га силно, и он једва остаде жив. Пошто су видели да не уступа, оставише га, вриштећи: „Победи нас, победи!“ После тога ништа такво му се није десило, него је он живео у гробовима све до краја живота. А Бог га тако прослави знамењима и чудесима, да је многе привукао да живе животом хришћанских врлина, и зби се на њима оно шта казује Писмо: „који себе понизује, узвисиће се“ (Лк. 18, 14). Зато, децо моја, подвизавајте се, а нарочито се подвизавајте у смирености, јер она је темељ свих врлина. за ово подвизништво вам је веома корисна пустиња јер је удаљена од насеља.”

Друга беседа старца Јована о човеку који је пао, а онда се покаја

Један други монах живео је дубоко у пустињи, и много година се подвизаваше у добродетељи. А онда се догоди да га у старости демони почну страшно нападати кроз искушења. Тај подвижник је волео безмолвије, и проводећи дане у молитви, песмама и многим созерцавањима, он је био удостојен неколико божанских виђења, неких на јави а неких у сну. Он безмало досегну бестелесни живот: није обрађивао земљу, није се бринуо о храни, није тражио храну међу пустињским растињем, није ловио ни птице нити било које друге животиње, него се потпуно уздајући у Бога, откако остави свет и дође у пустињу, никада није мислио како да прехрани своје тело. Пошто је својом вољом све предао забраву, он је са савршеном љубављу према Богу,

ишчекивао када ће бити позван из овог света. Његово тело нити ослаби од напора, нити његова душа би тужна, него у неком узвишеном стању он је проводио своје дане. Бог му је, због старчевих подвига, у одређено време слао на трпезу хлеб, сваког другог или трећег дана, и монах се тиме хранио. Кад год би осетио потребу за храном, он је улазио у своју пешчеру, и тамо налазио потребно. Када би узнео своју молитву, он би јео, па би затим наставио са славословљем Бога. Молитва и созерцање беху његов стални подвиг. Тако је он узрастао из дана у дан, и предајући се садашњости, стално хрлио ка будућности, и био је уверен у свој бољи удео, као да га је већ имао у рукама, што је и довело до тога да он за мало није пао када га је спопало искушење. Када он дође до такве уверености, у њега се сасвим неприметно увуче мисао да је он изнад других и да има и да зна нешто више од других људи. Уз такве мисли он се све више поче ослањати на себе. Убрзо, у њему се појави немар, прво мали, такав да га човек ни не примети. А немар затим полако узрастае, да је његово постојање већ било приметно. Подвижник постаде немарнији према славословљима, молитви... Све више је ленствовао, а ум паде и блудне мисли га преплавише. А тамо, у дубинама душе, немар је већ био стални гост, и само пређашња навика, попут неког бедема, донекле је задржавала подвижника у његовом ранијем стремљењу, и чуваше га неко време. Понекад, улазећи увече у пешчеру након уобичајених молитви, он је на трпези налазио хлеб који му је слат од Бога, и хранио се њиме, али није изгонио из ума оне одвратне мисли, нити је помишљао да немар убија ревност, нити се трудио да зло одврати од себе. Удаљити се од својих обавеза, њему је то било сасвим безначајна ствар. И тако, похотљива љубав, пошто овлада његовим мислима, све више га је вукла у свет. Али он ипак издржа. Идући дан проведе у обичним подвизима. После молитве и славословља уђе у пешчеру и нађе постављен хлеб, али овога пута не онако марљиво спремљен и чист као раније већ некако прљав. Он се зачуди и ожалости се, али га ипак узе и поједе га. Наступи трећа ноћ и зло се утростручи. Његов ум се све више предавао сладострасним помислима. Његова уобразиља је тако реалистично предочавала сладострасне призоре, да му се чинило да их заиста доживљава. Али без обзира на то, он и трећег дана настави своје подвиге: молио се и певао је псалме, али овога пута не са чистим расположењем, него се некако све чешће осврташе и лутао је погледом на све стране. Његово добро дело прекидале су разне помисли. Увече, осетивши потребу за храном, он уђе у пешчеру и нађе хлеб који је изгледао као да су га гризли пси, а изван пешчере угледа мрве. Он тада поче да плаче, али не онолико колико је било потребно да се угуши похота. Ипак, пошто је желео да једе, узе хлеб па пожелеле да се одмара. Ту га одједном почеше силно нападати помисли, савладаше му разум, и одмах га заробљеног повукоше у свет. Уставши, он пође ка селима, идући кроз пустињу. Када је свануло, он још беше далеко од насеља. Мучен жегом он стаде и поче да се осврће како би угледао неки манастир у коме би могао да се одмори. Богобојажљива и побожна братија примише га као рођеног брата: умише му лице и ноге, и после молитве одведоше га за трпезу, молећи га да узме храну. Пошто се поткрепи, братија га замоли да им каже реч спасења, и помоћу којих подвига могу да избегну ђаволје замке и како да побеђују нечисте мисли. Саветујући их као отац децу, он им казиваше да буду истрајни у подвизима, и уверавао их је да ће им се они убрзо претворити у велику насладу. И још много корисних поука он им рече. А онда, он невољно

помисли на себе, и поче мислити о томе како то да он друге уразумљује а сам је постао неразуман? И поставши свестан свега, он се у највећој журби врати у своју келију, плачући над собом и говорећи: „Да ми Господ није помогао, умало се не настани душа моја у аду“ (Пс. 93, 17), и: „Умало ме не докрајчише на земљи“ (Пс. 118, 87). И догоди се на њему реч Светога Писма о томе да брат који је помаган од брата је као тврђава (Приче Сол. 18, 19). Од тада, он је свагда плакао. Није више добијао храну од Бога него је својим трудом зарађивао хлеб. Затворивши се у пешчери, и ставивши простирку на под, он је све дотле лежао и плакао, док није чуо глас анђела Господњег који му рече у сну: „Бог прими твоје покајање и смилова се на тебе. Пази и не обмању себе! Доћи ће ти братија у посету, она којој си дао поуку, и донеће ти на благослов хлеба. Прими их, подели са њима, и свагда благодари Господу.“

Ово сам вам испричао, љубљена децо, да би се ви, више од свега, усавршавали у смирењу, ма како вам велики изгледали ваши подвизи. Јер је то прва заповест Спаситеља, када каже да су блажени сиромашни духом, јер је њихово Царство небеско (Мт. 5, 3). Пазите да вас помоћу неких сањарења демони не преваре. А када вам неко дође, било брат, пријатељ или жена, отац, мати, учитељ, дете, слуга, ви најпре уздигните руке своје на молитву, и ако је привиђење, оно ће нестати. Ако вас демони или људи увлаче у прелест ласкањем или хвалом, не обраћајте пажњу на њих и не-мојте се гордити умом. И мене су ноћу често прелешћивали демони са разним виђењима, тако да ми по читаву ноћ нису допуштали да се молим, нити да одахнем, а изјутра би ми се са подсмехом клањали, говорећи: „Опрости нам, старче, што смо ти протекле ноћи задавали муке“, а ја сам им рекао: „Одступите од мене сви који чините безакоње“ (Пс. 6, 9), нећете искушати слугу Божијег. Тако и ви, предавши се безмолвију, усавршујте се свагда у созерцавању, да би сте у молитви имали чист ум. Дobar је онај подвижник који, живећи у свету, стално се бави добродетељима, пружа братољубље и гостољубље и љубав, твори милостињу, чини добро онима који му долазе, помаже болесне, чувајући себе од саблазни. То је добар, истински добар подвижник: он и делом и трудом испуњава заповести, и ако се бави земаљским стварима. Од овога је бољи и већи созерцаваатељ који, уздигавши се од свакодневних животних ствари, крену ка духовнима и одрекавши се себе и заборавивши себе, бави се небеским стварима. Ослободивши се свега, он свагда језди ка Богу, и никаква друга брига не одвлачи га од тога. Такав се сједињује са Богом, живи са Богом, свагда славећи Бога непрекидним славословљима.

Знам за човека из пустиње, који током десет година није узимао никакву храну, него му је анђеоски Господњи сваког трећег дана доносио небеску храну и њоме га хранио, и то му је било уместо земаљског јела и пића. И знам да том човеку дођоше демони приказујући му се као небеска војска светих анђела, са огњеним колима и многобројним кошљаницима, попут пратње неког цара, те му рекаоше: „Човече, који све испуни! Поклони ми се и ја ћу те вазнети на небо као Илију!“ Монах помисли у себи: ја се свакога дана клањам своме Цару и своме Спаситељу, и када би ово био Он, не би то захтевао од мене. И чим та мисао прође његовим умом, привиђења неста као да га никада није ни било.

Причајући нам такве поуке у току три дана, увек до трећег сата по подневу, Јован је њима лечио наше душе. Затим нас благослови и рече нам да идемо у миру. Такође нам речеда је тог дана у Александрију стигла вест о победи

благочестивог цара Теодосија и поразу тиранина Евгенија, и да ће цар умрети природном смрћу, а тако се све и збило. Пошто смо срели и многе друге свете Оце, дође братија и рече нам да се блажени Јован упокојио на чудесан начин: наредио је да никога не пуштају к њему у току три дана, и он, преклонивши своја колена на молитву, представи се и отиде к Богу, коме нека је слава у векове. Амин.

О Пименији

Када је ова слушкиња Господња долазила к Јовану да га посети, он не показа лице своје, али јој откри неке тајне. Он јој рече да по повратку из Тиваиде не иде преко Александрије, јер ће пасти у искушење. Али Пименија, или заборави или олако схвати речи старца, те се упути у Александрију да види град. На путу, у близини Никопоља, лађа је пристала уз обалу. Слуге и лађари изађоше на обалу и ту се посвађаше и потукоше са људима из тог места, који беху познати по прекој нарави. Тада једном евнуху одсекоше прст, другога убише, а светог епископа Дионисија, из незнања, бадише у реку, и многе слуге израђаваше, па и саму Пименију наружише.

О авви Амону

/о њему казује Руфин, Hist. monach., cap. II/

У Тиваиди смо видели још једног човека, по имену Амона, који беше Отац три хиљаде монаха, који се називаху Тавенисиоти. Они су живели узвишеним животом придржавајући се Великог устава (Пахомијевог), носили су монашке милоте, јели су покривене главе и обореног погледа да не би видели како једе суседни брат, и сви су строго ћутали и видећи то, нама се чинило да се налазимо у пустињи. Сваки је кришом испуњавао своје правило. За трпезу су седали а опет сваки је прикривао од другога своје испосништво. Неки од њих су по два или три пута приносили хлеб или маслину својим устима, а ставили би само једном залагај у уста, и тиме би били задовољни. Други, појевши мало хлеба, ништа друго не би такли. Пошто сам се свему томе са разлогом задививо, нисам пропустио да из тога стекнем и поуку за себе.

О авви Вину

*/о њему казују: Созомен, ѿм. дело, б. књиџа, 28. ѓлава;
Руфин, ѿм. дело, 4. ѓлава/*

Видесмо и авву Вина, старца који је својом кротошћу превазилазио све људе. Браћа која су са њим живела, казивала су да он никада није клео, нити лагао, нити се љутио, нити је икада икога увредио и једном речју. Његов живот је био веома тих. Нарав му беше блага и попут анђеоске. Велико је било његово смирење и његово самоунижење. Дуго смо га молили да нам каже неку поуку, и он једва пристаде да каже неколико речи о кротости. Једном, када је велика поплава пустошила суседну област, овај светитељ, замољен од земљорадника, стаде на обалу, и видевши звер огромне величине, нареди му кротким гласом: „Наређујем ти именом Исуса Христа, да више не пустошиш овај крај.“ А звер, као од анђела Господњих протерана са тог места, ишчезе. Другом приликом на исти начин је отерао и крокодила.

О авви Теону

/о њему казују: Руфин, Hist. monach., cap. VI; Созомен, ѿм. дело, 6. књиџа, 28. џлава; Касиодор, ѿм. дело, 8. књиџа, 1. џлава; Никифор, ѿм. дело, 11. књиџа, 34. џлава/

Недалеко од Александрије у пустињи смо видели светитеља по имену Теон, који, закључан у својој келији, живљаше у молчанију тридесет година. Пошто је чинио многа чудеса, људи из Александрије су га сматрали за пророка. Свакога дана к њему је долазило мноштво људи, и он је кроз прозор на њих стављао руке, и они оздрављаху. Његово лице било је као у анђела, очи му беху светле, и сав беше испуњен многим благодаћу.

Не тако давно, једне ноћи нападоше га разбојници са намером да га убију и опљачкају, јер су мислили да има пуно злата код себе. Светитељ се помоли, и они све до јутра стајаху непомични код његових врата. Када се окупи мноштво народа, и хтеде да запали разбојнике, старац, приморан нуждом, рече народу: „Пустите их нека иду. Ако то не учините, од мене ће одступити благодат исцељења.“ Народ послуша и нико се није усудио да му противрече. Разбојници, пошто их ослободише, отидоше у оближње манастирс, к монасима, и покајавши се, изменише свој начин живота.

Авва Теон је био образован човек. Читао је на три језика: римском (латинском), грчком и египатском. О томе смо сазнали од многих, а и од њега самог. Када је сазнао да смо странци, он проузнесе благодарну молитву за нас, а такође је написа на дашчици. Авва је јео само пресно семење. Казују да је ноћу излазио из своје келије, и напајао водом дивље звери које су се окупљале око њега /код Руфина наилазимо на овакав опис: „Казују, да је он у ноћи излазио у џусијињу, а њему су џада долазиле многе џусијинске звери, и он им је давао воду за џиће, узимајући је из своџ бунара, и џиме их наџрађивао за њихов џруд саживоџа са њим.“/ Око његове келије могли су се видети бројни трагови бивола, дивљих магараца и газела, и ти трагови су га увек радовали када би их угледао.

О авви Илији

/о њему казују: Руфин, ѿм. дело, 12. џлава; Созомен, ѿм. дело, 6. књиџа, 28. џлава; Никифор, ѿм. дело, 2. књиџа, 34. џлава, Касиодор, ѿм. дело, 8. књиџа, 1. џлава/

У пустињи која је близу Антиноје, а то је главни град Тиваиде, срели смо и једног старца по имену Илија, који је тада имао сто и десет година. Казују да је на њему био дух пророка Илије. Он је био чувен по томе што је у тој страшној пустињи проживео седамдесет година. А речима се увек не може у потпуности описати сва ужасност те пустиње. Ту, у тој гори живео је Илија, никада не улазећи у насељена места. На уској стази која је водила ка њему, било је много општрог камења, те је било веома тешко ходати по њој. Пешчера у којој је живео старац налазила се под једном стеном, и било је веома страшно и гледати у њу. Он је сав дрхтао од старости, а свакога дана је чинио небројена чудеса и није престајао исцељивати болеснике. Оци казују да се нико не сећа када је он почео да живи у гори. У старости је јео по сто грама хлеба на дан, и по три маслине, али тек увече, док је у младости јео само једном у седмици.

О авви Аполосу

Io њему казују: Созомен, ѿм. дело, 6. књиџа, 29. џлава; Руфин, ѿм. дело, 7. џлава; Никифор, ѿм. дело, 6. књиџа, 34. џлава!

Видели смо још једног угодника Божијег, по имену Аполос, у Тиваиди, у околини Ермопоља. У тај град је долазио Спаситељ Христос са Дјевом Маријом и праведним Јосифом, испуњујући пророштво Исаијино, који казује: „Гле, Господ седећи на облаку лаком, доћи ће у Мисир; и затрешће се од њега идоли египатски и попадаће на земљу” (Ис. 19, 1). Ми смо тамо заиста видели незнабожачки храм, у коме су сви идоли попадали лицем окренутим ка земљи, а казују да је то било онда када је Спаситељ ушао у град.

Аполоса смо видели у пустињи. Он је под гором имао манастир, и био је авва око петсто монаха. Он беше чувен у Тиваиди, и подвизи његови беху велики. Кроз њега је Господ чинио многа чуда и знамења. Још од детињства он је показивао велике подвиге, а у старости беше удостојен велике благодати. У осамдесетој години он је подигао велики манастир са пет стотина монаха, који су скоро сви могли чинити чудеса. Он се у својој петнаестој години повукао из света, и четрдесет година је провео у пустињи, строго се подвизавајући у свакој добродетели, и онда, како казују, зачуо је глас Божји, који му рече: „Аполосе, Аполосе, кроз тебе ћу погубити мудрост Мисираца и разум разумних незнабожаца. Ти ћеш са њима погубити и вавилонске мудраце, и истребићеш свако служење демонима. Сада иди у свет, јер ћеш ми родити народ изабрани, који ће бити ревностан у добрим делима.” Аполос одговарајући рече: „Одстрани сујету из мене Госпoде, да мене да не бих, уздигнут изнад браће, био лишен сваког добра.” И поново зачу глас: „Иди, јер све што молитвом заиштеш од Господа, добићеш!” Чувши то, он пође ка насељима (а то је било у време тиранина Јулијана), и кроз неко време дође у оближњу пустињу. Пошто се настани у малој пешчери под гором, поче да се подвизава клечећи на коленима и непрекидно узносећи молитве Богу: сто молитви дању и сто молитви ноћу. У то време, као и пре тога, Бог му је на чудесан начин слао храну преко свога анђела. Његова одећа беше „левитон”, који неки називају и „коловион”, а на глави је имао невелик платнени убрус. И та његова никако није пропадала. У тој пустињи, која је била у близини насеља, он је силом Духа Светог чинио чудеса и многа исцељења. Њих је немогуће набројати највише због њихове необичне чудесности, као што то чусмо од старца који су живели заједно са њим, а и сами су били савршени и духовно су руководили многу браћу.

Тако се Аполос убрзо прочу као нови пророк и апостол, који се јави у наше време. Чим се пронео глас о њему, околни монаси, који су живели по разним местима, почеше долазити к њему и предавати му своје душе као рођеном оцу. Он је једне призивао ка созерцању, друге је саветовао да се посвете практичним добродетелима, али је најпре сам показивао делом оно што је друге саветовао речима. Тако је, показујући пример подвижништва, он са њима узимао храну само недељом, и то је јео само поврће које је само од себе расло из земље, и није јео хлеб, ни сочиво, ни воће, нити било шта кувано. Када једном (у време царствовања Јулијановог) он чу да је један брат моблисан у војску, и да лежи везан у тамници, посети га са братијом, молећи га и саветујући га да буде истрајан, и да са презрењем гледа на све опасности

које му прете. Још му рече да је сада његово време подвига и да се кроз та искушења проба душа његова. Док је он тако храбрио брата, трибун коме рекоше о монасима, дотрча сав у бесу, и затвори Аполоса и братију, рекавши им да су способни за војску па постави стражу да их чува, а сам отиде кући. У поноћ, стражарима се јави анђео Господњи и обасја све у тамници, тако да се стражари силно уплашише. Када дођоше к себи, они поотвараше врата и молише монахе да изађу напоље. Боље је, казивали су стражари, да умремо него да заточене држимо оне који су послати од Бога. Ујутро, онај исти трибун заједно са другим официрима, молио је братију да иду из града јер те ноћи земљотрес уништи његову кућу и поби најбоље слуге. Братија, када је то чула, запевала је захвалне химне Богу, врати се у пустињу, и живели су сви заједно, чувајући речи Апостола да сви имају једно срце и једну душу (Дела ап. 4, 32).

Аполос је монахе учио да се свакога дана украшавају врлинама и да одбацују сваку помисао која долази од ђавола. Када је змији смрскана глава, казивао им је, онда је мртво и њено тело. Господ нам заповеда да змији смрскамо главу, и то значи да морамо у самом почетку из наше душе изгонити зле и недолучне мисли, не допуштајући уму да срамно сањари. Још је казивао да братија треба да се труди да један другога превазиђе у добродетељи, да се нико не покаже мањим од другога у слави. Сведочанство вашег напретка, (казивао је Аполос у добродетељи) нека буде с ваше стране стицање бесстрашћа и уздржање од хране, јер је то почетак дарова Божјих. А када неко од Бога добије силу да твори чуда, нека се не горди као да свега има довољно, нека се не уздиже помишљу да је тобож већи од других, и нека не показује свима да је стекао такву благостад. Тако је узвишено било његово учење кроз поуке, а ове смо често слушали од њега и касније. Али, у делима он је био још већи, јер све што је тражио од Бога, Бог му је даривао.

Он је такође имао и откривења. Једном он виде свог старијег брата, који се упокојио у пустињи, а пре тога дуго живео са њим и у животу био савршенији од њега. У сну му се указа како његов брат седи на престолу са апостолима, и како му је ставио у наслеђе своје добродетељи, и како се моли Богу за њега да га што пре узме са земље и да буде са њим на небесима. Али, Спаситељ рече брату, да Аполос још неко време треба да буде на земљи ради усавршавања, и да се умноже ревнотељи његових подвига и живота, јер ће Аполос бити поверено велико мноштво монаха, да би он од Господа добио славу достојну његових подвига.

То се и догодило: пошто се беше прочуо, са свих страна почеше да долазе к њему многи монаси и, благодарећи његовим поукама и животу, многи се у потпуности одрекоше света. Тако се око њега, у гори, начини братство од пет стотина људи, који су имали општежиће и једну трпезу. И они су личили на неку анђелску војску, необично организовану, и на њима се испуни реч Светог Писма: „Обрадова се пустиња сасушена“ (Ис. 35, 1) и: „Весели се, нероткињо, запевај и усклики ти, која не трпиш муке од порођаја, јер пушта има више деце него ли она која има мужа“ (Ис. 54, 1). Ова реч се испунила и на Цркви и на египатској пустињи, пустињи која даде Богу више деце него ли неке насељене области. Јер где у градовима има толико оних који се спасавају у монаштву, као што их је у египатској пустињи? Колико је у градовима људи, толико је у овим пустињама монаха. И мени се чини да се и на њима испуњава апостолска реч о томе где се умножи грех, онде се још више

умножи благодат (Рим. 5, 20). Јер, некада се у Египту страшно много умножило нечастиво многобоштво и идолопоклонство, више него ли у било којој другој земљи. Они су обожавали псе, мајмуне и многе друге животиње. Боговима су сматрали и лук и много друго поврће. О томе ми је сам Аполос казивао, објашњавајући разлоге некадашњег многобоштва. Незнабошци, који су пре нас живели овде, говорио ми је он, прогласили су вола за божанство зато што су обрађивали земљу уз његову помоћ, и добијали храну. Обоготворили су и воду Нила, која им је натапала њиве. Обожавали су чак и своју земљу зато што је била плоднија од других крајева. Поштовали су и остале гадости: псе, мајмуне и многе друге неразумне животиње као и биљке, зато што је, тобож, рад око њих био узрок спасења људима у време Фараона, када је он, гонећи Израилце, био потопљен. Јер је сваки обоготворио оно чиме се тада бавио јер није пошао са Фараоном, говорећи: ето, ово данас за мене постаде божанство, јер због њега не погинух са Фараоном. То је казивао Аплос. Али, пре његовог учења, потребно ми је написати о оном шта је он стекао у делима.

Недалеко од њега раније су живели незнабошци по свим местима, тако да су и оближња села обожавала демоне. У једном од тих села био је огроман храм, и у њему веома познати идол. Тај идол беше начињен од дрвета. Нечисти жреци су га у свечаним поворкама носили кроз села, лудујући заједно са народом. То светковање се вршило као и оно у част Нила. Догоди се да је у то време туда пролазио Аполос са неколико монаха. Када је видео народ како демонски лудује, паде на колена пред Спаситељем, и учини да сви незнабошци одједном постадоше непомични. И пошто се они нису могли кретати, без обзира на то колико гурали једни друге, то их је читавог дана пекла велика жега, а они нису схватили шта им се дешава. Тада им жреци рекоше да је то учинио један хришћанин који живи у пустињи, ту у њиховој околини, а коме је име Аполос. И још им рекоше жреци да од њега моле да их избави од беде. Међутим, људи који су живели у околини, чуше њихову вику и запомагање, дотрчаше к њима, и упиташе: „Шта вам се то догоди, и како?“ Једни рекоше да не знају, него само налажу да је то учинио човек кога треба молити да се смилује на њих. Други их увераваху како су га, тобож, видели како пролази поред њих, а сви су дошљаке молили да им притекну у помоћ. Онда доведоше волове и покушаше да покрену идола, али он заједно са жрецима остаде непомичан. Најзад, када сви покушаји не уродише плодом, они послаше Аполосу, да га моле за помоћ, рекавши да ће напустити своју заблуду. Када то саопштите старцу, он похита к њима што је брже могао и, помоливши се, све их ослободи. После тога сви они једнодушно приђоше к њему, и повероваше у Спаситеља а идоле одмах запалише. Пошто их поучи основама вере, он их присаједини Цркви, а многи од њих и данас живе у манастирима. На тај начин се свуда пронесе реч о њему, и многи повероваше у Христа, тако да убрзо не би ни једнога незнабошца у тим крајевима.

После неког времена, два села се завадише због земље. Када вест о томе дође до Аполоса, он похита к њима да их измири. Једна од противничких страна никако није пристајала на помирење, уздајући се у вољу једне разбојничке дружине, човека који је био веома храбар у рату. Када Аполос виде да се он противи, рече му: „Пријатељу, ако ме послушаш, ја ћу умолити Господа свог да ти опрости грехе.“ Овај, чувши то, баца оружје од себе и паде пред ноге старца, измири људе а своје присталице врати кућама. Након тога,

тај вођа пође за светитељем, тражећи да овај испуни своје обећање. Аполос га одведе у најближу пустињу и посаветова га, молећи да причека, рекавши да му Бог може послати опроштај. Када наступи ноћ, обојица видоше у ну како стоје на небу, пред престолом Христовим и гледају како се анђели заједно са праведницима клањају Богу. Када се и они поклонилише Христу, к њима би послат глас са неба: „Какву заједницу има светлост са тамом? или какав удео има верни са неверником? (2. Кор. 6,14-15) Зашто овај човекоубица, који је недостојан оваквог виђења, стоји заједно са праведником? Ти човече, иди, поклоњен ти је овај што се касно обратио!” Пошто су видели и чули многа друга чудеса, која језик не може описати нити ухо чути, они се пробудише и испричаше све то што се с њима догодило. Све је необично зачуло њихово казивање о истоветном виђењу. И некадашњи убица поче од тада да живи са монасима и, до саме смрти исправљајући себе, он се од некадашњег вука претвори у безазлено јагње, и на њему се испуни пророштво Исаијино које казује да ће вук и јагње пасти заједно, и лав ће јести сламу као во (Ис. 11, 6-7). Исто тако могло се видети како су се Етиопљани подвизавали заједно са монасима, и многе од њих превазилазили у добродетели, и на њима се испунише речи Писма које кажу да ће Етиопија пружити руке своје к Богу (Пс. 67, 32).

Једном приликом незнабошци приметнуше кавгу са хришћанским сељанима око међа. Са обе стране убрзо се појавише људи са оружјем, а Аполос дође к њима да их измири. Али, предводник незнабожаца, човек суров и необуздан, супротиви се старцу. Аполос му рече: „Нека се са тобом деси оно шта си изабрао и нико други, осим тебе, неће погинути. А када умреш, земља ти неће бити гроб, него ће те звери и лешинари растргнути и твојим месом ће пунити своју утробу.” И та реч се одмах догоди. Када погину предводник незнабожаца, њега укопаше у песак, а већ следећег јутра видеше хијене и лешинаре како његово тело једу. Видевши такво чудо, сви незнабошци повероваше у Христа а Аполоса прогласише за пророка.

Пре овога Аполос је живео у пешчери, у гори, са петоро браће, који су били његови први ученици. А он тек што је изашао из пустиње. Наступи Васкрс и они, пошто у пештери обавише службу Божију, хтедоше да нешто поједу. А у њих беше неколико сувих хлебова и нешто поврћа. Аполос им рече: „Чеда, ако смо верна и истинска деца Христова, онда нека свако од вас замоли Бога за храну.” Али, они све препустише њему, сматрајући себе недостојнима такве благодати. А када се он, радосног лица, помоли Господу, и сви рекоше Амин, тог трену уђоше у пешчеру неки непознати људи, који рекоше да долазе из далека, и донесоше много тога што ни не рађа у Египту: грожђе, смокве, орахе и много тога другога. Такође донесоше мед у саћу, свежег млека и десет великих, чистих и топлих хлебова. Људи који су то донели, рекоше да је то од неког знаног и богатог човека, и одмах се удалише. Пошто примише дарове, братија је то јела све до Педесетнице, и сами се дивљаху и говораху да им је све то заиста послао Бог.

Један монах замоли авву да се помоли Богу за њега и да га Бог удостоји неког дара. Када се авва помоли, Бог оном монаху даде дар смиреност и кротости, тако да су се сви чудили како је он стекао велику кротост. О овим чудима авве Аполоса казивали су нам Оци који су се подвизавали заједно са њима, а то су нам посведочили и други монаси.

Не тако давно наступи велика глад у Тиваиди. Становници градова, знајући по чувењу да су монаси, који су живели са Аполосом, много пута добијали храну на чудесан начин, отидоше к њему са женама и децом, да траже благослов и храну. Не плашећи се ни мало да ће му нестати хране, он је свакоме од оних који су долазили давао онолико колико је потребно за дан. А када остадоше само још три котарице хлеба, а глад беше све јача, он нареди да му донесу и те котарице, које су монаси тога дана требали да узму за храну, и гласно, тако да чује сва братија и сав народ, рече: „Зар рука Господња није у стању да напуни ове котарице? Ево шта говори Дух Свети: неће нестати хлеба у овим котарицама док се сви не насите новог хлеба.” И сви који су тада тамо долазили, казују да је било довољно хлеба у току четири месеца. Слично је Аполос учинио и са јелејем и житом, тако да пред њега изађе ђаво и рече му: „Зар си ти Илија или неки други од Пророка и Апостола, па то чиниш?” А старац му рече: „Зар свети Пророци и свети Апостоли који су нам ово предали да чинимо, нису били људи? Или је тада Бог био присутан, а сада се негде удаљи? Бог свагда може чинити то и за Њега ништа није немогуће. Ако је дакле Бог добар, зашто си ти зао? Зар не треба да кажемо оно што видесмо: братија је за трпезу доносила пуне котарице хлеба, и пошто се насити пет стотина браће, опет их назад пуне враћају.”

Треба да кажемо колико смо били зачуђени када видесмо још нешто: нас тројица од братије путовали смо к Аполосу, а његова братија нас препозна још из далека, јер раније чуше од старца о нашем доласку к њему. И похитавши, они нам изађоше у сусрет певајући псалме (јер тамо беше такав обичај међу монасима), поклониле нам се лицем до земље, загрлише нас и говораше међу собом: „Ево, дођоше браћа, о којима нам је авва говорио пре три дана, предсказујући нам да ће доћи три брата из Јерусалима.” Једни су ишли испред нас, а други за нама, непрекидно певајући псалме, све док се не приближисмо Аполосу. Чувши појање, авва нам изађе у сусрет, како је то обично чинио према свим монасима. Угледавши нас, он нам се први поклони до земље и, уставши, загрли нас. Затим нас уведе и, помоливши се Богу за нас, опра нам ноге својим рукама и замоли нас да се одморимо. Тако је он поступао са браћом која су долазила к њему.

Браћа која су живела са њим, нису узимали храну пре него што се причесте светим Тајнама. То су чинили у три сата поподне. После обеда, они би седели и слушали аввине поуке све до сумрака. Након тога неки су одатле одлазили у пустињу, и тамо су читали или напамет казивали Свето Писмо, док су други остајали, непрекидно славећи Бога химнама које су певали до јутра. Гледао сам својим очима како они од увече почињу своје певање химни и не престају до јутра. Многи од њих силазили су са горе у три сата по подневу и, причестивши се, опет су се пели на гору, остајући задовољни само духовном храном све до трећег сата по подневу идућег дана. Тако су чинили многи од њих. При свему томе они су били радосни због живота у пустињи. Нико не може указати овде, на земљи, на такву радост и телесну благодусност. Међу њима нико није био тужан нити потиштен. Ако би се некад неко и растужио, авва би одмах питао за разлог туге и откривао шта се налази сакривено у срцу свакога. „Не треба, - говорио би Аполос, - да ради спасења тугују они који имају да наследе Царство Небеско. Нека тугују незнабошци, нека плачу Јевреји, нека кукају грешници, а праведници нека се радују. И када они што мисле о земаљском, налазе радост у томе, како да се ми, удостојени толике

наде, непрестано не радујемо, када нас и Апостол подстиче да се свагда радујемо, да се непрекидно молимо и да увек за све благодаримо? (1. Сол. 5, 18)“

Уосталом, ко ће исказати благодат Аполосових речи и његове остале добродетељи, које смо прећутали због њихове прекомерне чудесности, и поред тога што смо о њима слушали и од њега самог, и од других? Више пута, разговарајући са нама о подвижништву, он нам је говорио и о дочекивању братије: да се треба клањати до земље онима који долазе, „јер,- како би говорио,- ти се не клањаш њима, него Богу. Видећи свога брата, ти видиш Господа Бога свог. И то смо примили као обавезу од Авраама (1. Мојс.18). А да треба братију позивати на одмор, то смо научили од Лота (1.Мојс.19), који принуди анђеле. Монаси треба, ако је то могуће, да се свакога дана причешћују светим Тајнама, јер ко се удаљава од светих Тајни, тај се удаљује од Господа. Ко се непрестано причешћује, непрестано прима Христа у себе, јер сам Спаситељ говори: Који једе моје тело и пије моју крв, обитава у мени и ја у њему (Јн. 6, 56). Дакле, од велике је користи монасима да се непрекидно сећају спасоносног страдања Христовог и да свакога дана буду спремни припремити себе да свагда постојано примају тајне Христове, јер се на тај начин удостојавамо опроштаја грехова. Исто тако, није допуштено нарушавати установљене постове без нарочите нужде, јер је Спаситељ издат у среду, а респет у петак. Стога, ко нарушава пост, тај заједно са непријатељима издаје и распиње Христа. А када нам за време поста дође брат, коме је потребан починак, треба му понудити обед; ако пак неће, немој га приморавати јер сви имамо заједничко правило (предање) о посту.“

Старац је много прекораво оне који носе оружје и који дотерују косу, јер такви људи, казивао нам је, желе да се прикажу и да се другима допадно. Они би постом требали да изнуре своје тело, и да кришом чине милостињу и остала добра, мада они чешиће све чине да прикажу себе, истичући се пред другима. Уосталом, све његове поуке су одговарале његовом животу, и то не може човек ни достојно испричати ни потпуно описати.

Пошто је тако у току седам дана често разговарао са нама о многим стварима, он нам, испраћајући нас, рече: „Имајте мир међу собом, и на путу се не одвајајте један од другог.“ А када је упитао братију која је била са њим, да ли неко жели да нас испрати до других Отаца, они скоро сви показаше послушност. Тада свети Аполос изабра између њих тројцу, који су силни у речи и у животу, а који су знали грчки, латински (римски) и египатски, и отпуштајући нас са њима, нареди им да нас не остављају док не видимо све Оце (само, ко би зажелио да их све види, то не би успео ни за цео живот). Онда нас благослови и отпусти овим речима: „Нека вас благослови Господ са Сиона, и гледаћете добра јерусалимска у све дане живота свога“ (Пс. 127, 6).

Када смо једном, око поднева, ишли кроз пустињу, изненада смо угледали огромну змију како гмиже по песку. Видећи је, захвати нас велики страх, а братија која нас је пратила, молила нас је да се не плашимо, него да будемо спокојни и да пратимо траг те змије. Они нам рекосе: „Видећете веру нашу јер смо рукама већ убијали многе змије и аспиде.“ На њима се испунила реч Светога Писма: „Ево вам дајем власт да стајете на змије и скорпије, и ништа вам неће naudити“ (Лк. 10, 19). Али ми, због неверја свог, а још више због страха, молили смо их да не идемо по трагу змије, него да идемо другим правцем. Тада један од братије нас остави и са великом смелошћу одјури за

змијом. И пошто пронађе змијско легло, он нам довикну да је змија у рупи и позва нас да видимо шта ће се догодити, док нас друга браћа увераваше да се не пла-шимо. Када смо уз велики страх пришли да видимо звер, изненада нас сретe неки монах и поче нас рукама вући у свој манастир, казујући да нисмо у стању да поднесемо силину те звери, јер никада до тада нисмо видели нешто такво. За себе је говорио да је много пута видео ову животињу и да је веома велика, и да има петнаест лаката /један лакат 38-46 цм./. Пошто нам нареди да останемо подаље, он отиде оном монаху који је хтео да убије змију, и замоли га да изађе из пешчере. Пошто нас прекори за маловерје, позва нас на одмор у манастир који беше удаљен једну миљу одатле.

О авви Амуну

/о њему казује Руфин, Hist.monach., cap. VIII

Тај монах нам исприча да је на месту где он живи, некад живео светитељ по имену Амун, од кога се он учио монаштву, и који је на том месту учинио многа чуда. К њему су много пута долазили разбојници и узимали му храну. Али једног дана он изађе у пустињу и доведе са собом две огромне змије те им нареди да стоје пред вратима и да стражаре. А када дођоше разбојници и видеше чудо, занемели су од страха и попадале на земљу. Изашавши напоље, Амун их виде неме и скоро полумртве. Подиже их и поче прекоревати: „Погледајте, колико сте ви свирепији од звери, јер се оне, Бога ради, покоравају нашој вољи, а ви, нити се Бога бојите, нити хришћанску веру поштујете.” Затим их уведе у своју келију и даде им да једу, саветујући их да промене свој начин живота. А они, одбацивши све, показаше се бољи од многих, а кроз неко време и сами беху удостојени чудотворства.

Другом приликом, казивао нам је тај исти монах, огромна змија је пустошила суседна села и уништавала је много стоке. Тада они који су живели поред пустиње, сви заједно дођоше к авви и молили су га да сатре звер. Али он, тобож не могавши да им помогне, отпусти их ожалосћене, а сам, оставши у зору следећег дана, отиде по трагу змије. Када авва трећи пут преклони колена ради молитве, звер са великим хуком крену на њега. Али авва се ни мало не уплаши, него, окренувши се ка демону, рече: „Нека те смрви Христос, Син Бога живог, који ће сатрти велику звер!” Чим то рече, змија се преполови, и избљува кроз уста крв и отров. Када следећег дана дођоше сељани, видеше велико чудо, а не могући да издрже велики смрад, затрпаше песком остатке змије. Ту са њима беше и Амун, јер се они не усудише да приђу звери и ако је била мртва.

А раније, настави монах да нам прича, док је змија била жива, изненада је виде неки дечак који је чувао стадо. Престрашен, он паде као мртав и цео дан је лежао у пољу близу пустиње. Увече га пронађоше рођаци и, приметивши да дише мада је сав био отечен, однесоше га авви. Амун, пошто се помоли, помаза дечака освештаним јелејем, и овај устаде, испричавши шта је видео. То је потакло светитеља да погуби ту змију.

О авви Коприју, свештенику

/о њему казују: Созомен, ѿм. дело, 6. књига, 28. глава;

Никифор, ѿм. дело, 2. књига, 34. глава/

Свештеник по имену Коприје, недалеко одатле је имао манастир у пустињи. Он беше велики подвижник, имао је деведесетак година и био је игуман над педесет монаха. И он је чинио многа чуда: исцељивао је болесне, изгонио је демоне. И на наше очи учини неколико чуда.

Видевши нас, и помоливши се за нас, он нам опра ноге и питаше нас шта се ради у свету, али ми га молисмо да нам он исприча о добродетељима свога живота, и како му Бог подари дарове, и на који начин стече ову благодат. Он нам, без и мало гордости, поче причати о своме животу и о животу својих претходника, од којих су га многи превазилазили, а чије је животе он подражавао. „децо, говорио нам је,- нема ничега необичног у мојим делима, када се упореде са подвизима наших Отаца.” Међутим, док нам свештеник још причаше о томе, један од наше братије, који није веровао његовим речима, задрема, и виде у његовим рукама предивну књигу, исписану златним словима, и једног седог старца који му приђе и с претњом га упита зашто дрема? Уплашени брат исприча на латинском оно шта је чуо и шта је видео. Док је то говорио, дође један сељак са котарицом пуном песка, и причека да монах исприча све. Упитасмо свештеника шта жели сељак који је донео песак? А старац одговори: „Децо, не би требало да се хвалимо пред вама, нити да вам казујемо о славним делима Отаца, да се не би, погордили умом и да се не би лишили награде. Али, пошто сте ви дошавши из далека, показали ревност и жеђ за духовном користи, нећу вас лишити поуке, него ћу у присуству братије рећи шта је Бог учинио преко нас.”

„Суседна област је веома неродна, и сељани који су тамо обрађивали земљу, једва да су жњели више него што су посејали, пошто је неки црв, који се појављивао у класју, уништавао сву летину. Земљорадници које смо ми научили и које смо привели хришћанству, молили су нас да се помолимо за жетву. Ја им рекох: Ако имате веру у Бога, вама ће и овај пустињски песак донети рода. А они тог часа напунише своја њедра песком по коме ми газимо, и донесоше га са молбом да га благословимо. Пошто се ја помолех да им буде по вери њиховој, они га заједно са житом посејаше по својим њивама. И гле, њихова земља постаде плоднија од сваке друге области у Египту. Тако, навикнути да то чине, они нам сваке године долазе са истом молбом. Још једно велико чудо Бог је благоволео да учини преко мене у присуству многих. Када једном приликом отидох у град, тамо сам срео једног манихејца како обмањује народ. Пошто га ту, пред народом нисам могао убедити, ја се обратих маси народа, рекавши: Наложите ту на тргу велику ватру и обојица ћемо ући у њу. Онај ко остане неповређен, његова је вера истинита. То би учињено и народ наложи ватру, и заједно самном у њу повукоше манихејца. Али манихејац рече да свако од нас уђе засебно у ватру, а рече да ја уђем први, јер сам то предложио. Осенивши се именом Христовим, уђох у пламен, ватра се тада растави на двоје и ни мало ме не повреди, и ако сам тамо стајао око пола сата. Видећи чудо, народ поче да ви-че и да тера манихејца, али он због великог страха није хтео да уђе у ватру. Тада га ухватише и гурнуше у огањ, и пошто поче да запомаже, истераше га из града, а мене узеше на руке, и хвалећи Господа, однесоше у цркву. Једном приликом, када сам пролазио

поред незнабожачког храма, неки незнабошци су приносили жртве својим идолима. Тада им рекох: зашто ви, разумна бића, приносите жртве неразумним стварима? Тиме постајете неразумнији од њих. И пошто моје речи беху тачне, они истога трена повероваше у Христа и кренуше за мном. Једно време ја сам у оближњем пољу имао башту ради братије која нас је посећивала. Њу је обрађивао неки сиромах. Једном се тамо привуче неки незнабожац да би покрао поврће. Пошто украде, он отиде кући, али то поврће није могао скувати три дана јер оно и у котлу беше исто онакво какво је и када је у башти. Тада тај човек, дошавши к себи, узе поврће и донесе га нама, молећи да му опростимо грех, рекавши да ће постати хришћанин. Тако се и догоди. У то време дође нам и нека братија са стране, те њих угостисмо оним поврћем што нам га онај човек донесе. Након јела, заблагодарили смо Господу на двострукој радости: на спасењу једног човека и на насићењу братије која нам дође у госте."

О авви Сурусу

/о њему казује Руфин, Histor.monach.,cap.X/

Једном се стретоше авва Сурус, авва Исаија и авва Павле, људи побожни и подвижници, да би заједно посетили великог исповедника, авву Анувију. Он је живео од њих на удаљености од три дана хода. И рекоше један другоме: нека сваки од нас покаже свој начин живота. Авва Сурус рече: „Молим од Бога дар, да силом Духа лако стигнемо.“ И тек што се помоли, истог трена се појави готов брод и дуну повољан ветар, и у трену ока они се нађоше на месту на које су желели да стигну, и ако су пловили узводно.

О авви Исаији

/о њему казује Руфин, ѿм. дело, 10. глава/

Исаија им рече: „Шта је необично, браћо, ако нас сретне човек који ће нам испричати живот свакога од нас?“

О авви Павлу

/о њему казује Руфин, ѿм. дело, 10. глава/

Павле им рече: „А ако је Бог и нама открио да ће кроз три дана к себи узети Анувију?“ Када они дођоше до места где је живео Анувије, он им изађе у сусрет и поздрави их. А Павле му рече: „Испричај нам своја славна дела, јер ћеш прекосутра отићи Богу.“

О авви Анувију

/о њему казује Руфин, ѿм. дело, 10. глава/

Анувије им рече: „Благословен Бог који је и мене обавестио о томе, као и о вашој посети и о вашем животу.“ Пошто исприча о подвизима свакога од њих, он им поче казивати и о својим, рекавши: „Од како сам почео исповедати на земљи име Спаситеља, лаж не изађе из уста мојих, нити се храних земаљском храном, него ме је анђео Господњи свакодневно хранио

небеском храном /Руфин овако наводи речи Анувија: „Од њоџ времена, када сам ја у љоњењу исиоведио име Сјасишеља нашеџ, насјојао сам, да ѡсле исиоведанња исиине, лаж никада не изађе из усјиа мојих и да, заволевши небеско, не волим ишиа земно. И блаџодаи Госјодња у шом ми је ѡмаџала, јер ѡри њеном садејсиу ја нисам имао ѡијребе ни за чиме земним. И сваку храну, коју бих ѡжелео, Он ми је давао служењем анђела Њеџових.“- *Hist.monach.,car.XI*. Нити у срцу моме узрасте жеља за нечим осим за Богом; нити Бог ишта сакри од мене што се збива на земљи; нити светлост зађе очима мојим: нисам дању спавао, нисам се ноћу одмарао тражећи Бога, и анђео увек беше поред мене, показујући ми силе света. Светлост мога ума није се гасила; све што сам молио од Господа, одмах сам добијао. Често сам виђао мноштво анђела како стоје пред Богом. Видео сам ликове праведника, мноштво мученика, видео сам како сви они прослављају Бога. Видео сам Сатану, предатог огњу. Видео сам његове слуге у мукама. Видео сам праведнике како се вечно радују.” Пошто у току три дана исприча то и још много других ствари, авва се упокоји. Анђели и ликови мученика прихватише његову душу и узнесоше је у небо, док братија гледаше и слушаше њихово појање.

О авви Јелину

/о њему казују: Созомен, ѡм.дело, 6. књиџа, 28. џлава;

Никифор, ѡм.дело, 11. књиџа, 34. џлава;

Касиодор, ѡм.дело, 8. књиџа, 1. џлава/

Авва Јелин, који се још од детињства подвизавао у добродетељи, доносио је братији у суседству огањ у недрима, подстичући их да напредују у показивању чудеса, говорећи: „Ако се ви истински подвизавате, онда покажите чудеса добродетељи.”

Када једном беше у пустињи, он пожели да једе мед, и одмах он нађе саће под каменом, и рече: „Иди од мене, разуздана жељо, јер написано је: по духу ходите, и жеље телесне не извршујте (Гал. 5, 16)”, и оставивши саће, отиде одатле.

Једном, пошто је провео три недеље у пустињи постећи, он наиђе на разбацано воће и рече: „Нећу да једем нити да дотакнем ово воће, да не бих саблазни брата свога, душу моју, јер написано је: не живи човек само о хлебу (Мт. 4, 4)”. Постивши још седам дана, он на крају задрема, и у сну му се јави анђео Господњи те му рече: „Устани и једи што нађеш.” Авва уста, и погледа око себе и виде извор и око њега много биља са плодовима. Он узе воде и плодове, причајући касније да никада ништа слаће није јео у животу. Нашавши ту и малу пешчеру, он у њој проведе неколико дана без хране. Када најзад осети потребу за храном, он клекну и поче да се моли, и одмах му беку изнета разноврсна јела и врућ хлеб, и маслине и разно воће.

Једном приликом он посети своју братију, и пошто им даде поуку о много чему, пожуре у пустињу носећи са собом неке потребне ствари. А када угледа дивље магарце како пасу, рече: „У име Христово нека приђе један од вас к мени и нека понесе ово моје бreme.” И заиста, притрча једно магаре, авва стави бreme на њега и узјаха, те за један дан стиже у своју пешчеру. А када је ставио хлеб и воће на сунце, дођоше неке звери на извор, а видевши хлеб почеше да га једу, али како га додирнуше, одмах су угинуле.

Једне недеље он дође неким монасима на богослужење, и рече им: „Зашто се данас нисте окупили на богослужење?“ А ови рекоше да није дошао свештеник који живи са друге стране реке. Авва рече: „Ја ћу отићи и позваћу га.“ Монаси рекоше да је немогуће прећи реку јер је дубока, а такође рекоше да има и огроман крокодил, који је до тада убио много људи. Али, старац без оклевања крену, а онда приђе звер, он јој се попе на леђа и пређе тако на другу обалу. Када је нашао свештеника, замоли га да не оставља братију без службе Божије. Свештеник, видећи старца у одећи са мноштвом закрпа, упита га одакле му одећа и дода: „Брате, како је предивна одећа твоје душе!“ И дивећи се његовој смирености и сиромаштву, он пође са њим на реку. Када не нађоше чамац, авва поче да дозива крокодила, и звер одмах дође и старац јој стаде на леђа. Свештеник, видећи крокодила побеже. Изашавши на другу обалу, старац позва крокодила и рече му да треба да умре због душа које је погубио, и звер тога часа паде и издахну. Авва проведе код братије три дана, и за сво то време учио их је заповестима, и откри им тајне жеље свакога од њих. Један је говорио да пати од блудних мисли, други да пати од сујете, трећи да пати од охолости, четврти да пати од гњева... Старац једнога називаше кротким, другога мирољубивим; код једнога изобличаваше пороке, код другога је хвалио добродетељи. Слушајући то, они су се чудили и говорили да је заиста тако. Затим им он рече: „Спремите поврће, јер данас ће нам доћи много браће.“ И заиста: док су они спремали поврће, дођоше браћа и поздравеше се.

Један од ове братије, желећи да са аввом живи у пустињи, молио га је за то. А када му старац рече да он неће бити у стању да поднесе искушења демона, овај поче да тврди да ће све поднети. Авва Елин га прими и нареди му да живи у другој пешчери. Демони га најпре смућиваху разним помислима препуним срама; затим, нападоше га и почеше да га даве. Он истрча из пешчере и исприча авви шта се десило, а старац, обележивши прстом то место, нареди му да се ту подвизава без страха.

Једном, када им је у пешчери понестало хлеба, дође анђео у виду монаха и донесе им храну. Другом приликом, тражило га је десет монаха, и лутали су седам дана по пустињи без хране. Старац их нађе и рече им да се одморе у пешчери. Када они рекоше да би узели хране, а он немајући чиме да их понуди, рече: „Моћан је Бог да у пустињи приготиви трпезу.“ И док су се они молили, пред вратима је стајао младић који је држао велику котарицу са хлебом и маслинама. Примивши то, они једоше, захваљујући Господу, а младић постаде невидљив.

Пошто нам авва Копрје исприча то, и још много другог, и с љубављу нас дочека, он нас одведе у свој врт и показа нам палме и друга дрвећа са плодовима, која је он посадио, потакнут вером сељака, којима је рекао да и пустиња може доносити род онима који имају вере у Господа. „Јер, говорио је авва,- када сам видео да су они посејали песак и поље им роди, тада и сам тако поступић.“

О авви Апелису, свештенику

/о њему казују: Созомен, ѿм.дело, 6. књиџа, 28. џлава; Никифор, ѿм.дело, 11. књиџа, 34. џлава;

Касиодор, ѿм.дело, 8. књиџа, 1. џлава/

Видели смо и другог свештеника, у горњим крајевима, предивног монаха, по имену Апелис. Он је најпре био занатлија (лимар), а затим се предаде подвижништву. Једном, када му дође ђаво у облику жене, а он је у том тренутку правио неке ствари од бакра за монахе, он узе руком врели метал из ватре, и тој утвари испржи сво лице и тело. И од тог догађаја, Апелис у руке узима врели метал, као да је хладан. Он нас љубазно дочека, и ево шта нам је рекао о богоугодним људима који су били са њим, а који су и сад живи.

О авви Јовану

/о њему казује Руфин, *Histor. monach.*, cap. XV/

Казивао нам је да у тој пустињи живи један брат по имену Јован, који није човек нашег века јер својим добродетељима он превазилази све садашње монахе. Њега скоро нико не може пронаћи, јер стално иде са места на место у пустињи. Он је најпре три године стајао под једном стеном, непрекидно се молећи. За сво то време никада није сео, нити легао да спава, него је стојећи мало дремао. Недељом би узимао свете тајне Христове које му је доносио свештеник, и то му беше сва храна. Једном приликом демон узне на себе обличје свештеника, па дође к старцу, правећи се да жели да га причести. Али блажени Јован га препозна, и рече: „Оче сваке обмане и свакога лукавства, непријатељу сваке правде, ти не само да не престајеш обмањивати душе хришћана, него се усуђујеш ругати и тајнама Христовим.“ Ђаво му одговори: „Умало те не преварих, јер сам тако обмануо једнога од твоје братије и, лишивши га разума, доведох га до лудила. Многи су се праведници силно молили за њега и једва га повратеше памети.“ Рекавши то, демон отиде.

Када се њему, од дугог стајања, ноге израњаваше и почеше се гнојити, јави му се анђео, и дотакавши се његових усана, рече: „Господ ће бити твоја истинита храна, а Дух Свети твоје истинито пиће. За сада је теби доста духовног пића и хране, да их, због пресићености, не би избацио из себе,“ и исцеливши га, рече му да иде са тог места. После тога поче ићи по пустињи, хранећи се биљем, а у недељом је долазио на пређашње место ради причешћа светим Тајнама.

Измоливши од свештеника мало палминих грана, хтео је да прави ужад за стоку. Када неки богаљ хтеде да крене к старцу ради исцељења, само што узјаха магаре и дотаче се ужета које је сплео старац, истога часа оздрави.

Понекад је авва болесницима слао благослов, и они би се одмах ослобађали болести. Једном му би откривено о његовим манастирима, да неки од монаха не воде правилан живот. Тада им он преко свештеника написа писмо, да неки од њих живе у лењости а да се други старају о добродетељима. И показа се да је заиста тако. Он написа Оцима да неки од њих не брину о спасењу братије, а неки од њих да их брижно одвраћају од зла. При томе он је објавио каквих су казни достојни једни, а каквих почести су достојни други. И још, позивајући једне ка савршенијем животу, он их је подстицао да од чулнога прелазе к духовном, јер је време да започну живети таквим животом. „Јер,- говорио је,-

не треба да заувек останемо деца, него треба да узрастамо ка савршенијим схватањима, да достигнемо узраст одраслог човека и да стекнемо највеће добродетели." То, и многе друге ствари, казивао нам је отац о авви Јовану, али све то, због своје чудесности, ми нисмо записали, не зато што то није истинито, него због неверја неких. Ми смо потпуно убеђени у истинитост свега, јер су нам исто причали многи и велики људи, који су све то својим очима гледали.

О авви Пафунтију

/о њему казује Руфин, *Histor. monach.*, cap. XVI/

Видели смо и друго место, где је живео отшелник Пафунтије, човек који беше велики у добродетелима, а који се недавно представио у околини Ираклије Тиваидске. О њему су многи људи много казивали. После дугог подвига Пафунтије замоли Бога да му открије коме је од светих подвижника сличан. Јави му се анђео и рече: „Сличан си једном свирцу на фрули који живи у граду." Пафунтије похита том човеку и распитиваше се о његовом животу. Тај свирац му рече (што беше и истина) да је он човек веома грешан, да је пијанац, блудник и да је тек недавно престао да буде разбојник и да постаде свирац. А када га Пафунтије поче детаљно испитивати какво је добро учињено, овај му рече, да он не зна за никакво добро осим што је једном, док је био разбојник, једне ноћи спасао неку девојку хришћанку од разбојника који су хтели да је силују, па је онда врати у њено село. „Другом приликом,- настави да прича свирац,- срео сам једну лепу жену како лута по пустињи, бежећи од градоначелникових слугу и судија због дугова свог мужа, и оплакује своју судбину. Упитао сам је зашто плаче, а она ми рече да је ништа не питам, нити да се распитујем о њеној невољи, па ми предложи да је узем као слушкињу. Сажалих се на њу, доведох је у скровиште и дадох јој триста златника и испратих је до града. Тим новцем ослободих и њу, и мужа и децу."

Пафунтије му рече: „Ја не знам да сам ишта слично урадио у своме животу, али си ти, свакако, слушао за мене да сам чувен по подвижништву, јер нисам у лењости провео свој живот. А Бог ми откри о теби да ти ниси ништа мањи по добрим делима. Када се Бог тако брине о теби, брате мој, ти немој занемарити своју душу." Свирац тог часа баца своју свиралу и пође за старцем у пустињу. И ту се према својим могућностима подвизаваше три године, проводећи дане свога живота у славословљима, молитвама, и тако пређе на небо и упокоји се приборан у ликове светитеља и праведника.

Пошто посла Богу овог усрдног подвижника добродетели, авва Пафунтије поче живети још савршенијим животом, и опет замоли Бога да му открије коме је од светитеља сличан. И опет њему дође глас с неба: „Ти си сличан старешини суседног села." Пафунтије онда крену у то село и када закуца на врата старешине, овај изађе, и по обичају, прими госта. Оправши му ноге, он спреми трезу и понуди га да једе, али Пафунтије га поче испитивати за његова дела. Старешина му рече да је он човек грешан и недостојан и самог имена монашког. Пафунтије је упорно настојао да му овај све каже, што овај и учини: „Ја нисам имао потребе да ти казујем о својим делима, али пошто си дошао по вољи Божијој, рећи ћу ти: већ је тридесета година како сам се одвојио од жене, пошто сам са њом проживео три године и добих сина са њом. До дана данашњег нисам напуштао гостопримство и нико од сељана се

не може похвалити да је пре мене угостио дошљака. Сиромах или странац не излазе из мог дома празних руку, него добију што им је потребно за пут. Нисам пропустио да пружим утеху сиромасу, никоме нисам био пристрасан на суду, туђи плодови нису ушли у мој дом, у сваком непријатељству ја сам био миротворац, нико није корио моју децу за недоличне поступке, стада моја никада нису дирала туђе, нисам први сејао своје њиве него сам се користио оним што је преостајало, нисам допуштао да богаташ тлачи сиромасу, целог живота никога нисам увредио, нити сам против кога изрекао рђав суд. Ето, колико се сећам, то сам чинио по вољи Божијој.” Чувши за добродетели тог човека, Пафунтије га загрли и рече: „Нека те благослови Бог са Сиона, и видећеш добра јерусалимска. Теби недостаје главна добродетель: премудро знање о Богу, које не можеш без напора стећи, ако се не одрекнеш света и не узмеш крст и не кренеш за Спаситељем.” Када то чу, овај човек се не осврну на своје имање, него крену за авмом у гору. Када дођоше до реке и не нађоше чамац, Пафунтије му нареди да прегазу реку коју на том месту нико није прегазу јер беше дубина. А они, обојица, прегазу реку, и вода им увек беше само до појаса. Тада Пафунтије остави тог човека на једном месту, а сам, удаљивши се од њега, молио се Богу да постане бољи од ових људи. После неког времена Пафунтије виде како анђели узеше душу онога човека, славећи Бога и казујући: „Блажен је онај кога си изабрао и примио; настаниће се у дворовима Твојим” (Пс. 64, 5). А светитељи одговараху и клицаху: „Мир је многи љубитељима закона Твог” (Пс. 118, 165). Тада Пафунтије дознаде да се овај човек упокојио.

Настављајући да се неуморно моли Богу, и да још силније осети, Пафунтије опет замоли Бога да му открије коме је он сличан. И опет му рече глас Божји: „Ти си сличан трговцу који тражи добар бисер. Него, устани и не оклевај; с тобом ће се срести човек коме си сличан.” Сишавши са горе, он виде једног трговца из Александрије /Созомен, „Црквена Историја”, 6. књига, 31. глава; Никифор, „Црквена Историја”, 11. књига, 38. глава/, човека побожног и христољубивог, који је трговао са двадесет хиљада златника, који је имао сто лађа, и сада се враћао из Горње Тиваиде. Он је све своје имање и све приходе од трговине раздавао сиромасима и монасима, а овога пута, са својим синовима, носио је Пафунтију десет врећа поврћа. „Шта је то, пријатељу?”- упита га Пафунтије. А тај човек му рече: „То су плодови трговине који се приносе Богу ради окрепљења праведника.” Пафунтије га онда упита да ли жели да постане монах, а када овај рече да то заиста жели, авва одговори: „Докле ћеш се бавити земаљском трговином? Остави то другима, а сам, док је време благопријатно, пођи за Спаситељем, пред кога ћеш за извесно време изаћи.” Трговац, не оклевајући ни мало, нареди својим синовима да све што је преостало, разделе сиротињи, а сам отиде у гору, затвори се на оном месту где су се пре њега подвизавала она два човека, и непрестано се мољаше Господу, и заиста, након неког времена он напусти своје тело, и постаде житељ Неба.

Пафунтије, када остаде сам, немајући више снаге да се подвизава, поче одлазити душом, а онда дође анђео и рече: „Хајде и ти, блажени, у вечна насеља, јер пророци дођоше да те приме к себи. То ти раније не би откривено, да се не би погордио, и да се не би на тај начин лишио својих заслуга.” Пошто проживе још један дан, и пошто је разговарао са неким свештеницима који, по откривењу Божијем дођоше к њему, Пафунтије се упокоји. Свештеници су

јасно видели како га примише ликови праведника и анђела који су славили Бога.

О мученицима: Аполонију и Филимону

У Тиваиди је био и монах по имену Аполоније. Он би удостојен многих чудеса због свога узвишеног живота, а такође би удостојен и ђаконског чина. Пошто у свим добродетељима беше превазишао многе који се прославише у време гоњења, он је храбрио исповеднике Христове, док и сам није био ухваћен и заточен у тамници. Ту су му долазили најбезобзирнији незнабшци и казивали пред њим силне погрде и богохулства. Међу њима беше и неки музичар, човек који је био чувен по својим злоделима. Он приђе Аполонију и поче га вређати, називајући га безбожником, насртљивцем, варалицом. Говорио му је да га сви људи мрзе и да што пре треба да умре. Аполоније му рече: „Нека се Господ смилује на тебе, човече, и нека ти се не упише у грех то што си рекао.“ Када то чу тај музичар, а коме беше име Филимон, он би поражен до дубине душе Аполоновим речима. И он одмах похита суду, стаде пред судију и рече му пред народом: „Неправду твориш судијо, мучећи богољубиве и невине људе. Јер хришћани ништа рђаво не чине и не казују, него и непријатеље своје благосиљају.“ Слушајући га, судија је прво мислио да се Филимон шали, али када овај настави, судија му рече: „Ти си полудео, човече! Помутио ти се разум!“ „Нисам полудео, неправедни судијо, - рече Филимон, - ја сам хришћанин!“ Тада судија, заједно са народом, покуша да га придобије разним ласкањима, али видећи да је чврст у вери, стави га на разне мукe. Тада судија нареди да се доведе Аполоније, и вређаху га на разне начине, а онда нареди да га туку. Аполоније рече: „Ја бих желео, судијо, да и ти, и сви овде присутни следите моју заблуду.“ Када то рече, судија нареди да и њега и Филимона баце у огањ на очиглед народа. Када су били у пламену, блажени Аполоније узвикну ка Господу, да чује и сав народ и судија: „Немој предати зверима душу која се исповеда Теби, (Пс. 73, 19) него нам јавно покажи себе.“ И гле, спусти се бели облак, препун росе, те покри њоме мученике и погаси ватру. Запањени народ и судија узвикнуше: „Један је Бог хришћански!“ Али неки пакосник о свему томе извести градоначелника Александрије, а овај одреди грубе и сурове стражаре да у оковима пред њега доведу судију и Филимона, а са њима и Аполонија и неке друге исповеднике. Током пута, на Аполонија сиђе благодат, и он поче поучавати војнике, а када се њихова срца отворише и повероваше у Спаситеља, сви се у један глас на суду пријавише као хришћани. Видећи непоколебљивост њихове вере, градоначелник нареди да сви буду бачени у море, а то за њих би и симбол крштења и страдање за Христа. Њихови рођаци тела су нашли уз обалу, и све их заједно сахранише у једну гробницу, где се и данас дешавају велика чуда.

Таква благодат беше у Аполонију, да шта је год молио од Бога, то је и добијао, јер толико га Спаситељ поштоваше. И ми видесмо њега и друге који са њиме пострадаше, и молили смо се много током њиховог страдања. А после, поклонивши се Богу, целивасмо њихова тела у Тиваиди.

О авви Диоскору, свештенику

/о њему казују: Созомен, ѿм. дело, 6. књиџа, 28. џлава; Никифор, ѿм. дело, 11. књиџа, 34. џлава;

Касиодор, ѿм. дело, 8. књиџа, 1. џлава/

Видели смо и другог свештеника у Тиваиди, по имену Диоскор, који је био Отац стотину монаха. Када су се они спремали да приступе светим Тајнама, он им је говорио: „Пазите да се неко од вас ноћу, ко је имао нечисте снове, не дрзне и као такав да приступи светим Тајнама. Такође пазите да нико не заспи уз нечисте маштарије. Што бива без сањарења, бива не по произвољењу човека, него само од себе и без учешћа воље, јер долази од природе, од изобиља бића и зато се не уписује у грех. Сањарења зависе од слободне воље и сведоче о нечистоти душе. Зато је монах дужан да и закон природе побеђује, и да се не предаје ни најмањој телесној нечистоћи, већ треба да изнурава своје тело и да му не допушта предаха. Настојте да своје тело изнуравате постом, иначе ће у супротном оно у вама будити нечисте жеље. Монах никада не треба да допусти да га дотакну такве жеље јер, чиме ће се разликовати од оних који живе у свету? Ми често виђамо да се и мирјани уздржавају од задовољстава ради телесног здравља или из неких других побуда. Зар не треба онда и монах да се брине о здрављу душе, ума и духа?“

О нитријским монасима

/Руфин, *Hist. monach., cap. XXI*. Созомен о Нитрији најомиње следеће: „Ту области називају Нитрија (*νιτριον*, то *λιτριον* – нитрон, шалиитра) јер је ѿо меситс џде добијају (јраве) шалиитру. Тамо је и велики број монаха, ѿу је и око ѿдесет манаситира, ѿвезаних међу собом, мада су неки монаси живели у ѿиштитијежићу а неки у усамљеностии“-. „Историја Цркве“, 6. књиџа, 3. џлава/

Дођосмо у Нитрију, где видесмо многе отшелнике. Неки од њих су из тих крајева, а други су дошли из разних области. Једни друге превазилазе у врлинама и ревносно се надмећу у подвижништву, показујући небројене добродетељи. Неки од њих су се подвизавали у созерцавању а други практичним врлинама. Неки од монаха, видећи да долазимо кроз пустињу, изађоше нам у сусрет, а када дођосмо, одмах нам опраше ноге, трећи нам очистише одећу, понудише нас јелом. Неки нас поучише у добродетељи, а неки у созерцању и богопознању. Сваки од монаха се трудио да нам буде од користи. И ко ће исказати њихове врлине, када је немогуће говорити о томе? Они живе у пустињи, и келије су им на таквом растојању да се једва могу видети. Сви живе засебно, у затворништву, а једино се суботом и недељом окупљају у храму и примају један другога. Многи од њих по три или четири дана не излазе из својих келија, тако да један другога виде само на црквеним сабрањима. Неки од њих на сабрања долазе са удаљености од три или четири миље ѿомиње се мера за дужину *σμελον*, која означава дужину од 1000 корака/. Међу њима је таква љубав, а такође и према осталој братији, да, ако би неко изразио жељу да се спасава заједно са њима, свако би похитао да му уступи своју келију да буде у њој.

О авви Амонију

/Руфин, Hist.monach., cap.XXIII/

Тамо смо видели и једног авву, по имену Амоније. Он је имао келије, дво-риште, бунар и све остало што је било потребно. Када би му дошао неки брат који жели спасење, и рекао му да му нађе келију за становање, Амоније би одмах отишао, наредивши брату да остане у његовој келији све дотле док он за њега не нађе добро обитавалиште. И пошто би оставио брату своје келије, он је одлазио далеко и затварао би се у некој малој келији. Ако би се окупило много оних који су желели да се спасавају, он би сакупио братију, и тада би један доносио камење, други воду, трећи би правио плато, и келије би биле направљене. Оне који су требали да живе у тим келијама, братија је позивала за заједничку трпезу, и док су они били за трпезом, сваки од братије, напунивши хлебом и осталим намирницама свој монашки милот или котарицу, односио би то у нове келије, да нико не сазна ко је шта донео. А када би увече дошли они који су требали да се подвизавају у новим келијама, налазили би у њима оно што им је било потребно. Многи од тамошњих Отаца нису јели хлеб, нити воће, нити зеље (поврће). Неки од њих нису спавали по читаву ноћ, него су седећи или стојећи проводили време у молитви, све до свитања.

О авви Исидору

/о њему казују: Сокраїѣ, ѿм.дело, 6.књиѣа, 9.ѣлава; Созомен, ѿм.дело, 6.књиѣа, 28.ѣлава и 8.књиѣа, 12. и 13. ѣлава; Никифор, ѿм.дело, 8.књиѣа, 34.ѣлава/

У Тиваиди смо видели и манастир авве Исидора, који беше ограђен великим каменим зидом. У том манастиру је било око хиљаду монаха. Унутра је био и бунар, и баште, и све што је било потребно, јер нико од монаха није излазио изван манастира. Ту је један свештеник био и вратар који никоме није допуштао да изађе а нити да уђе, осим ономе ко је изразио жељу да у манастиру остане до упокојења. Странце који би долазили у манастир, он је примао и угошћавао у малој гостопримници која је била уз капију, а следећег јутра их је благосиљао и испраћао на пут. Из манастира су излазила само два свештеника, који су управљали пословима братије, и доносили у манастир оно што им је било потребно. Свештеник, који је био вратар, говорио нам је да су сви, који живе у манастиру, заиста свети угодници, да многи чине чудеса, и да нико од њих није био болестан све до смрти. Када би некоме наступило време упокојења, он је о томе казивао братији а онда, легавши на одар, предао би душу Господу.

О Амону

/Руфин и Сокраїѣ Схоласїѣик овоѣ монаха називају Пиамон: Руфин, ѿм.дело, 32.ѣлава; Созомен, ѿм.дело, 6.књиѣа, 28.ѣлава; Никифор, ѿм.дело, 11.књиѣа, 35.ѣлава/

Постоји још једна пустиња у Египту, у приморју, али је она веома неприступачна. У њој се подвизавају бројни отшелници. Она се налази у близини града Диолка. Тамо смо срели свештеника, по имену Амон, човека неизре-

циве смерности и који је био удостојен многих виђења. Једном, за време службе Божије, он је видео анђела Господњег како стоји с десне стране Жртвеника, означава братију која прилази светим Тајнама и записује њихова имена у неку књигу. А имена оних који не дођоше у храм, анђеоло избориса и ти се за тринаест дана упокојише.

Авву Амона су демони много и често мучили, и доводили су га до такве изнурености, да није могао стајати пред светим Жртвеником и приносити свете Дарове. Али тада му се јављао анђеоло Господњи и, узимајући га под руку, враћао му је снагу и он је био поново здрав.

О авви Јовану

*/о њему казују: Руфин, ѿм.дело, 30. глава;
Созомен, ѿм.дело, 6. књига, 28. глава/*

У Диолки смо видели и авву Јована, који је био настојатељ више манастира. Он је имао велику благодат и лично је на Авраама, а браду је имао као Аарон. Чинио је многа чудеса и исцељења. Исцељивао је многе који су патили од одузетости и оне који су патили од болести зглобова /„подагре“, гихт/.

О авви Питириону

/о њему казује Никифор, ѿм.дело, 9.књига, 14.глава/

У Тиваиди смо видели једну високу гору, која се налази поред реке, и која беше веома негостољубива и стеновита. Тамо, у пећинама, живели су монаси, а њихов настојатељ је био Питарион, један од Антонијевих ученика, трећи од оних који су били на овом месту. Он је изгонио демоне, и често је чинио и друга чуда јер, заузевши место Антонија и његовог ученика Амона, он од њих прими у наслеђе и њихове благодатне дарове. Он је дуго разговарао са нама о многим стварима, али је нарочито казивао о разликовању духова, и како неки од њих непрекидно мотре на наше страсти и често их претварају на зло. „Зато, децо,- говорио нам је Питирион,- ко хоће да изгони демоне, треба најпре да покори страсти; јер ко какву страст победи, таквог демона и изгони. Треба постепено да покорите страсти, да бисте изгнали демоне тих страсти. На пример, демон изазива стомакоугађање и ако дакле, савладате стомакоугађање, изагнаћете и његовог демона.“ Овај подвижник је јео два пута недељно, у недељу и у четвртак, и то чорбу од брашна и, навикнут на њу, он није могао узимати другу храну.

О авви Евлогију, свештенику

*/о њему казују: Руфин, ѿм.дело, 14. глава; Созомен, ѿм.дело, 6.књига,
28.глава; Никифор, ѿм.дело, 2. књига, 34. глава; Касиодор, ѿм.дело,
8.књига, 1. глава/*

Видели смо и другога свештеника, по имену Евлогија, који за време приношења светих Дарова добијаше такву благодат виђења (познања), да је знао мисли свакога монаха који је приступио светим Тајнама. Догађало се да неке монахе, који су хтели да приступе Жртвенику, он задржи, говорећи им: „Како се усуђујете да приступите светим Тајнама, кад имате тако рђаве помисли?

Ето, ти си ноћас имао нечисту и блудну мисао.” „Понеки,- говорио је авва,- мисли у својој души да нема разлике у томе, да ли ће неко грешан или праведан приступити светим Даровима. Понеки са сумњом приступи светим Даровима, мислећи: да ли ће ме они осветити када им приступим? Зато, удаљујте се за неко време од светих Тајни, и од срца се покајте, да би сте добили отпуштење грехова и постали достојни заједнице са Христом. Ако најпре не очистите своје мисли, не можете приступити благодати Христовој.”

О авви Серапиону, свештенику

Го њему казује Руфин, Hist.monach.,cap.XVIII /

У Арсинотијском крају смо видели свештеника, по имену Серапион, који је био настојатељ неколико манастира и игуман великог братства, које је бројало око десет хиљада душа. Братство је обрађивало велику економију. За време жетве сви су они доносили авви своје плодове које су добијали уместо плате за жетву, сваки по сто и шездесет ока жита. И све је то авва употребио на помоћ сиромасима, и тако нико у околини није трпео од оскудице. Он је такође жито слао и у Александрију, тамошњој сиротињи. Сви поменути Оци, који живе по Египту, не занемарују то, него од зараде братије шаљу сиротињи у Александрију по пуне лађе жита и одеће, јер међу братијом ретко ко трпи оскудицу у томе.

О Посидонију

Дела Посидонија Тивејског, човека искусног и истрајног у подвижништву, тако су бројна да их је немогуће испричати. Он је био тако кротак и тако велики подвижник, и тако незлобив, да ја не знам да ли сам икада видео таквог човека. Ја сам са њим живео око годину дана, док се он подвизавао у Витлејему, са оне стране Пименије. За то време видео сам многе његове добродетељи. Једнога дана он ми ово исприча о себи: „У месту званом Порфирит, живео сам годину дана, и током те године не сретох човека, нити сам чуо људски глас, нити окусих хлеба, него сам се хранио малим датулама и дивљим травама, када бих их нашао. Једном, када ми несташе хране, изађох из пешчере са намером да одем до првог насеља. И пошто сам путовао цео дан, био сам далеко од пешчере једва две миље. И тада, осврћући се око себе, угледах неког коњаника у војничком оделу који је на глави имао шлем у облику тијаре (венца). Претпостављајући да је то војник, ја пожурих натраг у своју пешчеру и, ушавши у њу, нађох корпу са грољем и свежим смоквама. Узех их са радошћу, и проживех у пешчери два месеца хранећи се овом пријатном храном.”

У Витлејему Посидоније учини чудо: једна трудна жена имала је у себи нечистог духа, и када настаде време да роди, она се мучила јер је силно сатираше нечисти дух. Тада њен муж отиде к Посидонију и замоли га да дође у његов дом. Пошто отидосмо и ми са њиме, он поче да се моли, а и ми са њим. После дуге молитве он истера духа. Тада устаде и рече нам: „Молим вас, сада се ви помолите јер када нечисти дух изађе, треба да се деси неки знак, да би се уверили да је он заиста изашао.” И гле, изашавши одмах, демон до темеља поруши цео зид у дворишту. А такође и та жена, која пре тога није говорила шест година, пошто демон изађе из ње, лако се породила и поче говорити.

О Серапиону

Бејаше неко, по имену Серапион, родом из Египта, назван и Синдонит, јер никада ништа није носио осим синдона (ланене одеће). Он је себе свагда лишавало свега, због чега је и назван бестрасним. Био је добро образован, а знао је напамет Свето Писмо. Од силне ревности ка речи Божијој, он није могао спокојно да борави у келији јер је с радошћу живео апостолским животом. Путујући свуда по свету, он се толико усаврши у подвигу сиромаштва, да је стекао потпуно бестрашће. Он се заправо и родио са таквом наклоношћу (јер код људи су разне наклоности а не и суштине). Оци казују да је он, узевши к себи за подвижника једног свог вршњака, продао себе у неком граду глумцима-незнабошцима за двадесет новчића (монета). Запечативши новац, он га је чувао уз себе. И остаде код њих, не једући ништа осим хлеба и воде, и непрестано проповедајући реч Божију, док глумце не преобрати у хришћане и не убеди их да напусте позориште. Оставши код њих, блажени Серапион најпре обрати самог глумца, а затим његову жену, и на крају сву породицу. Казују да је он свима, док га нису знали, прао ноге, а када се крстише, и када напустише позориште, ти људи почеше живети часно и побожно, веома поштујући Серапиона, говорећи му: „Брате, сада ми тебе пуштамо на слободу, пошто си ти нас ослободио од срамног робства.” Тада Серапион рече: „Пошто је то дело Божије, а ви сарађивали да се душе ваше спасу помоћу мене, показате вам сву тајну овога дела. Сажаливши се на ваше душе које су живеле у великој заблуди, ја, слободни подвижник, родом из Египта, радо сам себе продао ради вашег спасења, да би сте се ви ослободили великих грехова. И ја се радујем што је то Господ учинио кроз моју смиреност. Узмите свој новац, а ја ћу отићи да помажем другима.” Они су га преклињали, говорећи: „Ми ћемо те увек имати као оца и господара душа наших, само остани са нама.” Али пошто га нису могли наговорити, рече му: „Подели тај новац сиротињи, јер оно беше залог нашег спасења.” Серапион им одговори: „Поделите га ви, јер оно је ваше. Ја не раздајем сиротињи оно што је туђе.” После тога, они га молише да их посети барем кроз неко време.

Непрестано путујући, овај светитељ дође једном приликом у Грчку, и у току три дана које проведе у Атини, нико му не удели ни комад хлеба, а он новца није имао. Он, уз себе није имао ни торбу, ни милот, нити било шта другог осим ланеног платна којим се обавијао. Када наступи четврти дан, он силно огладне, па ставши на једној узвишици у граду, где се окуљају чиновници, поче запомагати: „Атињани, помозите!” Око њега се окупише они у филозофским огрчачима и они у радничким одежама, па га питаху: „Шта је са тобом, човече? Одакле си? Од чега патиш?” А он рече: „Ја сам по рођењу Египћанин, а по животу монах. Пошто сам напустио своју отаџбину, падох у руке неким лихварима. Двојица од њих оставише ме пошто сам измирио дугове, и нису имали разлога да ме туже, али ме трећи од њих не оставља, јер немам чиме да му платим.” Распитујући се о тим лихварима, људи су питали Серапиона: „Где су, и ко су ти људи који те узнемиравају? Покажи их, да ти помогнемо.” Тада им старац рече: „Од младости ме узнемирава среброљубље, похота и стомакоугањање. Од двојице сам се ослободио: од среброљубља и похоте, јер немам ни злата нити неко друго имање, и не наслађујем се задовољствима која су дело похоте. Зато ме страсти више не узнемиравају. Али, никако не могу да се ослободим стомакоугањања. Ето,

већ је четврти дан како нисам јео, а стомак ме попут суровог тиранина ужасно мучи, и тражи уобичајени дуг, који ако му не исплатим, неће ми допустити да живим." Тада неки од философа помислише да је он све ово намерно измислио, али му ипак дадоше мало новца. Примивши га, Серапион отиде у пекару, узео један хлеб и одмах напусти град, и више се у њега не врати. Тада философи сазнаше да тај човек заиста живи добродетелним животом.

О неком манихејцу

Пошто одатле отиде у Лакедемонску област, Серапион је чуо да је један од водећих људи у том граду манихејац, а такође да је добродетелан човек. Старац као и раније, продаде себе том човеку, и за две године је успео да њега и његову породицу одврати од јереси и да их присаједини светој Цркви. Они су га волели не као роба већ као свог рођеног брата, и веома су га поштовали, и заједно са њим су славили Бога. Пре неког времена, авва, пошто их довољно поучи у много чему, отиде од њих, вративши им новац за који је себе продао. И немајући ништа са собом, он седе у лађу као да је требао пловити за Рим. Гледајући Серапиона морнари су мислили да је он или већ платио за свој пут или уз себе има новца за трошак. Зато га без размишљања примише, и свако је мислио да је неко други узео његов пртљаг. Када су запловили, и беху на петсто стадија од Александрије, путници су почели да једу пред залазак сунца, а морнари су јели нешто раније. Видећи да Серапион не једе првог дана, они су мислили да му је мука од пловидбе. То исто мислили су другог, трећег, четвртог дана. Али петог дана, када су сви јели, видећи старца како седи, питали су га зашто не једе, а он им одговори да нема шта. Када су то чули, морнари се међусобно распитиваше један код другог ко је прихватио његов пртљаг. И када сазнаше да то нико није учинио, они га почеше грдити: „Како си ушао на брод када ниси платио? Како ћеш се издржавати на путу? Чиме ћеш платити пут?" Он им спокојно рече: „Немам ништа. Одвезите ме и избаците тамо где сте ме узели." А морнари му рекоше: „Што се љутиш. При оваквом ветру, хвала Господу за то, ми то не би учинили ни за сто златника. Пловимо према свом циљу, и извршићемо пут који нам предстоји." Тако Серапион остаде на лађи а морнари су га хранили све до луке. Када је стигао у Рим, авва се распита ко је у том граду најбољи подвижник или подвижница.

О Домнину

Између осталих он је срео и Домнина, Оригеновог ученика, човека славног у подвижништву. О њему се ширио глас да је учинио многа чудеса. Говорило се о њему да је његова постеља и након његове смрти исцељивала од болести. Сусревши се са њим, и поучивши се од њега (јер се овај човек одликовао и са нарављу и са образовањем и са речју и животом од других) Серапион се распита кога још ту има од подвижника, и дознаде за неку девојку која већ двадесет и пет година живи затворена у својој келији, и ни са киме се за то време није видела.

О римској девственици

Пошто овај славни човек сазнаде где се налази њен дом, отиде тамо и рече старици која је прислуживала: „Кажи девственици да један монах, по сваку цену, жели да је види.“ Старица му одговори да девственица већ дуго година никога није видела, али он јој рече: „Реци јој да се ја морам видети са њом, јер ме је Бог послао к њој.“ Али старица није хтела да послуша. Након три дана, он је најзад виде, и упита је: „Зашто седиш овде?“, а она му одговори да не седи, већ да путује. Старац је упита куда путује, а она одговори: „Богу моме“. Старац упита девственицу: „Да ли си жива или мртва?“ А она рече: „Верујем у Бога мог да сам умрла за свет, јер ко живи по телу неће отићи к Богу.“ Када то чу, авва јој рече: „Пошто је тако, онда ти, да би ме уверила да си умрла за свет, учини оно што ја будем учинио.“ Она му одговори: „Нареди ми оно што је могуће, и ја ћу учинити.“ Он јој рече: „Мртвоме, као што си ти, све је могуће осим безбожности.“ Затим јој рече: „Изађи и прођи светом.“ Она му одговори: „Ја нисам изашла из келије двадесет и пет година, како сада да изађем?“ Рече јој старац: „Зар ниси рекла да си умрла за свет. Зато, ако је тако, онда ни свет не постоји за тебе.“ Чувши то, она изађе, а када дође до једне цркве, и уђе у њу, рече јој блажени Серапион: „Ако истински хоћеш да ме потпуно убедиш да си умрла и да више не живиш да људима угађаш, учини оно што ја могу учинити, и тада ћеш ме заиста убедити да си умрла за свет.“ Девственица га упита шта да учини, а он јој рече: „Свуци са себе хаљине, и стави их на своје раме, и прођи кроз град, а ја ћу без стида исто тако ићи поред тебе.“ Девственица му рече да ће, ако то учини, саблазнити многе. „Шта се тебе тиче ако то буду рекли?—одговори старац, јер како рече, ти си умрла за њих. А мрвтога се не тиче када га неко прекореваш или исмеваш, јер он ништа не осећа.“ Тада му рече девственица: „Молим те, нареди ми да учиним било који други подвиг, и ја ћу учинити, јер још не дођох до тог степена, него се само молим да до њега доспем.“ Онда јој слуга Божји рече: „Сестро, не размеши се као да си светија од свих, и не хвали се као да си умрла за овај свет. Ето, сазнала си да си још жива и да људима угађаш. Ја могу бити мртвији од тебе, и могу делом доказати да сам умро за свет, јер се без страсти односим према њему: јер могу, не стидећи се и не саблажњавајући, учинити оно што сам теби наредио.“ Пошто је поучи тим речима и сломи њену гордост, блажени Серапион је остави савршеном и отиде од ње.

Такав је живот Серапиона бестрасног и сиромашног. Много предивних и чудесних дела, која се односе на бестрасност, учини овај угодник Божји. Од много таквих дела ми смо рекли о неколико, и обелоданили чистоту његовог живота. Овај подвижник се упокоји у шездесетој години живота, и би сахрањен у пустињи.

О Евагрију, знаменитом ђакону

Било би неправедно да се прећути о делима славног ђакона Христовог, Евагрија, човека апостолског живота. О томе је потребно казивати ради поуке читаоцима и ради славе добротe Спаситеља нашег. Почећу казивање од времена како је он ступио у монаштво, и како је, пошто се подвизавао достојно својих завета, упокојио у својој педесет и четвртој години, у

пустињи, по речима Писма, усавршивши се за кратко време, и испунивши многе године, јер душа његова беше угодна Богу (Прем. Сол. 4, 13-14).

Он је био родом из Понта, из града Ибор. Отац му беше свепштеник, а свети Василије (Велики), епископ Кесарије, произведе га за чтеца цркве у Аргону. После упокојења светог Василија, свети Григорије, епископ Ниски, брат епископа Василија, човек апостолске славе, веома mudar, бестрасан и врло образован, видевши способности Евагрија, рукоположи га за ђакона. Када би велики Сабор у Цариграду, епископ Григорије, остави ђакона Евагрија код блаженог епископа Нектарија, као највештијег у оповргавању свих јереси. И он поче у великом граду, са младалачким жаром, сузбијати својим проповедима сваку јерес. Догоди се да он, кога је поштовао цео град због његове изванредне честитости, би рањен страсном љубављу према једној жени, како нам сам причаше касније о томе, онда када се беше ослободио тога искушења. Та жена га заволе, а она беше из веома познате куће. Бојећи се Бога и стидећи се своје савести, и представљајући себи срамоту нечасног дела и злурадост јеретика, Евагрије се силно молио и преклињаше Бога да спречи женину намеру, која, распаљена похотом, махнито је желела да га увуче у грех. И поред тога што је желео да се удаљи од ње, он није могао, јер су га везивале њене дражи. Убрзо након молитве, којом је успео да одврати себе од пада у грех, пред њега дође анђео Господњи у обличју војника и шчепа га и баци у тамницу, а гвозденим ланцима му веза врат и руке. И они, који тобож, долажаху к њему, нису му рекли зашто је то тако учињено. Он, мучен савешћу, мислио је да је то учињено због жене, и чинило му се да га је муж те жене пријавио судији. Он беше на страшним мукама док се на другима вршило ислеђивање и док су их мучили за такав преступ. После тако великог страха и мука, анђео Господњи, који га тако силно уплаши виђењем, узео себе обличје пријатеља који му долази у посету и изгледаше веома поражен и ожалашћен што је његов пријатељ у оковима, те му рече: „Господине ђаконе, зашто си тако срамно затворен међу овим осуђеницима?” Евагрије рече да не зна, али да мисли да је то због тога што је љубоморни трибун дознао за њега и жену, те да је поткупио судију. Тада му рече анђео: „Хоћеш ли да послушаш савет свог пријатеља? За тебе није корисно да останеш у овом граду.” Евагрије му рече: „Ако ме Бог ослободи ове напасти, и ти ме после тога будеш видео у Цариграду, знај да с правом трпим ову казну и да заслужујем још већу.” Пријатељ му рече: „Ако је тако, ја ћу донети Јеванђеље, а ти се закуни да ћеш отићи из града и старати се о својој души, па ћу те ја избавити из ове напасти.” Евагрије рече: „Молим те, заклећу се, само ме избави одавде.” Тада овај донесе Јеванђеље а Евагрије се закле, рекавши: „Нећу остати овде, осим један дан, колико ми треба да на брод пренесем своје ствари.” Пошто се заклео, он дође к себи из мучног виђења које га беше снашло. И онда, мислећи о заклетви коју је дао, попе се на брод и отпутова према Јерусалиму, и тамо беше примљен од блажене Меланије Римљанке.

После неког времена ђаво се опет устреми на његово срце, као некад на Фараоново и, пошто беше млад и снажан, поново га спададе сумња и колеба се у души. Он онда и тамо, опет промени своју одећу, и дохвати га вртоглава сујета. Али Бог, који све нас чува од пропасти, посла на Евагрија грозницу. Болест га је мучила шест месеци, изнурујући његово тело које му је сметало да буде добродетељан. А када лекари беху у великој неприлици, и не могаху наћи лек, блажена Меланија рече: „Не допада ми се, брате, ова твоја

дуга болест. Него ми реди шта ти је на души, јер ово није твоја стварна болест." Он јој тада исприча све што му се догодило у Цариграду, а блажена рече: „Дај ми реч пред Богом, да ћеш се прихватити монашког живота, а ја, мада грешна, помолићу се Господу да ти подари времена да се поправиш и да ти продужи живот." Евагрије пристаде, и пошто се она помоли Богу, он оздрави за неколико дана. Када устаде, доби од ње монашку одежду, и отиде у Нитријску Гору, која се налази у Египту. У њој проживе две године, а треће године се удаљи у пустињу.

Четрнаест година је Евагрије живео у Келијама. Јео је дневно само мало хлеба, и пола литре /*ἡμιονίης* се јединица мере *ξέστης*, *sextuarius*- а *ἡμιονία* је шестии део римске конге/ уља на три месеца, а био је то човек који је одрастао у раскоши. Он сачини сто молитава, и записиваше у књигу цену онога што је појео (а имао је леп рукопис и брзо је писао). Током петнаест година, очистивши ум, био је удостојен дара знања и мудрости и разликовања духова. Он је саставио три књиге за монахе, које су имала заглавља: „Свешћена“ (*ἱερα*) /код *Καβαχίφρα*/, „О монашћиву“ (*μοναχον*) и „О ойовржењима“ (*αντιρριτικον*) и у њима је изложио средства за борбу против демона. Понекад је на њега силно нападао демон блуда, као што нам је казивао, и тада је по читаву ноћ стајао наг у бунару. У друго време нападао га је демон богохулства, и тада четрдесет дана није улазио под кров, тако да му је на телу, попут неке животиње, било мноштво крпеља. Једном му се, преко дана, јавише три демона у обличју свештеника, да би се спорили са њим о вери: један од њих себе назва аријанцем, други рече да је свномијевац а трећи да је аполинаријевац. Али он их лако победи духовном мудрошћу. Једнога дана, када би изгубљен кључ од цркве, Евагрије, осенивши крсним знамењем браву и призвавши име Христово, гурну руком врата и она се отворише. Он је толико пута био тучен од демона, и толика је искушења поднео, да их је тешко набројати. Једном од својих ученика, он је предказао све што ће му се догодити кроз осамнаест година, и то предказао у виђењу. Овај блажени човек је говорио: „Од како сам дошао у пустињу, нисам окусио свеже поврће ни воће, ни месо ни хлеб, ни вино, нити било шта што се на ватри припрема. Јео сам само дивље траве и пио воду.“

Пошто је проживео шеснаест година не користећи кувану храну, и када његово ослабело тело и његов оболели стомак осетише потребу за куваном храном, он поче јести хлеб, али и у току последње две године, он није јео кувано поврће, осим пиринча или сочива. Тако овај блажени старац истроши тело а оживотвори душу Духом Светим, и причести се у цркви на Богојављење. Овај угодник Божји говорио нам је пред упокојење: „Ево, већ три године како ме не узнемирава телесна похота.“ Када овог светитеља известише о смрти оца, он рече ономе који му каза о томе: „Престани да казујеш хулу, јер је мој Отац бесмртан!“ Довде је узвишен живот Евагријев, испуњен добродетељним подвизима.

О авви Пиору

/о њему казују: Созомен, ѿм.дело, 6.књиџа, 29.џлава; Касиодор, ѿм.дело, 8.књиџа, 1.џлава;

Никифор, ѿм.дело, 11.књиџа, 37.џлава/

Човек по имену Пиор, родом из Египта, у младости се одрекну света и отиде из родитељског дома, и из изобиља, предаде себе Богу, обећавши да се никада неће сретати са својима. После педесетак година, његова сестра, већ стара жена, сазнала је од некога да је њен брат жив, и одлучи пошто-пото да га види. Пошто није могла да иде у пустињу, она је тамошњег епископа замолила да пише Оцима у пустињу, да кажу Пиору да жели да се сретне са њим. После много убеђивања од стране Отаца да их послуша, он одлучи да узме са собом још једног брата, и отидоше. Када је дошао до сестрине куће, њој рекоше да њен брат стоји пред вратима. Чувши шкрипу врата, Пиор затвори очи и довикну: „Сестро, ја сам, Пиор, твој брат. Ево, нагледај ме се.“ Пошто се уверила да је то њен брат, она прослави Бога, али и након много убеђивања, он није желео да уђе у кућу. Помоливши се на прагу куће, Пиор се врати у пустињу, у ту своју отаџбину, и тамо настави да се усавршава у врлинама.

О овоме светитељу казују и следеће: на месту где је живео, он ископа бунар, и нађе веома горку воду, али он ипак остаде ту све до своје смрти и пијући само ту воду. Многи монаси, и то веома искусни, настојали су након упокојења овог угодника Божијег, да се настане у његовој келији, али нису могли да проведу дуже од једне године управо због те горке воде и суровости тог места, лишеног сваке удобности.

О Мојсеју Ливинском

/о њему казује Никифор,

„Црквена Историја“, 11.књиџа, 37.џлава/

Овај човек беше веома кротак и препун љубави, и беше удостојен дара исцељења. Он ми једном приликом исприча следеће: „Када сам као веома млад стигао у манастир, почели смо копати велики бунар. Нас осамдесеторица копали смо три дана, и ископасмо дубље за један лакат него што се обично налази водена жила, али не нађосмо воду. Потипштени, ми смо размишљали да обуставимо копање. И док смо тако размишљали, дође нам из велике пустиње, око поднева у време највеће жеге, блажени Пиор, старац огрнут монашким милотом, и поздравивши се са нама, рече: Зашто сте клонули духом, маловерни? Ја вас од јуче посматрам како сте малодушни. И рекавши то, он спусти мердевине у бунар и учини молитву са нама, а затим узе мотику и трипут удари у земљу, и рече: Боже светих Патријараха, не остави бескорисним труд слугу својих, него им подари потребну воду. И тога часа потече вода, тако да нас све испрска. И помоливши се опет, авва отиде. И ако смо много наваљивали да остане и да једе са нама, он не пристаде, говорећи: То за шта сам послат, то сам учинио.“

Таква су необична чудеса Пиора, тог чврстог стуба трпљења, и такав је крај његове добродетељи. Уместо горке воде, он сада, са великом духовном радошћу, пије из вечног источника сладости.

О авви Хронију

Човек по имену Хроније, био је родом из села Финик, које се на-лазило близу пустиње. Он једнога дана одброја пет хиљада корака од свог села, и пошто се ту помоли Богу, ископа бунар и наиђе на предивну питку воду, на седам лаката дубине. На том месту он сагради колибу, и од дана када се настани на том усамљеном месту, молио се Богу да му подари снаге да се више не враћа у насељене крајеве. После неколико година он би удостојен свештенства, и око њега се окупи братија од око двеста душа. Прича се о овој његовој добродетељи: шездесет година он је служио крај Жртвеника, свештенодејствујући, и за сво то време он није изашао из пустиње, нити је јео хлеб који није зарадио својим рукама.

О авви Јакову

Заједно са њим је живео и Јаков, његов сусед, који је прозван Хроми. Био је то веома чувен човек, а обојица су били познати светом Антонију.

О авви Пафунтију

Њима се једнога дана придружи и Пафунтије, који је зван и Кефала, веома необичан човек. Он је имао дар знања Светог Писма и тумачио га је, не читавши га. Он је био толико скроман, да је прикривао ову пророчку добродетељ. У похвали његове добродетељи казује се да у току осамнаест година он није имао две одежде истовремено. Када смо се ја и ђакон Евагрије и ђакон Албин, срели са овим Оцима, разговарали смо о разлозима отпадања братије од доброг живота.

О Херимону

Догодило се тих дана да се упокојио Херимон и то седећи у столици, у рукодељи. Догоди се да и други брат, копајући бунар, буде затрпан земљом, а трећи, идући из Скита, да умре од жеђи.

О палом Стефану

Сећамо се и Стефана који је пао у срамну распусност, и Евагрија, и Ирона из Александрије, и Валента из Палестине, и Птоломеја из Скита, који је родом био из Египта. Када смо се почели распитивати шта је узрок да неки, који су живели врлинским животом, залуде, или да их заведе стомакоугађање или да се предају разврату, свети Оци, а међу њима и мудри Пафунтије, дали су нам овакав одговор: све што се догађа, бива на два начина: или по благовољењу Божијем или по допуштењу Божијем. Све добро што се чини у славу Божију, бива по благовољењу Божијем, а све оно што је штетно и опасно и критично, бива по допуштењу Божијем. Допуштање бива према онима које Бог оставља због њихове неразумности и неверја, јер је немогуће да човек, који правилно расуђује и побожно живи, буде остављен од Бога, и падне срамним падом, или буде преварен од демона. Али паду се подвргавају и они који живе у врлинама али са нечасном намером или да би угодили људима или из гордо-

сти свога ума. Такви људи бивају остављени од Бога ради њихове користи, да би кроз ту остављеност од Бога, осетивши промене у своме стању, они исправили или своју намеру или своје дело, јер они некад греше намером а некад делом, тј. када имају у виду рђав циљ или поступају онако како не треба. Често се догађа да развратник са рђавом намером даје милостињу младим женама ради срамног циља. Међутим, похвално је дело када се указује помоћ сиротици, монахињи или подвижници. Такође се дешава, да са добром намером дају милостињу болесницима, или старима, или осиромашеним богатацима, али цицијашки и са приговарањем. У том случају, намера је добра, али је само дело недостојно намере, јер милостињу је потребно чинити с радошћу и са великодушношћу. Свети Оци су казивали и то, да у многим душама има нарочитих предрасположења: у неким је природна доброта душе, у другима је склоност ка подвижништву. Али када и делање по природној склоности и доброта не бивају ради самога добра и богоугодног циља, када они који имају нарочите дарове не приписују их даваоцу добара, Богу, него својој сопственој вољи, и својој природи, и својим способностима, тада они бивају остављени промислом Божијим, и падају у срамна дела или у срамне страсти и срамоту. Остављени, пошто доживе понижење и срамоту, почињу постепено избацити из себе гордост због уображене добродетељи, и престају да се уздају у себе, него за све благодаре Богу. Када се човек надме гордошћу због неких својих умних способности, па не приписује Богу ни те способности ни стечено знање, него своје труду или својој природи, тада Бог узима од њега анђела кога је промислом поставио да чува тај дар. Чим анђео Господњи одступи, тим човеком који се погордио због својих умних способности, овлада демон, и он се одаје разврату.

Душе које су заражене страстима, заиста личе на различите кладенце: душе стомакоугодника и винопија личе на блатњаве изворе, душе среброљубаца и грамежљиваца на изворе препуне жаба, душе које су злобне и горде, које имају способност знања, личе на изворе у којима живе змије, јер је у њима устајали разум као смрдљива вода у бари, одакле нико неће да захвати воду управо због горчине нарави и смрада нечистих дела. Зато је Давид и молио Бога да му подари три дара: благод, разборитост и знање (Пс. 118, 66) јер је знање без благодности бескорисно. Али, ако се такав човек поправи, одбацивши од себе узрок због кога га је Бог оставио, нпр. гордост, и прими у себе смиреност, сазна своју ограниченост и престане да се узноси над другима, него почне благодарити Бога, њему се опет враћа посведочено знање. Јер духовне речи, које нису праћене честитим и целомудреним животом, личе на класје које је оштећено олујом које, и ако има облик класја, у себи нема потребног зрна. Сваки пад, било језиком, очима, ушима, делом, целим телом, одговара мери гордости или самопоуздања, и долази од остављености Богом који на тај начин штеди остављене. Јер, ако би Господ, без обзира на развратни живот таквих особа, почео сведочити о величини њиховог ума, они би гордошћу себе претворили у особе попут демона. Ево шта су још казивали ови, најбољи међу Оцима: „Када видите некога, по животу рђавог а по речима привлачног човека, сетите се демона који је, по речима Јеванђеља, разговарао са Господом, и сведочанства Светога Писма које говори да је змија била разборитија од свих звери на земљи (1. Мојс. 3, 1). Та разборитост змији је више послужила на штету, јер није била пропраћена неком другом добродетељи. Зато, човек који верује и који је добар, треба увек да мисли о

ономе шта Бог даје, треба да говори оно што мисли, и да чини оно што говори. Јер, ако истину речи не прате живот у добродетељи и благородна и добра нарав, онда је то хлеб без соли, како казује блажени Јов (Јов 6, 6). Такав хлеб се нигде неће јести, а ако се и поједе, доводи у растројство здравље онога који га једе. Хлеб без соли, ако и има укуса у празним речима, онда, највероватније, то има само за оне који у себи немају сведочанство добрих дела. А различити су разлози због којих Бог оставља људе: некада то бива да би се обелоданила сакривене врлина, као на пример, добродетель трпљења великог праведника Јова (Јов 40, 3). Некада Бог оставља човека да би га одвратио од гордости и отргао од самопоуздања или уображености. То се може видети на апостолу Павлу јер и он би препуштен невољама, и подвргаван разним мукама, због чега је и говорио да му се даде жалац у месо (2. Кор. 12, 7), тј. да га спокојство и почаст због толиких чуда не би повукле у ђаволов гордост, ако би се препустио безбрижности. Због својих грехова беше остављен и раслабљени, коме Христос рече: Ето, сад си здрав, више не греши, да ти не буде горе (Јн. 5, 14). Остављен би и Јуда, који заволе сребро и изда Реч, због чега се и обеси (Дела ап. 1, 18). Остављен би и Исав, и због тога паде у неуздржљивост (1. Мојс. 25, 30-34). Дознавши све ово, апостол Павле рече онима који су на такав начин остављени: И како не марише да познају Бога, предаде их Бог у покварен ум да чине што је неприлично (Рим. 1, 28). А о другима који су мислили за себе да, при исквареној души и охолости, имају познање о Богу, рече: Јер кад познаше Бога, не прославише га као Бога, нити му захвалише, него залудеше у својим мислима, и потамне неразумно срце њихово (Рим. 1, 21-22) и захваћени демоном самопоуздања и безумља, они се предадоше телесним нечистотама (Рим. 1, 24). Отуда треба да знамо, да у разврат не може пасти онај ко није остављен промислом Божијим, а људи бивају остављени Богом и предају се разним невољама управо због лењости и нехата.”

О Соломону

Четири године сам провео у Антиноји, граду у Тиваиди, и за то време сам упознао тамошње манастире. Око града живи око двадесет хиљада људи, који живе од рада својих руку и веома се ревностно подвизавају у добродетељи. Међу њима има и отшелника који живе затворени у каменим пешчерима, а међу њима је и Соломон, човек изразито кротак, целомудрен, који има дар трпљења. Он је рекао да је већ педесет година у пешчери и да се храни оним што заради својим рукама, а веома добро зна Свето Писмо.

О Доротеју

У другој пешчери живи свештеник Доротеј, човек који је бескрајно добар. Због свог беспрекорног живота, он је удостојен свештенства, и обавља богослужења за братију која живи у пешчерама. Једном приликом, Меланија, унука старије Меланије (о којој ћу касније казивати), овом бесребрнику је послала око пет стотина златника уз молбу да их подели тамошњој браћи. Али, он узе три златника, а остале посла отшелнику Диоклу, човеку великог знања, рекавши: „Брат Диокл је много мудрији од мене и може их корисније

расподелити јер боље од мене зна коме зајста треба помоћи. А мени је доста и оволико.”

О Диоклу

Диокло је своје образовање почео са изучавањем граматике (писмености), затим се посвети учењу философије, а онда га благодат привуче вери. У двадесет и осмој години живота он напусти световне науке и посвети се Христовој науци, и ево, већ је тридесет и пета година како живи у пешчери. Он нам је рекао: „Ум, када престане да Бога созерцава мишљу, постане или демон, или скот.” А када смо га упитали о томе на који начин то бива, рече нам: „Човеков ум, чим се удаљи од созерцавања Бога, по неопходности, пада или под власт демона који га одводи у разврат, или под власт демона раздражљивости, од кога се рађају безумни испади.” Он сладострасну похоту назива скотском, а гневну раздражљивост демонском. Када сам ја питао како је могуће да човечији ум буде непрекидно са Богом, он ми рече: „У свакој мисли и у сваком делу учествује наша душа, али са Богом бива само онда када побожно и божанствено размишља.”

О Капитону

У близини овог подвижника живео је и неки Капитон, који је раније био разбојник а сада је искусан монах. Он је педесет година провео у пешчери, на четири миље од Антиноје, а није излазио из пешчере ни до Нила, говорећи да се још не може сретати са људима јер се још бори са демоном.

О сујетном отшелнику

У близини ових монаха видели смо још једног отшелника, који је такође живео у пешчери. Пошто је био у прелести сујете, он је и друге прелешћивао када су долазили к њему. Тако да постаде, по речима Писма, човек неразуман, који хвата сенке и гони ветрове, и верује сновима (Прем. Сир. 34, 2). Мада је телом сачувао целомудреност, понајвише због своје старости, а можда и због сујете, ипак је упропастио своју душу, искваривши је сујетом и потпуно отпавши од побожног живота.

О Јефрему

Свакако си слушао о ђакону Јефрему из цркве у Едеси. Он је достојан да га се сећају побожне слуге Христове. Пошто он на достојан начин пронађе пут Светог Духа, и ни најмање не скрену са правога пута, био је удостојен дара природног познања, за којим следи теологија (богословље) и најзад, блаженство. Он је живео веома усамљенички, и много је година казивао поуке онима који су му долазили, а на крају, изашао је из своје келије због следећег: када је настала велика глад у граду Едеси, овај побожни човек, сажали се на житеље који су патили, те отиде богатим грађанима и рече: „Зашто немате милосрђа према онима који пропадају, него ваше богатство труне на осуду душа ваших?” Ови смислише некакав изговор, па рекоше: „Немамо коме да

поверимо поделу хлеба гладнима јер се сви баве трговином.” Тада им рече Јефрем: „Шта мислите о мени?” „Ми мислимо да си ти човек Божји,” рекоше му они (а заиста сви су га веома поштовали). Тада им Јефрем одговори: „Ако тако мислите, поверите ми бригу о гладнима.” И узевши новац од њих, сагради куће са потребним просторијама, и постави око тристотине постеља, и неговаше болеснике, хранио је гладне, сахрањивао упокојене, а код којих је било наде за оздрављење, њих је пазио и неговао... Пошто прође година дана и благостање се поврати, и сви се вратише својим кућама, и овај свети човек, врати се у своју келију, и упокоји се након два месеца, наследивши блажену земљу кротких. Поред његових других подвига, Бог му пружи и ову прилику да кротком нарави стекне преславне венце. Овај знаменити човек остави и многе рукописе, које је потребно свагда изучавати јер сведоче о његовој великој добродетељи.

О Јулијану

Слушао сам о неком Јулијану, великом подвижнику, који је живео у околини Едесе. Он је силно изнурио своје тело, и био је сама кост и кожа. Пред крај свога живота био је удостојен дара исцељења.

О Инокентију

О свештенику Инокентију из Елеона, ти си свакако чуо од многих, али ево да чујеш о њему неку реч и од нас, који смо три године живели са њим. Али, није једноставно једноме, или двојици, или десеторици људи да кажу добродетељи овога човека. Овај подвижник беше веома простодушан човек, а раније је био један од људи на двору цара Константина, а онда се одрекну света, напусти брачни живот (у коме је имао сина Павла, који је служио у царевој гарди). Када његов син Павле сагреша са ћерком неког свештеника, Инокентије прокле свог сина, молећи Бога и говорећи: „Господе, дај мом сину таквог духа да никада не нађе времена да греша телом, јер је боље да се бори са демоном, него да робује разврату.” Тако се и догоди: он се још и сада налази на Маслинској гори, носећи ланце и мучен духом. И чудно је да његов отац, који је небројене људе исцелио, није хтео да се смилује на њега, који је толико патио од демона.

Као безазлен и простодушан, Инокентије би удостојен дара да изгони демоне. Тако, једном к њему доведоше младића кога је мучио зли дух и који беше паралисан. Када сам видео тог несрећника, помислих да нема наде за његово исцељење, и хтедох да удаљим мајку тог младића заједно са онима који су га донели. Старац, када дође и види бесомученога, и његову мајку која је плакала, расплака се и Инокентије, и сажаливши се на њих, узне младића и уђе у свој мартирон, који беше сам изградио, и у коме су се налазиле честиче моштију светог Јована Крститеља. И пошто се над младићем молио од деветог сата пре поднева до трећег сата после поднева, он истера демона и исцели га од парализе, и изведе га здравог пред нас.

Једна старица, чувајући овце у околини Лазарије, изгуби једну овцу. А заправо су је украли тамошњи младићи. Сва ушљакана, старица дође к Инокентију, а он јој рече да му покаже место где ју је изгубила. Када су стигли на то место, старац поче да се моли. У међувремену они који су окрали овцу,

заклали су је а месо су сакрили. Док се светитељ молио, а кривци ништа нису признавали, однекуд, по милости Божијој, долете гавран, дође до меса, откину комад па поново одлете. Видевши то, Инокентије крену у правцу где је слетела птица и пронађе месо. Тада младићи падоше пред ноге старца и признаше све, дајући старици новац за овцу. На тај начин они беху уразумљени да се више никада не усуде на крађу.

О Адолију

У Јерусалиму сам упознао једнога човека по имену Адолије, који је родом био из Тарса. Дошавши у Јерусалим, он пође путем добродетељи, али не оним којим иде већина нас, него новим, који он сам прокрчи за себе, и на коме се он силно подвизаваше, тако да су и сами зли демони дрхтали од строгости његовог узвишеног живота и нису се усудили да му се приближе. Због великог уздржања и бдења, он је изгледао попут неког привиђења. Током Четрдесетнице јео би једном у пет дана, а остало време јео је сваког трећег дана. Али, велико и необично дело овог угодника Божијег би ово: од увече до јутра, када се братија сакупљала у храм, он је стајао на Елеону, на брду Вазнесења (одакле се вазнео Христос), и тамо је певао псалме и молио се. И то је чинио по сваком времену: по снегу, киши, жези, он је стајао и чинио свој подвиг. И пошто би испунио своје уобичајено молитвено правило, он је батом куцао у врата келија, позивајући братију у храм, на јутарње славословље. У свакој келији певао је заједно са монасима по један или по два антифона и, помоливши се на тај начин, одлазио је у своју келију пред свитање. Знам поуздано да је често, када је братија за време жеге са њега скидала хаљине и цедила их, из њих текао зној као да су биле у води. Затим су му навлачили другу одећу, док се она не би осушила. И пошто би се одморио до деветог сата, он би остале сате све до вечери опет проводио у појању псалама и у молитвама. Таква је добродетель трпљења овог угодника. Пошто се усаврши у подвизима истрајности, он се упокоји у Јерусалиму, и ту би погребен.

О Аврамију

Аврамије, који је био родом из Египта, беше веома ревносан монах, и своје време је проводио у пустињи, живећи строгим животом. Али, његов ум би рањен великом самообманом: дошавши у цркву, он се препирао са свештеницима, говорећи да га је Христос претходне ноћи рукоположио за свештеника, те да га свештеници морају примити као равног по чину са њима. Свети Оцу, изведоше га из пустиње и, упутивши га на то да живи једноставнијим животом, излечише га од гордости. Пошто Аврамија приведоше сазнању његове властите немоћи, они показаше да је он био у прелести, и својим светим молитвама васпоставише га у његов пређашњи добродетелни живот.

О Елпидију

Видео сам и другог човека, достојног сећања, у пешчерима Јерихона, које су још у далекој прошлости начинили Аморејци када су бежали и скривали се у њима (по гори Лука), у време Исуса Навина док је опседао град. Тај човек се звао Елпидије, а био је родом из Кападокије. Касније је био удостојен свештенства у тамошњој обитељи, а рукоположио га је кападокијски епископ Тимотеј. Елпидије се настани у једној од пешчера, и показа такве подвиге уздржања, да је све превазишао у томе. У току двадесет и пет година он је јео сам суботом и недељом, а све ноћи је проводио стојећи на молитви. Попут матице међу пчелама, тако је и он живео међу братијом, те је гору населио као неки град, и ту су се могли видети различити подвизи.

Елпидија, који се стварном надом радовао и Христа ради подносио невоље за време своје ноћне молитве, једном приликом уједе шкорпија, када смо и ми са њим стајали на молитви. Он је само одгурну ногом, али се не мрдну са свог места, без обзира на силне болове. Другом приликом, неки брат је у руци држао лозу, а блажени Елпидије, узме ту лозу и зари је у земљу као да је сади, а није било време за то. Ипак, лоза се омлади, и израсте силно и разгранана се, да је правила хлад над црквом.

О Енезију

Заједно са овим угодником Божјим, подвизавао се и славни слуга Христов, Енезије, познат човек, који се одликовао многим подвизима.

О Евстатију

И његов брат Евстатије, усрдно је подносио муке живећи живот по Христу. Блажени Елпидије, изнуравајући своје тело, досегао је до таквог бестрашћа, да се видео сав састав његовог скелета. Његови ревносни ученици, између осталог, о њему казују и ово: он се за двадесет и пет година никада није окренуо на запад, и ако су врата његове келије била на врху горе. Никада после дванаест сати у подне, није видео сунце које је тада бивало изнад његове главе и ишло ка западу. Исто тако, за двадесет и пет година, никада није видео ни звезде које се рађају на западу. Овај велики подвижник трпљења, од како је ушао у пешчеру, није сишао са горе све до упокојења. Таква су небеска дела овенчаног и непобедивог борца Елпидија, који сада борави у Рају, са себи сличнима.

О Сисинију

Елпидије је имао ученика по имену Сисиније, по пореклу роба, али по вери слободног. Он је био из Кападокије. Потребно је назначити и порекло светитеља у славу Христа, који нас облагорођује и води ка блаженом и истинском благородству Царства Небеског. Волећи подвижничке добродетељи, Сисиније је провео шест или седам година код блаженог Елпидија, и пошто се усаврши у добродетељи овога човека и истрајности у подвижничким напорима, затвори се у једној гробници. Он је ту стајао три године, непре-

кидно се молећи, а нити дању, нити ноћу он није седао, нити легао, нити изађе напоље. Био је удостојен дара да изгони демоне. Пошто се врати у своју отаџбину, био је удостојен свештенства, и окупи око себе братство мушкараца и жена. Уређењем целомудреног живота он даде сведочанство о бестрашћу, јер истера из себе сваку мушку похоту, а уздржањем укроти код жена сваку женску похоту, те се тако испунише речи да у Христу нема мушкога ни женскога (Гал. 3, 28). На срамоту недарежљивих богаташа, он је био неизмерно гостољубив, и поред тога што није имао ништа своје.

О Гадану

То њему казује Созомен, „Историја Цркве“, 6. књига, 34. глава

Познавао сам једног палестинског старца, који се звао Гадан. Он је живео у околини Јордана, и сав живот је провео без крова над главом. Неки Јевреји, који су живели у близини Мртвог мора, покренути завишћу према овом блаженом пустињаку, нападаше мачем на њега. Али, тада се деси чудо: када један Јеврејин подиже мач да убије Гадана, истога трена му се осуши рука којом је држао оружје.

О Илији

Један славни монах, по имену Илија, који је живео у тим местима у пешчери, проводио је необично частан и побожан живот, непрекидно боравећи у молитви и уздржању, а са љубављу је примао све оне који су долазили к њему. Једнога дана, када к њему дође много братије (јер је и пут пролазио поред њега), њему је понестало хлеба, и он нас је, са заклетвом уверавао: „За мало се нисам онесвестио због недостатка хране. И када уђох у келију снуђен због тога што не могу да испуним дуг љубави према онима који дођоше, нађох три велика, свежа хлеба и узех их са радошћу. Пошто се двадесет људи наједоше, преостао ми је још један хлеб. Ја сам се затим тим хлебом хранио двадесет и пет дана.“ Таква благодат беше на гостољубивом Илији, коме су Господом припремљене награде за подвиге.

О Саватију

Човек по имену Саватије, мирјанин, беше родом из Јерихона. Имао је жену, али је због страха Божијег тако волео монахе да је ноћу обилазио келије и сву пустињу, и поред сваке обитељи кришом остављао по некој финичанској мери, урми и свежег поврћа, јер јордански подвижници не једу хлеб. Једнога дана, када овај љубитељ монаха и устројитељ трпеза за уздржљивце носаше светитељима оно што им је потребно за њихов подвижнички живот, срете га лав. Непријатељ монаха, из зависти подстаче звер да монахе лиши помоћи, а да Саватија омете у његовој намери. Звер, скочивши на њега иза једног споменика постављеног неком монаху, удари га шапом и обори га на земљу. Али, Онај који је у време пророка Данила научио лавове да посте, забрани и овом лаву да растргне љубитеља заповести, мада је животиња била силно гладна. И зато лав пчеча старчевог магарца и отиде, јер Онај који је Саватију даровао живот, утоли глад и звери.

О Филорому

/о једном мученику Филорому казује Јевсевије (13. књиџа, 10. глава) и Никифор (7. књиџа, 9. глава). Он је пострадао за време царствовања Диоклецијана, док овај, о коме говори Паладије, живео је због вере у време Јулијана/

У Галатији смо срели, и дуже време живесмо са њим, веома богољубивог и дуготрпељивог подвижника. Његова мати је била робиња док је отац био слободан. У своме христороком животу, он показа такво добродетељство, да су га поштовали многи од великих подвижника. Овај славни јунак Христов, по имену Филором, одрекао се света у време нечастивог цара Јулијана, и смело се расправљаше са овим безбожником. Јулијан нареди својим слугама да га обрију и немилосрдно туку. Он то поднесе великодушно, па се чак и захвали цару. У почетку је овај славни човек, по његовим речима, водио борбу са блудним жељама и стомакоугађањем, али је он од себе одагнао те страсти. Као неки велики пожар, он угаси страст крајњим уздржањем, ношењем окова, затворништвом, уздржавањем од јела и пшеничног хлеба, и свега што је кувано на ватри. Тако се он подвизавао осамнаест година. Победивши разуздане страсти, он запева песму Христу: „Величаћу те, Господе, јер си ме подигао, и ниси дао непријатељима мојим да ми се свете“ (Пс. 29, 1). Нападан на разне начине од злих духова, он у једном манастиру провео четрдесет година.

Филором нам је причао: „За тридесет и две године нисам окусио воће, а када ме једном спаде неописив страх, тако да сам се и дању плашио, ја се, да бих се некако избавио од тог страха, закључах у једну гробницу и ту проведех шест година.“ На тај начин он се ослободи страха и издржа борбу са душом, борбу која је изазвала толики страх. О овоме славном човеку веома се старао епископ Василије, који је с радошћу гледао његов живот, истрајност и трудољубље. Филором чак и сада, у осамдесетој години живота, не прекида да пише. Овај блажени човек причао нам је да од дана свога просвећења водом и Духом, па све до сада, никада није цабе јео туђи хлеб, него се хранио својим трудом. Рекао нам је да пред Богом има двеста педесет златника, које је зарадио својим трудом и које је поделио богаљима. Такође, овај старац никада никога није увредио. Пешке је ишао до Рима, да би се помолио у храму светих и блажених апостола Петра и Павла. Ишао је и у Александрију, да се помоли у храму часног подвижника Марка. „Био сам удостојен, казивао нам је старац, да по обећању, два пута идем на поклоњење светим местима у Јерусалиму.“ Говорио нам је и ово: „Не сећам се да сам икада својим умом одступио од Бога свог.“ Такви су подвизи блаженога Филорома, и таква је његова непобедива победа. Као награда за његове блажене напоре, најзад му је дат нетрулежни венац славе.

О Северијану

У Анкири (Галатија), у самом граду, упознао сам се са једним веома угледним чиновником по имену Северијан, и са његовом женом Воспоријом. Они су били толико испуњени добрим надама, као да су стварно провидели будућност. Приходе од имања они су трошили за невољника, без обзира што су имали четири сина и две кћери, којима не даваху никакво имање, осим оже-

њенима и удатима. А осталој деци су говорили: „После наше смрти све ће бити ваше, а док смо живи, сабираћемо плодове са нашег имања и даваћемо црквама, манастирима и њиховим гостопримницама, и свима који су у невољама. Њихове ће молитве и нама, децо наша, пружити вечни живот уместо овог привременог и мучног живота.“ А ево каква у њих беше добродетель: када наступи велика глад, и страдаху од ње многи људи, они у православље обратише све тамошње јеретике, а у многим местима отворише своје житнице и даваху жито за исхрану гладних. Ово њихово човекољубље приведе јеретике у сагласност са правом вером, и они прославише Бога због вере угодника и због њиховог доброчињења. Други њихов подвиг састојао се у томе што су они живели веома скромно: одећа им је била једноставна и јефтина, и на себе су мало трошили. Јели су обичну храну и то онолико колико је било потребно да се одрже у животу. Чували су своју целомудреност пред Богом, већи део дана су проводили у раду, а нарочито су волели да се одају безмолвију. Увек су избегавали градове и пороке који се тамо рађају, да се не би, узимајући учешћа у народном весељу и понети градском буком, удаљили од воље Божије. За сва таква дела добродетелног живота, ови блажени супружници већ овде виде својим духовним очима вечна блага, која им је припремила слава Божија.

О милосрдном монаху

У овом граду смо срели и једнога монаха, који је одбио да буде рукоположен за свештеника. У монаштво је ступио након извесног времена проведеног у војсци. Двадесет година је он у подвижничком животу, остајући поред епископа града, који је веома свет човек. Он је толико човекољубив и милостив, да често и радо обилази градове ради помагања невољнима. Он без своје бриге не оставља ни стражаре, ни болнице, ни сиротишта, ни богаташе, ни просјаке, и свима указује помоћ. Немилосрдним и немилостивим богаташима он даје поуке о милосрђу и милостињи. Брине се о сваком сиромашу, дајући му најнеопходније. Мири оне који су у свађи, оне који су у ритама снабдева одећом, болеснима набавља лекове...

Оно што обично бива по великим градовима, дешава се и овде. Пред црквом је мноштво просјака који просе за кору хлеба. Неки од њих су ожењени а неки нису. Једном се догоди да се жена једнога од њих породи ноћу под тремом, а беше зима. Док је она јаукала и мучила се од силних болова, блажени, који се тада молио у цркви, чу њено јаукање, прекину своје молитве, изађе да види шта се дешава, и пошто не нађе никога ко би јој помогао, сам обави посао бабице.

Одећа коју на себи има овај угодник не вреди ни једне паре, а храна његова не уступа његовој одећи. Он нема времена да се бави књигама, јер га дела човекољубља одвлаче од читања. Ако му неко од братије поклони књигу, он је одмах продаје, а новац дели сиротињи. Ако га неко пита зашто продаје књигу, он одговара: „Чиме ћу уверити мога Учитеља да сам брижљиво изучио његову науку, ако не будем, по његовом примеру, чинио дела његове науке?“

Овај светитељ, који је у таквој делатности провео свој век, до сада је у живој успомени у целом овом крају, а сам се наслађује вечном радошћу у Царству Небеском. За своје блажене подвиге он ће примити достојну награду. Пошто

је на земљи хранио гладне и одевао наге, он се сада наслађује сваковрсном радошћу у Онога који награђује за добра дела.

О Висариону

Био је један старац, убог и веома милостив, по имену Висарион. Сишавши у једно насеље, он на тргу виде мртвог просјака без икакве одеће. А старац је на себи имао један хитон, сагласно јеванђелском предању, и малу кабаницу, јер осим те најнужније одеће, он никада ништа друго није носио. Под пазухом је увек носио Јеванђеље, или да би проверавао себе у сталној послушности речи Господњој, или да би имао уз себе учење које је он на делу чинио. Овај је човек живео тако узвишеним и беспрекорним животом, да је као земаљски анђео ишао путем небеског закона. И када он, као што рекох, угледа мртваца, одмах скиде кабаницу са себе и покри га њоме. А када се мало одмаче, он сrete једног сиромаша, потпуно обнаженог, и застаде размишљајући у себи: „Зашто ја, који сам се, тобож, одрекао света, имам одећу, а мој брат се смрзава на мразу? Ако допустим да он умре, онда ћу ја, без сумње, бити узрок његове смрт. Шта да чиним? Да ли да скинем хитон и да га поделимо или да га целог поклоним човеку који је саздан по лику Божијем? Зар ћу претрпети штету ако учиним више него што је заповеђено?” И овај благородни подвижник позва сиромаша под трем једне куће, стави на њега свој хитон, а сам, оставши потпуно наг, покри се рукама и седе, имајући под рукама Свето Писмо, које човека чини богатим. У то време, по промислу Божијем, наиђе туда један чувар, он познаде старца и рече свом пријатељу: „Погледај, зар оно није авва Висарион?” Овај погледа у старца и рече да је то заиста Висарион. Онда они сиђоше са коња и упиташе светитеља ко га је скинуо голог, авва пружи десну руку држећи Јеванђеље у њој и рече: „Оно ме скину голог!” Тада чувар скину са себе део одеће и даде је старцу. Светитељ је узне и одмах се кришом склони са тог места. Он се постара да избегне похвалу од човека који је сазнао за његово добро дело.

Пошто у потпуности испуни јеванђелску заповест и немајући више у души било шта световно, он показа дело још савршенијег чувања заповести Божије. На путу он виде неког сиромаша, и онда се врати на трг, те прода Јеванђеље. После неколико дана, његов ученик Дула, упита старца где му је књига, а овај рече: „Не жалости се, брате, јер да бисмо имали уздање горе, ја, из послушности, продадох и саму реч која ми је увек говорила да продам све и да поделим сиротињи (Мт. 19, 21).”

О Меланији

Сматрао сам за неопходно да у овој књизи поменем и знамените и побожне жене, којима је Бог, као и мушкарцима који су провели живот у добродетели, подарио венац, да се нехатне жене не би разнеживале и правдале како су оне сувише слабе за добродетелне подвиге и благочестив живот. Видео сам међу њима много побожних, и сретао сам много девојака и удовица које су се јуначки подвизавале у добродетели.

Меланија је по рођењу била из Шпаније или из Рима. Била је кћер проконзула Марцелина, затим жена једног достојанственика, чијег се имена, на жалост, не сећам. У својој двадесет и другој години она остаде удовица, а по

смрти мужа, покренута божанском љубављу, она заручи себе вечном Женику и љубљаше Га до краја. И никоме ништа није говорила о томе, јер јој је и само време сметало, јер је тада Империјом владао Валент. Одредивши старатеља своме сину, она са собом узе сву покретну имовину, натовари је на лађу, и са неколико својих слугу отпутова за Александрију. Када је тамо стигла, продала је све што је имала, и претворивши своје имање у новац, отиде пут Нитријске горе, где нађе свете Оце: Памва, Арсисија, Серапиона, Пафунтија, епископа Исидора Исповедника (Ермупољског) Диоскора. Пошто код њих проведе пола године, она обиђе пустињу и посети све светитеље.

Када је управник Александрије протерао у Кесарију палестинске Оце: Исидора, Писимија, Аделфија, Пафунтија, Памва, Амонија и неке друге, свих дванаест епископа и свештеника, и осим тога клирике и отшелнике, тако да их заједно са епископима и свештеницима би сто двадесет и шест, тада заједно са њима пође и ова блажена Меланија, и служише им својом имовином. Али пошто је било забрањено давати им слуге (како су ми то причали свети Писимије, Исидор, Пафунтије и Амоније), ова храбра жена, облачећи одело слуге, доносила им је увече све што им је било потребно. Проконзул Палестине сазнаде за то, и желећи да извуче неку корист, хтеде да је заплаши. И ухвативши је, он је баца у тамницу, не знајући да је она жена. Налазећи се у тамници, ова побожна жена изјави проконзулу да је она кћи Марцелина и да је имала мужа, а да је сада слушкиња Христова. Чувши све то, проконзул се освести, те се извини и замоли опроштај од ње, допустивши јој да несметано буде са светитељима.

Када су ови угодници поново позвани у Александрију, Меланија је подигла манастир у Јерусалиму, у коме је провела двадесет и седам година и имала педесет девственица.

О Руфину

Са њом је живео благородни, самохрани и веома истрајни Руфин, који је родом био из града Аквилеје у Италији. Он је касније удостојен свештенства. Ученијег и смиренијег човека није било међу људима. У току двадесет и седам година они су обоје примали оне који су долазили у Јерусалим на поклоњење: епископе, монахе, девственице, сузружнике, знане и незнане, и све којима је била потребна њихова помоћ, они су помагали и о свом трошку су их издржавали. Они су од Павлинове шизме присајединили к православљу око четири стотине монаха, и сваког јеретика, дубоборца, убедили су и приводили Цркви. Локалном клиру су одавали част у даровима и храни. Тако чинећи, они су проводили свој живот у побожности, не увредивши никог, указавши помоћ многим људима.

О Меланији (старијој)

О светој Меланији ја сам раније тек мало говорио, али сада желим да кажем и остало, оно што се задржало у сећању о њеним добродетељима. Од тих добродетељи она је себи изаткала блажену одећу бесмртности, и из своје имовине исплела својим рукама нетрулежни венац славе за своју часну главу, и украсивши се, она је са великом смелошћу отишла Господу. Када бих ја

почео казивати све што знам о подвизима ове блажене жене, недостајало би ми времена. Колико је богатство она употребила на невољне, понета небеском ревношћу! Мислим да такво огромно имање не би могао уништити пожар када би га захватио. Али, причати о томе, није само моја ствар, него и оних који су у Персији, Британији и на свим острвима, јер доброделијења и дарови ове велике жене, није био лишен ни запад, ни исток, ни север ни југ. Тридесет и седам година живећи у туђој земљи, она је од својих средстава снабдевала цркве, манастире, гостопримнице и тамнице. Уопште, нико од оних који су долазили к њој није остао непомогнут, јер су јој њени сродници, а и сам њен син и надзорници њених имања, сваке године слали новац, као доливајући уље у кандило, које је, горећи пламеном милосрђа, све осветљавало радосном дарежљивошћу. Пошто је била истрајна у чињењу милостиње, она је на крају остала без стопе земље. Жеља за сином није ју одвраћала од љубави према пустињи, нити је љубав према сину одвајала од љубави према Христу, него је, благодарећи њеним светим молитвама, њен син достигао велики успех у наукама и у благости свога карактера. Он се оженио и, по схватањима света, добио је светска одличја. Имао је и двоје деце. После дуже времена, када ова побожна жена чу да се њена унука удала и да намерава да се одрекне света, побоја се да је не захвати неко рђаво учење, или јерес, или живот у пороцима, па она, и ако старица од шездесет година, седе на лађу и упути се ка Риму. Тамо је срела, поучила у вери и преведе у хришћанство блаженог и знаменитог Апронијана, који до тада беше незнабожац, и убеди га да треба да живи целомудрено са својом женом Авитом (која је била Меланијина сестричина). У том убеђењу учврсти и своју унуку, Меланију млађу, са њеним мужем Пинијаном. Поучивши и своју снају Албину, жену свога сина, и наговоривши све да продају имање, она их изведе из Рима и одведе у свето и тихо пристаниште живота. Ево како она у Риму победи све сенаторе и њихове жене, који су покушавали да је спрече да се одрекне и осталог свог имања. Њима је слушкиња Господња рекла: „Децо, пре четири века написано је: Последњи је час (1. Јн. 2, 18). Зашто живите у таштини живота? Пазите да вас не изненаде дани антихриста. Тада се већ нећете моћи наслађивати својим богатством и имовином ваших предака.“ Таквим речима ослободивши све њих од света, она их приведе монашком животу. И пошто поучи у вери свога млађег сина Публикола, одведе га на Сицилију, затим продаде сво своје имање, и узевши новац, оде у Јерусалим, па подели тамо своју имовину, а недуго потом се и упокоји. У Јерусалиму она остави после себе манастир и средства за издржавање манастира.

Када све оне особе које од блажене Меланије беху научене вери, оставише Рим, вихор варварског налета, о коме су древна пророчтва предсказивала, устреми се на тај град, и не поштеди чак ни бронзане статуе на тргу, него у варварској суровости порушише све, те Рим, који је цветао хиљаду и двеста година, по речима Сибиле, постаде село. Тада, научени вери од Меланије, радоваху се што их мимоиђе ужас пустошења и за дивну промену околности и своје чудено спасење, они слављаху Господа, који је самим делима убедио невернике да док сви други беху поробљени, спасоше се само оне породице које су старањем Меланије себе принеле на жртву Господу.

О Меланији (млађој)

Пошто сам обећао да ћу говорити и о другој Меланији, коју зову и млађа, то сада треба да испуним своје обећање јер није право да ми, због њене младости по телу, ниподаштавамо и прећуткујемо врлине којима је она била и изнад неких стараца. Њу, младу по годинама а стару по благочестивом знању, родитељи на силу удаше за неког римског достојанственика. А она беше толико потакнута речима своје бабе, да је брак није привлачио. Када је родила два сина и када јој оба детета умреше, она још више осети одвратност према браку, да рече своме мужу Пинијану, сину градоначелника Севера: „Ако пристајеш да самном живиш у целомудрености, ја ћу те сматрати за свога господара и признавати за господара живота мога, а ако ти то, пошто си још млад, изгледа тешко, узми све моје имање, и само ми тело ослободи, да бих могла испунити своју богоугодну жељу и постати наследница добродетељи моје бабе Меланије, чије име и ја носим. Јер да је Бог хтео да живимо у овом свету и да уживамо у њему, Он нам не би тако рано узео децу.“ Дуго су се они борили око тога, док се најзад Бог не смилова на младог мужа и роди у њему жељу за богоугодним животом, те се и он одрекну свих блага овога света и испуни се реч Апостола (1. Кор. 7, 16). И тако, удана са тринаест година и проживевши са мужем седам година, Меланија се у својој двадесетој години одрекну света. Најпре она све своје свилене покриваче поклони црквама (као што је то учинила и славна Олимпијада), и друге свилене ствари, од којих начини потребне црквене утвари. Сребро и злато је поверила неком свештенику Павлу, монаху из Далмације, да га морем пошаље на исток. Десет хиљада златника посла у Египат и Тиваиду, десет хиљада у Антиохију и њену околину, петнаест хиљада у Палестину, десет хиљада црквама по острвима и заточеничким местима, а црквама, манастирима, гостопримницама и свим невољнима на западу сама удели, четири пута више. Тако она, по милости Божијој, силом своје вере истргну сву своју имовину из уста лава Алариха *лунишиишиџељ Рима!* Она ослободи све робове који су устели, али већи део њих изјави жељу да жели да служи њеном брату, што она и допусти. Сву своју имовину у Италији, Аквитанији, Тараконији и Галији, она је распродала, а за себе задржа, ради помагања манастира и свих невољника, имовину на Сицилији, Калтанији и Африци. Таква је мудрост богољубиве Меланије, која показа богопросвећен старачки ум при управљању својим великим богатством. Подвижништво њено беше овакво: јела је сваки други дан, а раније је јела сваки пети. Сама је служила своје робиње која она учини својим саподвижницама. Многе своје рођаке она пробуди на ревност Богу, те и они, попут ње, почеше живети богоугодним животом.

О Албини

Са њом је била и њена мати Албина, која се подвизавала као и Меланија, и која такође својом вољом раздели имање. Оне живе на својим имањима, некад на Сицилији, а некад у Кампанији, са девојкама и слушкињама.

О Пинијану

И Пинијан, њен некадашњи муж, а сада, по вољи Христовој, једнодушни саподвижник у добродетељи, подвизава се са тринаест монаха, чита Свето Писмо и занима се обрађивањем баште и богоугодним животом. Они нам указаше много почести, када нас мноштво дође у Рим, због блаженог епископа Јована, и утешише нас својим гостопримством, и опскрбише нас храном потребном за пут. Тако они, са великом радошћу, стичу вечни живот помоћу богомдарованих дела савршеног живљења.

О Памахију

Њихов рођак, проконзул Памахије, одрекну се света као и они, и живео је савршеним животом. Што се тиче његовог богатства, он га делом подели за живота, а делом на самртном часу, када много тога остави сиротињи, и онда се упокоји у Господу.

О Макарију и Константину

Исто тако и извесни Макарије, који је из Викарије, и Константин, који је био помоћник италијанских трибуна, људи познати и веома учени, досегнуше највиши степен богољубља. Они су, сматрам, и сада живи и, подвизавајући се у савршеном живљењу, очекују блажени живот.

О Евстохији

Евстохија, кћи блажене Павле Римљанке, и сада се подвизава у Витлејему. Ја је нисам видео, али казују да је она веома целомудрена и да има општежиће од педесет девојака.

О Венерији

Познавао сам и Венерију, кћер властелина Калодика, која се мудро ослободи рана које богатство задаје.

О Теодори

Такође сам познавао и блажену Теодору, кћер трибуна, која је дошла до таквог сиромаштва, да је сама примала милостињу. Тако се и упокојила.

О Усији

У приморском манастиру Исихија, упознао сам Усију, жену која је у сваком погледу била благочестива.

О Адолији

Упознао сам и њену сестру, Адолију, која је такође живела добродетелним животом и, мада не толико као Усија, али сразмерно својим силама, показивала је ревност по Богу.

О Вазианили

Познавао сам и Вазианилу, кћер официра кандијана. Она се свесрдно и богобојажљиво подвизавала у врлинама, и сада је у истом подвигу.

О Фотини

Познавао сам и Фотину, девственицу која је била веома целомудрена, кћи лаодикијског свештеника Теоктиста.

О Азели

У Риму сам видео и Азелу, девственицу која је часно остарила у манастиру. Она беше веома кротка, и код ње су се окуљали хришћани на којима сам виђао новообраћене мушкарце и женс.

О Авити

Видео сам и Авиту, блажену и достојну Бога, са њеним мужем Априкијаном и кћери Евномијом. Они су у свему угађали Богу. Они су се лако и брзо обратили од разуданог живота ка животу у добродетељи, због чега се удостојише хришћанског краја и потпуно се ослободиле од сваког греха. Познати за живота, они и након упокојења оставише за собом добру успомену.

О Магни

У граду Анкира има много девственица, око две хиљаде, можда и више. Све оне живе у подвигу, уздржању и веома смирено, као што и доликује кроткима. А има и веома знаменитих и истакнутих жена, које веома ревностно воде богоугодну борбу. Међу њима се издваја Магна, жена веома честита и искусна. Не знам како да је назовем: девојком или удовицом јер је њена мајка уда на силу, али се она под разним изговорима никада није подавала мужу, правећи се болесна, те тако остаде нетакнута и чедна, како казују њени сродници. Након неког времена умро је њен муж и она постаде једини наследник имања. И заменивши пролазна блага вечним, она се посвети Богу. Више од свега бринула се о вечном животу, кротко поступајући са свима, живећи веома строгим животом који је био испуњен целомудријем. У опхођењу беше тако пажљива, да сама њена појава, испуњена неизмерном побожношћу, побуђиваше према њој нарочито поштовање и код познатих епископа. Разделила је своје велико имање, а оно што је преостало служило јој је да тиме помаже цркве, манастире, сиромаше, епископе, удовице и то најчешће тако

што је сва та дела чинила кришом или преко својих слугу. Она се није одмицала од цркве, нарочито ноћу, чинићи сваку добродетељ са надом на вечни живот.

О девственици која је сакрила блаженог Атанасија

/о њој казују: Созомен, ѿм.дело, 5.књиџа, 6.блџава;

Никифор, ѿм.дело, 10.књиџа, 6.блџава/

Познајем једну девственицу из Александрије, која је имала око седамдесет година када сам је срео. Сав клир је сведочио о њој да је у младости, када јој је било око двадесет година, и када је била необично лепа, да су се од ње, управо због те лепоте, склањали добродетељни људи, да на њих не би пало неко подозрење. Али догоди се тада да аријанци, кујући завере против блаженог Атанасија, епископа Александрије, безочно оклеветаше светитеља за тешке злочине и то уз помоћ Јевсевија, градоначелника (у време цара Констанција). Бежећи од поквареног суда, Атанасије се није усудио да се повери ни сродницима, ни пријатељима, ни клирицима, нити било коме од својих познаника. Када су градоначелникови људи изненада упали у епископов дом и почеше да га траже, он узео своју доњу хаљину и огртач, и по ноћи побеже код ове девственице. Она тиме би изненађена, и уплаши се, али епископ јој рече: „Траже ме аријанци који су ме оклеветали за тешке злочине. Да бих избегао безумни суд, и да не бих навео на грех оне који желе моју осуду, решио сам да побегнем. Ето, Бог ми ове ноћи откри да се ни код кога не могу спасти, осим код тебе.“ Од велике радости, ова девственица одбаци свако предомишљање, предаде се вољи Божијој, и усрдно је скривала епископа шест година, све док је цар Констанције био жив. Сама му је прала ноге и набављала књиге. У целој Александрији нико није знао где се налази епископ Атанасије. А када је објављено да је умро цар Констанције, и вест о томе дође до Атанасија, он се одену у светле одежде и ноћу се опет појави у цркви. И када га угледаше, сви се уплашише, и гледаху га као мртваца који је оживео. Пријатељи су говорили да би га посетили, али да нису знали где му је уточиште, а он им рече: „Ја се зато нисам сакрио код вас, да би се ви истинито могли клети да заиста не знате где сам. Код ње сам се сакрио зато што нико није могао претпоставити такво нешто, пошто је она млада и лепа; и на тај начин сам учинио два добра: послужио сам њеном спасењу, и сачувао сам свој углед и сигурност.“

О Аматалиди

У граду Антиноји има дванаест женских манастира и у њима се живи заиста богоугодним животом. Тамо сам срео слушкињу Господњу по имену Аматалида, старицу која осамдесет година живи у подвижништву, како нам је сама казивала а такође и њене сусетке. Са њом је живело шездесет младих девојака, које су под руководством ове блажене старице непорочно ишле путем подвижништва. Оне су је толико волеле да у том манастиру нису закључавана врата, као што је обичај у другим манастирима, него их је она задржавала у манастиру својом бескрајном љубављу и божанским поукама, и оне су полако узрасле у целомудрености. Старица је достигла такав степен

бестрашћа да је, када сам дошао код ње и сео, пришла к мени и села поред мене и, по великој смелости у Христу, ставила ми своје руке на раме.

О девственици Таори

У том манастиру већ тридесет година живи девственица Таора, која је ученица ове старице. Она никада није хтела да узме нову хаљину, нити обућу, говорећи: „Мени то не треба, иначе ћу бити приморана да одем.“ И заиста, када су све сестре недељом одлазиле у храм ради причешћа, она је у својим поцепаним хаљинама седела у келији бавећи се рукодељом. Њено лице је било тако благолико, да би и најчвршћи човек, боравећи поред ње, био саблажњен њеном лепотом, да она није имала своју снажну заштиту у целомудрености, и да својом чедношћу није доводила у постиженост и страх чак и најзвратније око.

О једној девственици и Колуту

Била је ту и друга истинска девственица, која је будно вршила дело подвижничтва. Она је живела не превише далеко од мене, али ја јој лице не видех, јер, како су ми казивали они што су је знали, она никада није излазила из своје келије од како се одрекла света, и шездесет година је провела у подвижничтву заједно са својом мајком. Када јој је дошло време да пређе вечни живот, њој се јави свети мученик Колут, који се у том месту прославио јунаштвом, и рече јој: „Данас ћеш отићи Господу и видети све свете. Зато, хајде да заједно с нама обедујеш у манастиру.“ Блажена, оставиши рано ујутро, обуче се, стави у своју котарицу хлеба, маслина и мало поврћа, и након толико година изађе и оде у храм светих Мученика. Ту се она помоли, седе и цео дан је чекала згодно време за јело. У три сата по подневу, када већ наступи време да се узима храна, а у храму није било никога, она постави јело и обрати се Мученику: „Благослови јело свети Колуте, и нека ме прате молитве твоје!“ И пошто седе, једе мало, а затим се опет помоли, и отиде кући око заласка сунца, те даде својој мајци тумачење „строматописца“ Климента на пророка Амоса, рекавши: „Дај ово епископу, послатом у заточеништво, и реци му да се помоли за мене, јер одлазим Господу своме.“ И те ноћи она се упокоји.

О девојци која је оклеветала једног чтеца

Кћи једног свештеника из Кесарије (Палестинске) паде у грех, и би научена од свога саблазнитеља да оклевета чтеца из тог града, те да на њега баци кривицу за свој пад. Када је затруднела, она на питање оца изјави да је дете чтецово. Када је то чуо, свештеник се смути, и обавести епископа о томе, а овај одмах сазва црквени савет. Позвали су и чтеца, те га почеше испитивати како се то догодило? Овај, не знајући ништа о томе, говорио је да је невин. Епископ, наљутивши се, врло строго рече: „Дакле, ти не признајеш свој грех, и не кајеш се, ти јадниче испуњени нечистотом!“ Чтец рече епископу: „Кунем се да сам рекао истину и да са тиме немам ништа, јер ја нисам крив према њој чак ни у мисли. Ако желите да чујете оно што не постоји, онда ћу рећи да сам

учинио." Kada je to rekao, episkop ga razreshi dужnosti чтеца, a овај паде пред ноге епископа, молећи: „Ако само због тога што рекох да сам згрешио, ти донесе одлуку да ме лишиш почаснога степена и сматраш да сам недостојан да будем клирик, онда нареди да ми она од сада буде жена, јер сада нити сам ја клирк, нити је она девојка." Kada je то чуо, епископ и отац девојке, сложише се да она пође за чтеца, сматрајући да је он везан за њу и да не може без ње. Младић, када је прими из руке епископа и њеног оца, наговори је да са њим пође у женски манастир, и тамо умоли настојатељицу да је чува док се не породи. Пошто остави девојку у манастиру, младић се затвори у једну келију, и поче живети веома суровим животом, припадајући Христу, скрушеног срца, са многим сузама и вапајима: „Госпoде, ти знаш моја дела, јер Ти једини све знаш и ништа није скривено од Тебе. Нема ни једнога тајног места у коме би се човек могао сакрити од твоје свевидеће силе. Ти све знаш и пре него што се догоди, Ти једини гледаш дубине помисли, и сваку мисао видиш потпуно јасно. Ти си строги испитивач свега што је у срцу, и судиш праведно; Ти си помоћник онима којима је учињена неправда, Ти си заштитник оклеветаних који се не да преварити; Теби је немило све што је неправедно; на теразијама Твојим увек претеже правда; Ти си увек у светлости неприступној, и свако дело човечије збива се пред Твојим очима. Зато, Твоме праведном и непроменљивом суду припада да објави моју невиност." Док је младић био у молитви и истрајно постио, приближавали су се дани када се девојка требала породити. А када наступи час, поче се откривати и праведни суд Божји који подвргну клеветницу страшним и неподношљивим мукама. Јаук, муке, ужасна виђења адских мука, силно су мучили ту јадницу, а дете не излажаше из њене утробе. Прође један дан, па други, а муке су бивале све несносније. Настаде трећи дан, па четврти а муке се страховито увећаше. Затим наступи пети дан, па шести, па седми као најцрњи, и несрећна жена од неисказаних мука већ беше на самрти. У току тих дана она ништа не окуси, нити је спавала. Али пошто су се порођајне муке непрекидно увећавале због молитава младића, на крају омекша њено срце и она признаде: „Авај мени јадној! Мени прети опасност да пропаднем са своја два зла: због клевете и блуда. Изгубила сам своје девичанство и одала се сраму! Мене је други упропастио, а ја сам оклеветала чтеца." Kada су то чуле манастирске девственике, рекоше о томе њеном оцу. А он, бојећи се да га не оптуже за клевету, прећута о свему. Али праведни Суд Божји, који све открива, настави да мучи несрећницу све јачим боловима. Kada она од болова није могла ни да живи нити да умре, наступи осми дан, па девети, и њу покри тама непрестајућих мука. Kada њени јауци посташе већ неподношљиви за сестре које беху око ње, оне о томе рекоше епископу. Kada он чу о томе, посла к чтецу два закона да га о свему томе известе, и да му кажу да се помолу за избављење несрећне жене. Али честити младић им не даде одговор нити им отвори врата. Од како се затворио у келију, он је стално испуњавао уобичајено правило поста, и молио се Богу. На крају, отац се сажали на своју кћер, дође епископу и молио га је да се у цркви помолу за њу. Али и када сви узнесоше молитве Господу, јадница се не ослободи мука, јер молитве оклеветаног учинише да Господ не улиши њихове молбе. Тада се епископ упуту ка келији у којој је био чтец. Kada је покуцао на врата, младић није хтео да их отвори. Онда, након неког времена, епископ нареди да се скину врата, и када уђоше у келију, затекоше младића у усрдној молитви

како клечи. И после многих молби, епископ га подиже и рече му: „Брате Евстатије, по промислу Божијем, клевета је обелодањена, молитве твоје су услишене, сажали се на ону која је згрешила према теби и због тога се силно мучи у боловима. Опрости јој грех и реци Господу да је порођајем ослободи мука.“ Пошто се честити чтец усрдно помоли Богу заједно са епископом, јадница одмах би ослобођена мука и роди дете. Тада поче да моли да јој опросте безакоње ради молитава праведника, кога од тог часа сви због честитости стављаху у ред Мученика, јер он, одбацивши сваку бригу, узиђе на такву висину добродетели, да је био удостојен духовнога дара. Ово сам написао да не би неко, клеветајући друге, запао у ђаволе замке, те да у овом животу не би био подвргнут неподношљивим страдањима тела, као што се догоди са поменутом лажљивом девојком, а да по ослобођењу од тела не би био предан на вечне муке. Сваки клеветник разгнењује Бога. Ако оклеветани, добродушно трпи и молитвама постиже обелодањивање клевете, очекујући праведни суд Божји, попут овог чтеца, увенчан Христом, тај ће се и овде, колико је могуће, прославити, и тамо бити удостојен вечних венаца. Зато изучимо тачно непобедиву силу молитве која утврђује верне, милује грешнике, помаже усрдне у добродетели, савлађује свако створење, облагорасполажава Творца свега, дарује венце онима који живе побожним животом, изобличава клеветнике и дарује Царство Небеско онима који трпељиво подносе клевете.

О Салвији

У то време догоди се да нас неколицина крене из Елије у Египат, пратећи блажену девственицу Салвију, сестру епарха Руфина. Са нама је био и Јувин, тада још ђакон, а сада већ епископ цркве у Аксалону, човек изузетно побожан и учен. Када смо стигли у Пелузију, затекли смо велику сушу. Јувин узне неку посуду, уми себи руке и ноге хладном водом, стави простирку на земљу и леже да се одмори. Приметивши то, блажена Салвија, као мудра мати која се брине о свом сину, поче га прекоревати што разнежује своје тело, говорећи му: „Како се усуђујеш да у тим годинама, када твоја крв још ври, тако разнежујеш своје тело, као да не знаш какве те све беде могу снаћи због тога? Веруј ми, сада ми је шездесет година, а до сада сам само умивала руке, и то само када сам се спремала за Причешће. И када су ме лекари због разних болести наговарали да се кушам, нисам пристајала да чиним уступке телу, нисам спавала на постељи, нити сам на путовањима допуштала да ме носе у носилкама.“ Пошто је била веома учена и волела божанствене књиге, она је ноћи претварала у дане, трошила много уља на осветљење, и читала све списе древних тумача, међу њима три милиона стихова Оригена и двеста педесет хиљада стихова Григорија, Пијерија, Стефана, Василија и других славних писаца. Она их није овлаш читала, него пажљиво и то по седам или осам пута. Тиме је она, ослободивши се од лажног знања, најпре окришила себе благодаћу Божијом, затим и силом духовних речи и добрих нада претворила себе у духовну птицу и, прелетивши кроз таму овога живота, узлетела Христу, да од Њега прими бесмртне награде.

О Олимпијади

*/о њој казују: Созомен, ѿм. дело, 8. књиѡа, 24. глава;
Никифор, ѿм. дело, 13. књиѡа, 24. глава/*

Њеним стопама ишла је и благочестива Олимпијада, која је са великом ревношћу ишла путем који води у небо, и у свему следовала правилима Светог Писма. По телу, она беше кћи проконзула Селевка, а по духу истинско чедо Божије. Уз то, она беше унука епарха Авлавија, и за неколико дана невеста Нивридија, епарха Цариграда, али у ствари, она не беше ничија жена. Говоре да је она до саме смрти остала непорочна девојка, сажитељка речи Божије, савезница истинског смирења, друг и служитељ свима у невољи. Она подели своје велико богатство, помажући све, без разлике. Ни град, ни село, ни пустиња, ни острва, ни далеке покрајине, не беху лишени њене помоћи. Она је и црквама давала ради свештених потреба, помагала је манастире, општежића, сиротишта, тамнице... Ова блажена достигла је смиренумудрије од кога се даље није могло ићи: живот без сујете, једноставна спољашњост, искрена нарав, неукрашено лице, изнурено тело, смирен ум, душа без охолости, мирно срце, бдење без сна, нељубопитљив дух, бескрајна љубав, необухватљиво добротинство, проста одећа, уздржање безмерно, утемељеност разума к Богу, вечна нада, неисказане милостиње, украс свих смиренних. Она је претрпела многа искушења због дејства онога који је зао по својој вољи. Она је водила велике битке за истину Божију. Ноћи и дане она је проводила у неизмерним сузама, покоравала се свакој власти човечијој, Господу ради (1. Петр. 2, 13); са страхопоштовањем се повиновала светим епископима, поштвала је свештенство, уважавала клир, са побожношћу се односила према подвижништву, примала је девојке, помагала удовице, хранила сирочад, штитила старе, посећивала болесне, плакала са грешницима, изводила на пут заблуделе, имала сажалења према свима, оне који су у невољама обилно је помагала, многе незнабожачке жене учила је вери, давала им средства за живот, и целокупним својим животом оставила за собом име добротинице.

Она је из ропства откупила на хиљаде робова, дала им слободу, и учинила их по части, равнима себи, а често су они по одећи изгледали да су значајнијег порекла од ње јер одећа ове светитељке вредила је мање од најбеднијих рита. Њена кротост беше таква, да је превазилазила простодушност деце. Нико од њој блиских никада није приметио да је она некога карала. Сав њен тешки живот прошао је у скрушености и обилном проливању суза; пре би се могао видети извор без воде, него ли њене увек озбиљне очи које су созерцавале Христа, без суза. Шта ја говорим? Уколико се више својом мишљу задржавам на казивању о подвизима и добродетелима ове, као камен чврсте душе, утолико више понестају ми речи. И нека нико не помисли да ја претерано говорим о бестрашћу славне Олимпијаде, која је сва била свечасни сасуд Духа Светога. Ја сам својим очима гледао ањелски живот ове блажене девственице, а такође, она ми је поверавала да раздајем њено богатство. Уз сво то богатство, она се ни мало није бринула о телу. Свагда је слушала власт, покоравала се епископима, уважавала је клир, и удостојила се исповедништва у борби за истину, подвргнута многим бурама тешких оптужби. Сви побожни житељи Цариграда сматрају је по животу за исповедницу. У

подвизима Бога ради, она нађе себи смрт и, скончавши у њима, стече блажену славу, и овенчана радује се у свечаном животу са њој сличним душама које су угодиле Господу.

О Кандиди

Попут Олимпијаде, на исти начин је живела и блажена Кандида, кћи официра Трајана. Она је достигла до највишег степена благочешћа, мудро је украшавала цркве, поштовала је епископе због достојанства Христових Тајни. Такође је уважавала и сав клир и, научивши своју кћер вери, уврсти је у ред девственица, као дар Христу из свога срца. Касније и она сама отиде за својом кћери. Ја сам видео како се ова благородна жена, ради изнурења тела, трудила сву ноћ, млела је брашно својим рукама, и пекла просфоре. Говорила је: „Пошто пост није довољан, то му ја додајем напорно бдење, да бих сатрла похлепу Исава.“ Она се потпуно уздржавала од меса, а јела је само рибу, зејтин и поврће, и то само празником. У друго време јела је само хлеб и воду у којој је било мало сирћета. Пошто проведе веома суров живот, ова славна жена упокоји се блаженим покојем, и сада се наслађује вечним благом, које је припремљено за оне који живе добродетелним животом.

О Геласији

По примеру ове добродетелне жене кренула је и пречасна Геласија, кћи једног трибуна. Овој прекрасној жени приписују ову добродетел: она се никада није гневала, ни на слугу нити на слушкињу, нити на било кога другог. Пошто је избегла пут злопамћења који води у вечну смрт, ова блажена крену путем који води у вечни живот.

О Јулијани

Девојка по имену Јулијана, из Кесарије Кападокијске, сматрана је за веома учену и веома побожну. Она је позвала к себи оригена, када је овај био гоњен од стране незнабожаца, и две године га сакривала и издржавала о свом трошку, служећи му. Ја сам у једном древном рукопису нашао следеће што је записано Оригеновом руком: „Овај рукопис нађох код девственице Јулијане, у Кесарији, када сам се скривао код ње. Она каже да је рукопис добила од Симаха, јудејског тумача.“ Нисам без нарочитог циља изложио добродетели ових славних жена, него да бисмо знали да је могуће из разних случајева, ако зажелимо, наћи разне користи.

Повест Иполита, савременика апостола

/о њему казује Никифор, „Историја Цркве“, 7. књига, 13. глава/

У другом рукопису, са Иполитовим натписом (који беше савременик апостола), нашао сам следеће: у Коринту је живела једна жена знаменитог порекла и веома лепа. Она се подвизавала у добродетелном животу. За време гоњења, оклеветаше је код тадашњег судије који беше незнабожац, тобож да је она рђаво говорила о власти и идолима. Они који су трговали

развратом, хвалили су њену лепоту судији који беше женољубац и безбожник, и он прихвати клевету уз похотљиве помисли. Када девојку доведоше пред њега, он се још више распали похотом, те употреби многа лукавства да придобије ову слушкињу Господњу. Пошто није успео у томе, он је стави на велике и тешке муке. Ни тиме није успео, и немајући моћи да је одврати од вере Христове, он је, распаљен страшћу за њом, предаде на ову муку: стави је у јавну кућу, и нареди власнику да му свакога дана плаћа по три златника за њу. Власник, који је на срамни начин зарађивао злато, поче је свима нудити. Када су то дочули развратници, нагрнуше са жељом да плате за блуд. Али целомудрена девственица их мољаше и преклињаше речима: „Ја имам неку рану која страшно смрди, па се плашим да ћете ме омрзнати. Боље ме оставите на миру неколико дана, и онда ћете ме имати бесплатно.“ Таквим речима девственица увераваше похотљивце, и они је оставише на миру неко време. А она непрекидним молитвама усрдно позиваше Бога да се смиљује на њу. И Бог, који зна мисли људске, виде како целомудрена дјева свим срцем чува своју невиност, и као чувар спасења свих људи Он у те дане учини ово:

О Магистријану

Неки младић по имену Магистријан, лепе спољашњости, побожан по души, распламсан Богом духовном ревношћу до презрења смрти, касно у ноћи дође к власнику јавне куће под видом похотљивости, даде му пет златника и рече: „Допусти ми да ову ноћ проведем са овом девојком.“ А када са њом оста насамо у соби, он јој рече: „Устани, спасавај се!“ И скинувши са ње хаљину, обуче је у своје, мушко одело, и рече јој да изађе. Она учини тако и, осенивши се крсним знамењем, изађе из те куће чедна и неоскрнављена, и потпуно би спасена благодаћу Христовом и старањем младића који је својом сопственом крвљу избави од срамне пропасти. Када су следећег дана сазнали за то шта се догодило, Магистријана изведоше пред свирепог судију. Након ислеђивања, судија одреди да се младић баци зверовима, али он Магистријана тиме учини двоструким мучеником Христовим: младић се јуначки борио и за своју бесмртну душу, и јуначки је поднео муке за славну и блажену девственицу. Зато и би удостојен двоструке части од Христа, и славних и блажених венаца од његовог човекољубља.

О жени једног чиновника

Сећам се једне повести коју није добро прећутати. Казују да је прогонитељ Магнентин, који је имао недопуштене везе са многим незнабошкињама, желео да то има и са хришћанкама. Али хришћанке су радије хтеле умрети него ли да изгубе целомудреност. Када Магнентин дође у један град, њему западе за око жена једног чиновника. Њен преплашени муж рече Магнентијану да је слободно може узети. Овај посла војнике по њу, а жена им рече да сачекају да би се спремила. И ушавши у своју собу, она узе мач и зари га себи у утробу.

Нека чују и постиде се девојке, које себе сматрају за невесте Христове, а изневерују Га нечистим пожудама. Нека да Бог свакоме да чува целомудреност и да радосно кличе са псалмопојдем: „Прикуј страха твоме телу моје, судова твојих побојах се“ (Пс. 118, 120), и са апостолом: „Ја више не живим,

него живи Христос у мени" (Гал. 2, 20). Нека и нама буде допуштено да говоримо са целомудреним: „Ја сам драгога свог, и мој је драги мој" (Песма над песмама, 6, 2). Када се каже женик, и када се каже драги, не треба ништа телесно замишљати. Јер речи женик и невеста, означавају духовно сједињење са Оцем.

Ми смо видели и друге Оце и монахе по Египту, који су чинили многе знаке и чудеса. Њих нисмо споменули, јер их је много, тако да рекосмо само мало од многога. Јер шта да човек каже о Горњој Тиваиди, где живе чудесни људи и безброј монаха, чијем начину живота неки неће ни поверовати, толико они превазилазе обичан начин људскога живота. Они и до данас васкрсавају мртве и корачају по води, као Петар. И све што је Спаситељ чинио преко светих апостола, Он то чини и сада. Али ми се не усудисмо да одемо и видимо те свете људе, јер нам је требало путовати иза Ликона, а ту нам је претила велика опасност од разбојника. Чак и оне Оце, о којима смо говорили, видели смо не без опасности. Исто тако видели смо и свете жене не без труда и напора, него смо много пропатили, а неретко и живот свој доводили у питање, само да би смо били са њима. Седам пута смо били у смртној опасности, а осми пут сам Бог нас је сачувао од смрти јер једном смо пет дана и пет ноћи лутали по пустињи, и за мало не помресмо од глади и жеђи. Други пут смо залутали у неке дубоке и опасне мочваре, и израњавили смо ноге тако да је бол био неподношљив, у умало се не смрзосмо од хладноће. Трећи пут смо до појаса упали у неко блато, а не беше никога да нас извуче. Тада повикасмо као блажени Давид: „Спаси ме, Боже, јер дође вода до душе моје. Пропадам у дубоком глибу, где нема дна. Спаси ме да не пропаднем" (Пс. 68, 1,2,15). Четврти пут ишли смо четири дана по води, јер се Нил беше излио, и на ушћу се умало не удависмо. Тада ми заваписмо: „Да ме не узме вода на матицу, да ме не прождре пучина" (Пс. 68, 16). Пети пут нас повијаше разбојници на морској обали, када смо ишли за Диолк. Они су желели да нас ухвате, и гонили су нас толико да умало не помресмо, јер су трчали за нама дуго времена. Шести пут, док смо шловили Нилом, умало се не подависмо. Седми пут, када смо били на језеру Мареотиди, где расте биљка од које се прави хартија, насукали смо се на једно пусто острво, и ту проведосмо три дана и три ноћи под отвореним небом, и страшно се измучисмо од хладноће и кише, јер то беше око Богојављења. О нашој осмој невољи излишно је и говорити, али не и бескорисно. Када смо пролазили поред једног места на путу ка Нитријској Гори, тамо беше велика јама, а у њој мноштво крокодила, пошто се вода повукла са поља након поплаве. Када смо пришли тој јами, ми на њеном крају видесмо три крокодила, и помислисмо да су мртви, али се они одједном бацише на нас, и ми почесмо запомагати: „Господе Христе, помози нам!" И тог тренутка звери беху као од анђела задржане, и бацише се у воду, а ми отидосмо у Нитријску Гору, размишљајући о речима Јова: „Из седам невоља избавиће те; ни у осмој неће те се зло дотаћи" (Јов 6, 19). Захваљујемо Богу који нас је избавио од толико опасности и показао нам велике ствари.

О брату који живи са мном

Рећи ћу неколико речи о брату који од младости до данашњег дана живи са мном, и онда ћу окончати своје казивање. Знао сам да он одавно живи веома узвишеним животом, и да обуздава страсти. Знао да не једе са жудњом, да не пости са страхају, чини ми се да је победио и страст среброљубља, далеко је од сујете, увек је задовољан оним што га снађе, не украшава се хаљинама, захваљује када га презиру и ниподаштавају, подвргава се опасностима за истинске пријатеље, трпи искушења од многобројних демона. Једном га је срео демон, и рече му: „Пристани да барем једном згрешипш, и само реци било коју богату и познату жену, и ја ћу ти је одмах довести.” Другом приликом демон богохулства, који га је нападао четрдесет дана и ноћи, како ми је сам брат причао, повуче га за ногу и мушким гласом рече: „Немој се клањати Христу, и ја ти нећу приступати.” А он му одговори: „Ја ћу се клањати Христу и славити Га јер Га ти мрзипш. Увек ћу Му се молити, и док је даха у мени, ја ћу Му се молити, јер је служење Богу за тебе одвратно.”

Он обиђе сто и шест градова, а у многима проведе дуго време, али се, по милости Божијој, не саблазни женом, чак ни у сну, осим што се борио са демоном блуда. Познато ми је да је он, у неимању хране, три пута добијао јело из руку анђела Господњих. Налазећи се једном у веома удаљеној пустињи, и немајући са собом никакве хране, он нађе у монашком милоту три свежа хлеба. Други пут нађе двопек, а трећи пут, вино са хлебом. Такође ми је познато да, када је једном био без хране, он чу глас анђела: „Иди, узми уља и хлеба од тог човека,” и он без промишљања отиде код поменутог човека, а када га овај угледа овај га упита да ли је он тај монах, и када чу да јесте, човек му рече: „Господар ми је наредио да ти дам четири стотине ока шпенице и две литре уља.”

Таквим ћу се човеком хвалити, као са неким кога познајем. Знао да је он плакао због људи који се налазе у невољама и оскудици, и давао им је све што је могао. Знао да је он плакао и због грешника, и својим сузама их приводио покајању. Он ми једном, кунећи се, рече: „Молио сам Бога да ми да моћи да никога не подстичем, нарочито не зле богаташе, да ми ишта дају осим од онога што ми је потребно.”

Закључак

Мени је доста што сам благодаћу Божијом удостојен да могу споменути све ово, и записати. Јер ја сматрам да се у теби није, без воље Божије, појавила добра мисао да заповедипш мојој ништавности да саставим ову књигу, и опишем животе светих и блажених Отаца. А ти ћеш, верни слуго Христов, честити Лавсе, мени најмилија и најрођенија душо, усрдно читајући ове речи, и упознавајући добродетељи славних подвижника, њихове подвиге, трпљење, истрајност у тескобама, учинити не малу корист бесмртној души својој у дан васкрсења праведних. Следи их свесрдно, хранећи се благом и бескрајном надом и гледајући увек на будуће дане као на краће од оних који су прошли. Моли се за мене, чувајући себе беспрекорним и чистим, каквог те знам, и какав си био од конзулства Тацијановог па до данашњег дана, и какав си био када те затекох унапређеног за коморника код благочестивог цара. У теби тако почасно место, и такво богатство и таква власт, нису умањили

богобојажљивост, и као такав потпуно припадаш Христу, коме је ђаво рекао: „Све ово даћу теби ако паднеш и поклониш ми се” (Мт. 4, 9). Подражавајући Њега, ти си одбацио богатство које се стицало к теби, и пролазну славу овога живота, и пожелео си бесмртни небески живот и вечно Царство, непролазну славу, и неизрецива блага, која око не виде, и ухо не чу, и у срце човеково не дођоше (1.Кор. 2, 9).

Нека Господ учини наследницима ових блага и нас,
са светим Патријарсима,
Пророцима, Апостолима, Мученицима и светим људима,
поменутих у овој књизи, благодаћу самога Спаситеља
нашег Христа, са којим нека је слава Оцу и
Светоме Духу, у векове векова.

Амин.

Садржај:

Предговор руском издању.....	3
Предговор писца.....	4
Писмо Лавсу.....	5
О авви Исидору, гостопримцу.....	6
О Доротеју.....	6
О Потамијени.....	7
О Дидиму Слепом.....	8
О Александри.....	9
О среброљубивој девојци.....	9
О нитријским подвижницима.....	10
О Амуну.....	11
О Ору.....	13
О Памву.....	14
О Пиору.....	15
О Амонију.....	15
О Венијамину.....	16
О Аполонију.....	17
О Пајсију и Исаји.....	17
О Макарију, који је нехотице извршио убиство.....	18
О Натанаилу.....	18
О Макарију Египатском.....	20
О Макарију Александријском.....	22
О Марку.....	28
О Мојсеју Етиопљанину.....	29
О Павлу Ферманском.....	31
О Евлогију и богаљу.....	31
Беседа блаженог Антонија.....	33
О Павлу Простом.....	34
О Пахону.....	36
О Стефану.....	38
О Валенту.....	38
О Ерону.....	39
О Птоломеју.....	40
О девственици из Јерусалима.....	40
О девственици Пиамуни.....	41
О Пахомију, и о онима са њим.....	42
О Афтонију.....	43
О оклеветаној девственици.....	43
О јуродивој девственици.....	44
О Питириму.....	44
О Јовану Ликопољском.....	45
Беседа аввс Јована.....	50
Друга беседа аввс Јована.....	50
О Пименији.....	53
О авви Амону.....	53
О авви Вину.....	53
О авви Теону.....	54
О авви Илији.....	54
О авви Аподосу.....	55
О авви Амуну.....	61
О авви Каприју, свештенику.....	62
О авви Сурсу.....	63
О авви Исаји.....	63
О авви Павлу.....	63
О авви Анувију.....	63
О авви Јелину.....	64
О авви Апелису, свештенику.....	66
О авви Јовану.....	66
О авви Пафунтију.....	67
О мученицима Аполонију и Филомену.....	69
О авви Диоскору, свештенику.....	70
О нитријским монасима.....	70
О авви Амонију.....	71
О авви Исидору.....	71
О Амону.....	71
О авви Јовану.....	72
О авви Питриону.....	72
О авви Евлогију, свештенику.....	72
О авви Серапиону, свештенику.....	73
О Посејдонију.....	73
О Серапиону.....	74
О неком манихејцу.....	75
О Домнину.....	75

О римској девственици.....	76
О Евагрију, ђакону.....	76
О авви Пиору.....	79
О Мојсеју Ливинском.....	79
О авви Хронију.....	80
О авви Јакову.....	80
О авви Пафунтију.....	80
О Херимону.....	80
О палом Стефану.....	80
О Соломону.....	82
О Доротеју.....	82
О Диоклу.....	83
О Капитону.....	83
О сујетном отислнику.....	83
О Јефрему.....	83
О Јулијану.....	84
О Инокентију.....	84
О Адолију.....	85
О Аврамију.....	85
О Елпидију.....	86
О Енезију.....	86
О Евстатију.....	86
О Сисинију.....	86
О Галану.....	87
О Илији.....	87
О Саватију.....	87
О Филорому.....	88
О Северијану.....	88
О милосрдном монаху.....	89
О Висариону.....	90
О Меланији.....	90
О Руфину.....	91
О Меланији (старијој).....	91
О Меланији (млађој).....	93
О Албини.....	93
О Пинијану.....	94
О Пахомију.....	94
О Макарију и Константину.....	94
О Евстохији.....	94
О Венсрији.....	94
О Теодори.....	94
О Усији.....	94
О Адолији.....	95
О Вазанили.....	95
О Фотини.....	95
О Азели.....	95
О Авити.....	95
О Магни.....	95
О девственици која је сакрила блаженог Атанасија.....	96
О Аматалиди.....	96
О девственици Таори.....	97
О једној девственици и Колугу.....	97
О девојци која је оклеветала једног чтеца.....	97
О Салвији.....	99
О Олимпијади.....	100
О Кандиди.....	101
О Геласији.....	101
О Јулијани.....	101
Повест Иполита, савременика апостола.....	101
О Магистријану.....	101
О брату који живи са мном.....	102
Закључак.....	104